DE

DELAVSKA ENOTNOST

13. OKTOBRA 1973 – ŠT. 40 – L. XXX

IZUM SE RODI V TRENUTKU, TODA DO PROIZVODNJE JE TRNOVA POT

Na vprašanje, kaj ve o izumih, patentih, kaj o inovacijski dejavnosti nasploh, bi povprečen Slovenec verjetno le zmignil z rameni. Taka stopnja poznavanja neke dejavnosti sicer ni spodbudna, vendar neposredno še ne more škodovati. Nekaj povsem drugega je, če vodstveni kadri v delovnih organizacijah mislijo, da investiranje v lastne, tovarniške tehnične razumnike nima pravega pomena, če lahko v inozemstvu kupujemo licence po želji.

O prizadevanjih za sodobnejše vrednotenje inovacijskega dela v Iskri pišemo na 3 STRANI

Dietični sladkor
sionon
sladek kot sladkor
sladilo za diabetike
200 g Netto
Bayer Leverkusen
sionon pridobljen iz na soncu dozorele koruze
Mercator 470 PRODAJALN

pravi naslov za denarne zadeve
ljubljanska banka

Samoupravne interesne skupnosti in nova ustava

Ustavna razprava je zajela tudi izredno zavzeto razpravljanje o načrtu in položaju samoupravnih interesnih skupnosti v novem ustavnem sistemu. To je razumljivo, ker gre za izredno daljnosežne spremembe. Gre za že sprejete amandmaje in tudi politične odločitve ZK, da je delavčev dohodek neodtuljiv v celoti; torej tudi za skupne potrebe, ki jih na tem področju zadovoljujejo predvsem družbene dejavnosti. Prav tako je večkrat poudarjena nujnost delovne in funkcionalne učinkovitosti novega sistema. Delavski razred mora odločati čimbolj neposredno torej tudi o delu svojega dohodka, ki ga izdvaja za svoje skupne potrebe za vzgojo in izobraževanje, zdravstveno varstvo, kulturo itd.

V tem trenutku torej ne gre za prilagajanje sedanjih samoupravnih interesnih skupnosti ustavnim spremembam, temveč za konstituiranje novih, dejansko samoupravnih interesnih skupnosti, kot skupnosti samoupravno združenih interesov in družbene oblike za usklajevanje skupnih interesov in samoupravno integracijo različnih področij združenega dela. Prvi pogoj za tako konstituiranje samoupravnih interesnih skupnosti je amandmajsko organiziranje združenega dela ne samo v družbenih dejavnostih, ampak tudi na drugih področjih združenega dela, ker se samo na temelju samoupravno organiziranega minulega družbenega dela lahko združujejo neposredni in dejanski interesi delavcev v svobodni menjavi dela.

Gre za zagotavljanje nove revolucionarne kvalitete v razvoju družbeno ekonomskih odnosov z realizacijo načela o neodtujljivosti dohodka delavcev v temeljni organizaciji združenega dela, kar pomeni, da delavci ustvarjalci dohodka samostojno odločajo o obsegu izdvajanja in načinu uporabe tistega dela dohodka, ki ga s samoupravnimi sporazumi izdvajajo iz namenske delitve za skupne potrebe in s tem tudi za materialno reprodukcijo dela v družbenih dejavnostih. V tem razvoju gre obenem za osvobajanje delavcev družbenih dejavnosti, organiziranih v organizacijah združenega dela, administrativno-proračunskih in etatističnih vplivov in oblik z neposrednim, enakopravnim ter svobodnim menjavanjem dela z delavci drugih dejavnosti.

Le v tej smeri je mogoče preseči arbitrarno in posrednišlo vlogo družbenopolitičnih skupnosti med delavci različnih po-

(Nadaljevanje na 11. strani)

V Robanovem kotu **Foto: ANČKA TOMŠIČ**

DRUGI KORAK

FOTO VEST

v spreminjanju sindikalne organiziranosti

Četrtkova seja republiškega sveta ZSS, kot prva jesenska seja, je imela pretežno organizacijski značaj. Sektorji, centri in drugi so predložili svoje delovne načrte za čas do sindikalnega kongresa, ki bo približno čez leto dni, in predvideli pripravo posameznih gradiv za obravnavo v predsedstvu ali svetu.

Hkrati s tem je bil podan pregled o uresničevanju sklepov o novi organiziranosti sindikatov. Izdelani so bili tudi predlogi za nadaljnje spreminjanje organiziranja, zlasti za ustanavljanje konferenc v okviru zdajšnjih sindikatov, da bi bili čimbolj organizacijsko razvejani in da bi tako omogočili čim večji vpliv članstva na oblikovanje sindikalne politike. Gradivo je bilo sprejeto kot izhodišče za še bolj učinkovito in še bolj enotno nadaljevanje začete akcije, čeprav seveda še ne vsebuje povsem izoblikovanih stališč. Zato bo organiziran konec meseca poseben seminar, na katerem bodo soočena različna razmišljanja o tem, kako čimprej in čimbolje izvesti sprejeta načela o sindikalni organizaciji, kakor so bila oblikovana na IV. konferenci, ter pripraviti še podrobnejši akcijski program.

Na tej seji se je republiški svet tudi dlje pomudil ob pregledu ustavne razprave in izrekel priznanje sindikalnim delavcem za veliko požrtvovalnost pri organizaciji ustavne razprave, ki je bila že doslej zelo uspešna in ki se bo pospešeno nadaljevala.

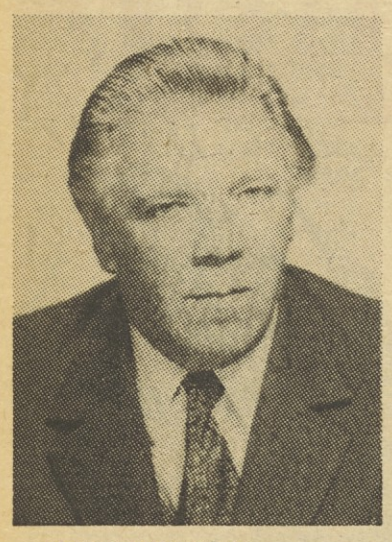

LUDOVIK KAVS:

Današnje razmere na področju varstva pri delu so več kot zaskrbljujoče, saj v Sloveniji ni skoraj nobene delovne organizacije, v kateri bi se lahko pohvalili, da so dosegli najvišjo možno stopnjo varnosti pri delu in da se pri njih dogajajo samo take delovne nezgode, ki jih ni mogoče niti predvideti niti preprečiti.

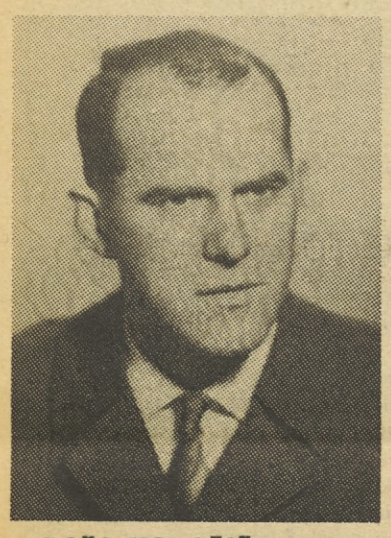

BOŽO KOVAČIČ:

Najprej so od nas zahtevali, naj argumentiramo zahteve po beneficiranju delovnih mest poklicnih voznikov motornih vozil. Ko je bilo to storjeno, je republiška skupnost socialnega zavarovanja postavila dodatne pogoje. Zdaj bomo ustregli zahtevam in nadaljevali dialog.

INŽ. PAVEL KUMER:

Sodimo, da gozdni sekači zaslužijo beneficirano dobo, saj je njihovo delo nevarno in v slabih vremenskih razmerah, posledice česar so pogoste bolezni, visoka stopnja invalidnosti in tudi veliko smrtnih primerov. Sodimo, da bi morali sekače pri obravnavi beneficirane delovne dobe izenačiti z rudniškimi kopači.

O pravici, ki je na papirju

Konec prihodnjega tedna bo v Portorožu posvetovanje varnostnih inženirjev in tehnikov Slovenije o uresničevanju varstva pri delu v organizacijah združenega dela. Svoje letošnje delovno srečanje bodo strokovnjaki s tega področja povezali tudi z razpravo o vlogi in mestu varstva pri delu v osnutku zvezne in republiške ustave ter s pripravami na sprejem nove republiške zakonodaje na tem področju. Pred portoroškim posvetom, tem brez dvoma izredno pomembnim dogodkom, smo zaprosili za kratek razgovor prof. inž. Ludovika Kavsa, predsednika Zveze varnostnih inženirjev in tehnikov Slovenije in predstojnika Višje tehniške varnostne šole v Ljubljani.

„Z naše portoroške tribune želimo vsem odgovornim jasno povedati, da morajo po tolikih letih prekiniti z nesprejemljivo prakso obravnavanja varstva pri delu, gospodarskim krogom pa naj bi naše opozorilo veljalo še posebej zato, da bi slednjič dojeli področje varstva pri delu kot sestavni del gospodarjenja in ekonomike v delovnih organizacijah. Sodimo namreč, da moramo slehernemu zaposlenemu zagotoviti popolno osebno varstvo pri delu. Odveč se nam zdi govoriti o tem, da je vsem zaposlenim že z ustavo določena pravica do popolne osebne varnosti pri delu, zato ta pravica ne more biti v delovnih organizacijah postranska skrb ali pa samo vprašanje humanizacije dela. Popolna osebna varnost delavca pri delu mora postati zahteva skrbnega in ekonomskega gospodarjenja z družbenimi sredstvi v vseh organizacijah združenega dela.“

Sodeč po teh vaših ugotovitvah, so razmere v delovnih organizacijah bržčas zaskrbljujoče? “

„O tem ni dvoma. V Sloveniji ugotavljamo, da je nizka stopnja varnosti pri delu, ki je značilna za vsa zadnja leta, domala v vseh delovnih organizacijah odraz slabega gospodarjenja z družbenimi sredstvi, obenem pa dokaz o zapostavljanju pravice delavcev do njihove popolne osebne varnosti pri delu. Stopnjo varnosti pri delu bi lahko zanesljivo ocenjevali po analizah delovnih mest, upoštevaje pri tem vse zahteve varnega in zdravju neškodljivega dela. Po analizah delovnih mest bi lahko ugotavljali stopnjo varnosti pri delu ne samo v delovnih organizacijah, temveč tudi po posameznih gospodarskih panogah, za občine in za republiko v celoti. Toda kaj pomaga, ko takih analiz sploh ni!“

„Po kakšnih kazalcih torej ugotavljamo stopnjo varnosti pri delu? “

„Pravega recepta pravzaprav nimamo, zato danes stopnjo varnosti pri delu v Sloveniji ugotavljamo na osnovi nekaterih drugih podatkov: po številu vseh delovnih nezgod, telesno poškodovanih delavcev, njihovih zdravstvenih okvarah, po številu delovnih invalidov in slednjič po materialni škodi, ki jo povzročajo nezgode pri delu. Vendar pa delovne organizacije ne zbirajo vseh teh podatkov, saj imajo na voljo v večini primerov samo podatke o številu telesno poškodovanih delavcev ter o številu izgubljenih delovnih dni zaradi telesnih poškodb pri delu, redkokdaj pa zbirajo tudi podatke o materialni škodi.“

„Verjetno bi bilo zanimivo razgrniti paleto teh podatkov, saj vemo, da število delovnih nezgod vsako leto narašča, namesto da bi se postopoma zmanjševalo?

„Po lanskih podatkih smo v Sloveniji zabeležili med nekaj več kot 667.000 zavarovanci 48.000 primerov poškodb pri delu. Lahko bi rekli, da je bilo med vsemi našimi zavarovanci poškodovanih težje ali lažje – kar 73 % vseh zaposlenih v gospodarstvu, kar je presenetljivo visok odstotek,

„Na vsa ta vprašanja pričakujete odgovor, predvsem pa podporo odgovornih dejavnikov, ki bi morali tako ali drugače spremljati področje varstva pri delu. Toda kakšni ukrepi za dosego višje stopnje varstva pri delu bi bili nujno potrebni? “

„Največ, razumljivo, pričakujemo od novega republiškega zakona o varstvu pri delu. O zakonskem osnutku, ki je že pripravljen, bomo spregovorili tudi v Portorožu, vendar mislimo, da moramo zakon čimprej sprejeti in z njim naposled urediti področje varstva pri delu tako, kot to zahtevata sodobna družba in njeno gospodarstvo.“

–iv

– Najprej tole: kakšna je bila usoda študije, ki so jo skupaj financirale delovne organizacije mestnega prometa, povezane v Gospodarski zbornici Jugoslavije, s katero so želele dokazati, da je zaradi izredno težkih delovnih razmer treba beneficirati delovna mesta voznikov v mestnem javnem prometu?

– Ni se zgodilo, kar smo pričakovali, da se bo! Enako usodo je, mimogrede rečeno, doživela tudi podobna študija, s katero so prizadeti utemeljevali nujnost beneficiranja delovnih mest voznikov v medkrajevnem avtobusnem prometu. Najbolj na kratko povedano, gre za naslednje: najprej je bilo rečeno, naj argumentiramo potrebo po beneficiranju delovnih mest, ko pa smo to dokazali, so pristojne republiške skupnosti socialnega zavarovanja postavile še nove pogoje. Bistvena med njimi sta, da moramo tista delovna mesta, na katerih naj bi zavarovalno dobo šteli s povečanjem, tudi znotraj delovne organizacije upoštevati in obravnavati kot izredno težka delovna mesta, oziroma da mora delovna organizacija uzakoniti in izvajati tak način in organizacijo dela, ki bi preprečevala prekomerno izčrpavanje vseh delavcev. Praktično to pomeni, da bi v prometnih podjetjih morali ukiniti vsako nadurno delo in najbolj ogroženim delavcem priznati ustrezne bonitete, predvsem pa podaljšane dopuste in skrajšani delovni čas. Načelno se je s takimi zahtevami nemara še mogoče strinjati. Vprašanje pa je, ali jih je mogoče uresničiti v sorazmerno kratkem času. Mislim na to, da vsem prometnim organizacijam manjka voznikov in je že zaradi tega nadurno delo neizogibno. Gre pa tudi za to, da bi ukinjanje takega dela pri sedanjih osebnih dohodkih in naraščajočih življenjskih stroških pomenilo tudi avtomatično znižanje življenjske ravni zaposlenih. Sodim, da zahteve po beneficiranju delovnih mest, če so seveda utemeljene, ne bi smele povzročiti takih posledic. Poudaril pa bi rad, da je delavski svet našega podjetja že pred desetimi leti sklenil, da bo podjetje nosilo dodatne stroške, ki bi nastali zaradi beneficiranja posameznih delovnih mest. Ljudje to vedo. Tudi niso pozabili, da so bile brez vsake analize in utemeljitve odpravljene beneficije, ki so jih uživali nekdanji vozniki tramvajev. Zato toliko teže razumejo, da ob pripravljenosti kolektiva in njegovih samoupravnih organov, glede stroškov – beneficiranja, sicer pa ob strokovno neoporečnih utemeljitvah potreb po beneficiranju le ne pridemo nikamor in se o problemu samo pogovarjamo in dogovarjamo.

Dialog

Medtem ko poteka javna razprava o osnutku družbenega dogovora o kriterijih in osnovah postopka za določitev delovnih mest, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem, se v podjetju VIATOR Ljubljana trudijo, da bi izpolnili še zadnje pogoje, ki jih prednje postavlja sedaj veljavna zakonodaja in zaradi česar še niso mogli beneficirati delovnih mest približno 700 voznikov v mestnem, medkrajevnem potniškem in tovornem prometu. O tem smo se pogovarjali z ekonomistom Božom Kovačičem, direktorjem TOZD mestni promet ljubljanskega podjetja Viator.

– Kot vemo, VIATOR sam zase zahtev in potreb po beneficiranju nikoli ni obravnaval ločeno, temveč kot sestavni del svoje poslovno-gospodarske in kadrovske politike. Ste že prišli do kakšne rešitve?

– V mestnem prometu zdaj praktično ukinjamo delovna mesta sprevodnikov, ki pa smo jih zvečine že zaposlili pri drugih delih. Po veljavnem samoupravnem sporazumu nam, če voznik opravlja oba posla, pripada za petino višja masa KOD. Po tej poti si bomo torej pomagali pri nagrajevanju voznikov, postali zanimivi za nove sodelavce. Tudi interes za nadurno delo pri višjih zaslužkih za normalni delovni čas nemara ne bo več tolikšen. Po drugi strani bomo s sprejemom samoupravnega sporazuma o medsebojnih odnosih v združenem delu tudi formalno uzakonili beneficije, ki naj bi jih uživali in ki jih tudi zaslužijo vsi, katerih delovna mesta naj bi bila beneficirana. V najkrajšem času bodo torej ustvarjeni pogoji za nadaljevanje dialoga z republiško skupnostjo socialnega zavarovanja delavcev.

Nisem pa prerok, da bi ugibal, če bo dialog tudi končan, ali pa se bo „samo“ nadaljeval. Vem le to, da smo tisto, kar so od nas zahtevali, storili in da se nikoli nismo izmikali kakršnimkoli obveznostim, ki bi jih moralo nositi združeno podjetje, da bi lahko rešilo problem beneficiranja delovnih mest 700 voznikov mestnega, medkrajevnega potniškega in tovornega prometa.

–Mg

Gozdarji so skušali problem beneficiranja delovne dobe rešiti že pred časom, vendar doslej pri tem niso uspeli, deloma zaradi slabo organizirane akcije, deloma pa zato, ker svojih predlogov niso dovolj strokovno podprli. Takšno strokovno analizo, elaborat o težavnosti dela sekačev v gozdu, sedaj že imajo.

„Beneficirano delovno dobo zahtevamo le za fizične gozdne delavce sekače,“ je dejal inž. Kumer, „vsi drugi, ki tudi občasno delajo v gozdu, so iz naših zahtev izvzeti. Nemara je razlog, da doslej naša akcija za dosego tega cilja ni bila dovolj učinkovita, ker v naših podjetjih problemov gozdnih sekačev niso čutili odgovorni dejavniki. Drugi razlog v preteklosti slabo zastavljene akcije pa je dejstvo, da v nekaterih močnih gozdnih gospodarstvih zaposlujejo kot sekače pretežno sezonske delavce.“

Sekačem gre to, kar rudarjem

»Gozdarji bomo z družbenim dogovorom o določitvi kriterijev in osnov postopka za določanje delovnih mest, na katerih se šteje delovna doba s povečanjem, končno dobili možnost, da se bomo povsem drugače, kot se je dalo to storiti doslej, potegovali za skrajšano delovno dobo za nekatere poklice v naši panogi,« nam je dejal inž. Pavel Kumer, vodja službe varstva pri delu pri celjskem gozdnem gospodarstvu, ko smo se z njim pomenkovali o prizadevanjih gozdarjev, da bi gozdnim delavcem priznali delovno dobo s povečanjem. »Kljub temu pa smo prepričani, da osnutek družbenega dogovora, kakršen je v javni razpravi, ne daje pravih rešitev za vsa vprašanja.«

„Kateri so razlogi, zaradi katerih gozdne sekače po težini dela primerjate z rudarji in drugimi že priznanimi težavnimi poklici? “

„Izletniki iz mest sodijo, da imajo gozdarji lepo življenje, ker so pač vedno na svežem zraku. Vendar morajo naši sekači prenašati vse vremenske razmere, nevarnosti pri delu, ropot, tresljaje motornih žag. Ne nazadnje velja omeniti fiziološke pogoje, zaradi katerih delavec po 50 letu starosti ni več povsem sposoben delati v gozdu. Zaradi tega se veliko sekačev predčasno invalidsko upokoji. Po naši statistiki umre med delom več sekačev, kot jih dočaka normalno upokojitev. O objektivnih vzrokih za našo zahtevo bi seveda še lahko govoril, vendar sodim, da bodo tisti ki smo jih nanizali v elaboratu, dovolj prepričljivi.“

„Katere pripombe imate gozdarji na osnutek družbenega dogovora? “

„Omenil bi le naslednje: sodimo, da bi moralo ta dogovor podpisati tudi zdravstveno zavarovanje, in sicer prav zato, ker naši iznemogli in na starost bolni sekači precej obremenjujejo sklade zdravstvenega zavarovanja. Pogosto so v bolniškem staležu, hodijo v zdravilišče, v bolnišnice itd. Prav tako pa se nam ne zdi prav, da bi morala delovna organizacija najprej izpolniti vse pogoje za preventivno delovno varstvo preden bi lahko zahtevala beneficirano delovno dobo za nekatere poklice. V gozdarstvu, denimo, ni dovolj lažjih delovnim mest, na katerih bi zaposlovali iznemogle sekače, niti ni pravih možnosti za skrajšan delovnik za sekače. Ta določila niso v skladu z določili istega dogovora, ki dajejo možnost za uveljavljanje pravice do beneficirane delovne dobe tistim delovnim organizacijam, katerim bi takojšnja in hkratna uvedba vseh varnostnih in drugih ukrepov ogrozila normalno poslovanje in obstoj organizacije.“

„Povečanje števila delovnih mest, za katere bi se priznavala delovna doba s povečanjem, bo zahtevalo kajpak tudi več sredstev v skladu pokojninskega zavarovanja. Kdo naj bi prispeval sredstva za skrajšano beneficirano delovno dobo za gozdarje – gozdarske organizacije same ali pa menite, da bi veljalo za gozdne sekače zbirati sredstva solidarnostno, torej pri vsem gospodarstvu.“

„Mimogrede, gozdarstvo je po zakonskih določilih dejavnost posebnega družbenega pomena, čeprav tega, kar zadeva pogoje gospodarjenja, ni čutiti. Sodimo da bi bilo povsem v redu, če bi za gozdne sekače sredstva prispevala vsa družba solidarnostno. Težavnost dela na določenem delovnem mestu izvira iz družbene potrebe in družbena delitev dela je posledica družbenih potreb. Pri obravnavanju prispevne stopnje bi morali gozdarski dejavnosti priznati enak status, kot ga imajo druge nizke akumulativne dejavnosti.“

R. B.

Dipl. inž. Bojan Pretnar: „Služba za industrijsko lastnino mora biti vse kaj več kot samo pisarna za patente. Posebno pozornost bomo morali dati učinkovitemu in strokovnemu pravnemu varstvu naših intelektualnih dosežkov, saj ne pravijo zastonj, da brez pravega varstva ni bogastva.“

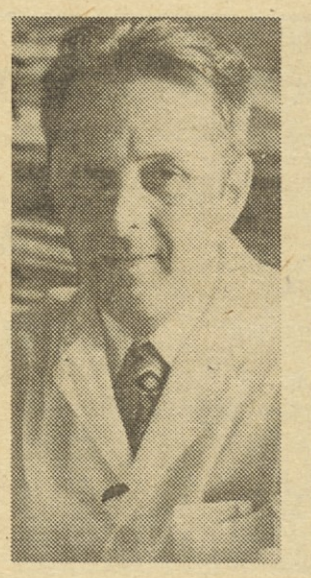

Raziskovalec Edo Prostor: „Za izumitelja je najsrečenjši dan takrat, ko vidi svoj izum realiziran, toda če že vnaprej ve, kakšna trnova pot ga čaka od projekta do izvedbe, se prenekateri premisli in utaji svojo zamisel, še preden je prav začel z delom.“

Inž. Arsen Šurlan: „Na osnovi svojih dolgoletnih izkušenj vem, da je priti v Iskro – priti z izumom – zelo težko. Saj jih razumem, da jih zanimajo predvsem in samo taki izumi, ki dajejo trdne obete, da bodo prinesli dobiček. Za tveganje ni veliko prostora . . .“

● ZAKAJ IMA ISKRA TAKO MALO SVOJIH PATENTOV?

IZUM SE RODI V TRENUTKU, TODA DO PROIZVODNJE JE TRNOVA POT

● **Številni so predlogi, kako bi postavili trdnejše mostove med izumitelji in gospodarskimi organizacijami**

● **Nekateri pravijo, da nam manjka denarja, drugi pa kažejo na podcenjevanje sposobnosti domačih strokovnjakov**

Toliko smo se že streznili, da o izumitelju ne govorimo več kot o malce »premaknjenem« človeku, ki na samem nekaj tuhta, nakar mori »vse živo« okrog sebe s svojimi projekti. Tako gledanje ima domovinsko pravico le še v ljubkih šalah, v resnih pogovorih pa ne več. Tudi romantičnega izumitelja skorajda ni več. Tehnične naprave, znanje in možnosti so že tako napredovale, da si resnega inovacijskega dela skoraj ne moremo predstavljati izven skrbno izbrane in pri delu dobro sinhronizirane ekipe. Prav zato so v Iskri optimisti, ker imajo nekaj sto preskušenih raziskovalcev, pravi »možganski trust« torej, ki je sposoben izvesti prenekatero zahtevno nalogo.

Prav gotovo ni naključje, da se pri nas zadnja leta bolj organizirano pogovarjamo o načinih in možnostih za poživitev inovacijske dejavnosti. Pripombe, da še nismo dosegli vidnejših uspehov, imajo še vedno dokajšnjo utemeljenost, vendar kljub vsemu – ta „kljub“ gre predvsem na rovaš počasnosti – ne morejo zanikati dejstev, da se je začelo obračati na bolje. Vsaj v nekaterih večjih delovnih organizacijah, ki bi s še večjim razmahom in predvsem sodobnejšim vrednotenjem inovacijske dejavnosti lahko potegnile za sabo množico manjših zamudnikov in pomagale tudi pri njih zlomiti zaplotniško mislnost, da je pametneje (torej ceneje) kupovati znanje drugje kot pa spodbujati njegovo rast v lastnih vrstah.

Po naši presoji naj bi bila Iskra – največje slovensko podjetje – že zaradi svoje velikosti kot nalašč ustvarjena za nekakšno vlogo ledolomilca. Z nekaj pogovori smo želeli ugotoviti, kako v Iskri vrednotijo in vzpodbujajo inovacijsko dejavnost.

Poudarek industrijski lastnini

V zavodu za avtomatizacijo smo se srečali z dipl. inž. Bojanom Pretnarjem, vodjem službe za industrijsko lastnino.

„Zaenkrat sem v tej službi praktično sam. Prihodnje leto nas bo že peterica in kasneje – upam – vsaj deset. Toliko za obrobno pomembnost in morda kot namig, da nameravamo uveljaviti določene načrte.“

Kajpada se tudi v Iskri čuti, da inventivna dejavnost nima pravega odmeva v proizvodnji. Nikakor ne zato, ker izumitelji ne bi bili delavni, morda bi lahko govorili le o tem, da jih je premalo. Z razvojem in vplivom inventivne dejavnosti je povezanih toliko niti, da je nemogoče potegniti samo za eno in reči, „ta je tista!“ Največkrat se kljub vsemu sliši, da družba nima pravega razumevanja, da se ne zaveda, kako je za zdravo gospodarstvo inventivna dejavnost pomembna – še več – nepogrešljiva vrednota. V poenostavljeni obliki bi lahko problem osvetlili takole: vodstva gospodarskih organizacij se – zaradi nevednosti ali nezaupanja v svoje ljudi? – najraje odločajo za nakup licence.

Licence in patenti

„Res je,“ pravi inž. Pretnar, „da je promet z licencami največji v državah z razvitim gospodarstvom. Znano je načelo Japoncev, da je licenca surovina za nadaljnje delo. Seveda je prava resnica v tem, da licence tudi prodajaš ali izmenjuješ in ne samo kupuješ. Za prodajo pa moraš imeti svoje patente, svojo inventivno dejavnost. Prav patenti so torej tisti grm z zajci.

Če bi sodili samo po številu prijavljenih patentov, potem položaj v Iskri ni spodbuden. Siemens, ki je po številu zaposlenih približno desetkrat večji od Iskre, ima po vsem svetu prijavljenih kakih 60.000 patentov, Iskra pa samo 118! Siemens prijavi vsako leto po 3.000 novih patentov, Iskra lani – sicer nenormalno malo, vendar kljub vsemu – samo 5! Mimogrede – v njihovi centralni patentni službi je zaposlenih 350 delavcev, z vso problematiko industrijske lastnine pa se jih ukvarja več kot 1800. Komentar menda ni potreben? “

„Kje so torej Iskrini možgani? “

Možganov ne manjka

„Možgani so. V zavodu za avtomatizacijo jih je kar lepo število. Morda leži pravi odgovor v prevelikí moči nekaterih nesporazumov. Raziskovalci pri svojem delu najdejo marsikaj novega, vendar iz najrazličnejših razlogov potem ne napravijo pike na i – ne odločijo se za patentiranje izuma. Lahko bi celo rekli, da je veliko takih, ki se ne zavedajo pravega pomena patenta. Ni odveč pripomniti, da se v razvitem svetu gospodarsko izkorišča samo vsak peti patent. In vendar nihče ne govori, da so sredstva, vložena v preostale štiri petine, stran vržen denar.“ Uveljavilo se je pač spoznanje, da samo množica patentov lahko navrže tudi take, ki jih je moč s pridom in rentabilno uporabiti v proizvodnji. Pri nas delamo samemu sebi kaj slabo uslugo, ko pravimo, da je vreden samo tisti patent, ki se potrdi s proizvodnjo. Tako mišljenje je seveda velika zavora za inventivno dejavnost. Veliko bi se dalo govoriti o tem, zato samo na kratko osnovno misel: vrednost vsakega posameznega izuma je v večini primerov zelo relativna, ker ga je moč sorazmerno enostavno „obiti“. Konkurenca bo kaj kmalu našla novo pot za dosego istega cilja. Vse drugačna je pesem, če imamo namesto enega patenta fronto patentov! Četudi gospodarsko izkoriščamo samo enega, imajo drugi zaščitno, preprečevalno funkcijo. Za podjetje je lahko že zelo važno, gospodarsko zelo pomembno, če imam svoj patent samo zato, da ga konkurenca ne more imeti.

Upam, da sem uspel prikazati bistvo problema. Pričakujem, da bomo v Iskri prav s spremembo gledanja na odnos gospodarsko opravičjiv patent – fronta patentov lahko dosegli tisto, čemur pravimo bistven napredek.“

»Fronta patentov«

Po vsem sodeč, Iskri ne bo tako kmalu zmanjkalo dela pri „zrevolucioniranju“ inovacijske dejavnosti. Za ta čas je morda najpomembnejša zavest, da ima lepo število raziskovalcev, ki so sposobni dati od sebe bistveno več novih idej in izvirnih rešitev, kot jim to formalno uspeva zadnja leta. Veliko bo v prihodnje odvisno od boljše organiziranosti in od pravih spodbud za inovacijsko dejavnost.

Sicer pa nas je najmanj tako, kot bi lahko rekli za splošen pogled na Iskrine razmere, zanimalo, kaj menijo o teh razmerah raziskovalci sami in kako jih čutijo na svoji koži.

Več bi lahko

Raziskovalec Edo Prostor je v Iskrinem zavodu za avtomatizacijo vodja oddelka za aplikacijo plastičnih mas in zaščito sestavnih delov.

„Lahko rečem, da je raziskovalno delo v Iskri organizirano zelo dobro. V zavodu za avtomatizacijo imamo praktično zbrane vse dejavnosti, ki so za Iskro pomembne. Druga stvar je, če so učinki tega dela zadovoljivi. Po mojem mnenju se Iskrine delovne organizacije premalo zavedajo, kaj bi vse znali v zavodu napraviti. Odvisni smo pač od njihovih naročil.

S patenti, kar zadeva njihovo število, smo pri nas res bolj na slabem, vendar bi delali krivico raziskovalcem in izumiteljem, če bi jim naprtili izključno krivico za inventivno sušo. Vprašanje je, če ta suša sploh je. Formalno že . . .

Ideja za izum se rodi v trenutku, nakar se za njegovo realizacijo porabi kakih 30 % delovnega časa. In kam gre 70 %? Za prizadevanja, napore in boj, ki naj spravi izum v življenje. Za izumitelja je najsrečnejši dan takrat, ko vidi svoj izum realiziran, toda če že vnaprej ve, kakšna trnova pot ga čaka od projekta do izvedbe, se prenekateri premisli, še preden je prav začel z delom.

Patenti? Glejte, pri vsakem delu se rode nove ideje. Lahko so na pogled videti še tako izvirne, je treba natančno preveriti, če to res so. Pri naši patentni službi lahko dobimo številne koristne podatke in dokumentacijo, vendar bi rad ob tem pripomnil, da si raziskovalci prav gotovo želimo močno in strokovno čimbolj podprto službo, ki jo pri nas po novem imenujemo služba za industrijsko lastnino. Iluzorno bi bilo namreč pričakovati, da bo imel izumitelj sam dovolj moči, časa in volje, da bi se ukvarjal z zaščito svojega patenta in podobnim spremljajočim delom.

Še nekaj je. V Iskri vse preveč govorimo, dobro, saj razlogi so znani in delno tudi razumljivi, ali je izum proizvodno rentabilen ali ne. Ali ne bi bila njegova proizvodnja povezana s prevelikim tveganjem? Takih vprašajev je še . . . In odgovori na vprašanja vedno zahtevajo delo in napore. Ne izumitelja, drugih. Vprašanje je, če so ti drugi vedno pripravljeni opravljati tako nenaročeno delo. Včasih se zdi, da se te kar ustrašijo, če prideš prednje z novo idejo. Po njihovi logiki jim ponujaš „nov problem“ in ne „novo idejo“. Za malo bolj občutljivega človeka je lahko tak odnos že kar žaljiv, da o pomanjkanju spodbude sploh ne govorim.

Nasploh je tako, da je zakon o inovacijski dejavnosti kar lepo napisan in tudi pravilnike imamo, praksa pa . . .

Zdi se mi, da v Iskri povzročajo največ glavobola – vsaj nam, raziskovalcem – nerazčiščeni odnosi financiranja raziskovalne dejavnosti. Vodstva podjetij največkrat pravijo, da oni pač vsako leto dajo določeno količino denarja, kar pomeni, da je že vnaprej vse plačano, kar pride iz zavoda. Če bomo v prihodnje take nesporazume odpravili – možnosti za kaj takega v novih oblikah samoupravnega sporazumevanja prav gotovo so – bi to lahko bil tisti pravi pospešek inovacijski dejavnosti, ki si ga vsi želimo.“

Pogovor »izven hiše«

Ob bok pogovoru z Edom Prostorjem smo hoteli dati še mnenja izumitelja „izven hiše“. Našli smo ga na sejmu elektronike na GR, kjer inž. Arsen Šurlan v sodelovanju z Iskro razstavlja svojo novo napravo za kombinirano audio-vizualno učenje.

„Se vam zdi čudno, da me vidite na sejmu od jutra do večera v vlogi demonstratorja? Saj ne bi tega počenjal, če se ne bi rad sam prepričal, kako obiskovalci sprejemajo moj predlog, kakšne so reakcije morebitnih kupcev naprave. Skratka, rad bi potipal utrip žile, ki ji pravimo stik z javnostjo. Moram reči, da so vtisi zelo ugodni in sem prepričan, da bo lahko Iskra aparat zelo uspešno proizvajala.“

Inž. Šurlan je na sejmu prav gotovo med najbolj zaposlenimi udeleženci. Ne nazadnje tudi zato, ker pozna veliko ljudi in ne mine pet minut, da ga nagovori in pozdravi kateri od njegovih nekdanjih učencev s fakultete. Zanimanja za njegovo inovacijsko delo, za izume, nove ideje ne manjka. Lahko bi torej rekli, da – vsaj zdaj – ima možnost s polnim prgiščem zajemati tisto hrano, brez katere izumitelji ne morejo živeti. Gre za tisto nujno povračilo, ki ga lahko da samo javnost s svojim zanimanjem, toda . . .

„Vprašujete se, zakaj ne prevzamem proizvodnje svojega novega aparata v svoje roke in me toliko zanima, ali ga bo Iskra vzela ali ne. Dobro, lahko si najdem obrtnike, ki bi takoj začeli s proizvodnjo, lahko bi sam postal obrtnik, se spremenil v trgovskega potnika . .„ Kratko rečeno, lahko bi žrtvoval ves svoj čas za proizvodnjo in prodajo izuma. Je že tako, da cenim svoj čas drugače in bi rad v življenju delal pač tisto, za kar mislim, da sem najbolje usposobljen. Obrtništvo in trgovsko potništvo to prav gotovo ni. Na zalogi imam še toliko neuresničenih zamisli, toliko novih idej, da bi imel rad svoj produktivni čas predvsem za inovacijsko delo. In prav zato mi ni vseeno, kakšne so razmere v Iskri in seveda kakšna je njihova pripravljenost, ali vzamejo nadaljnjo usodo izuma v svoje roke ali ne.

Veste, na osnovi svojih dolgoletnih izkušenj dobro vem, da je priti v Iskro zelo težko. Priti z izumom, namreč. Saj jih razumem – vsak ima pač svoj prav – da jih zanimajo predvsem in samo taki izumi, ki dajejo trdne obete, da bodo povrnili stroške in prinesli dobiček. Dopuščajo torej določeno mero tveganja, kaj več od tega pa že ne.

Lahko si mislite, da tak odnos, tak pogovor, ki v izumu vidi samo ekonomsko plat in nič drugega, spravlja izumitelja v dokaj mučen položaj. Kolikor poznam kolege, se prenekateri najraje že vnaprej odreče taki vlogi.

Gospodarnost? Saj ne gre za to, da bi hotel prodajati fantazijo. Sam zase sem prepričan, da so moji izumi taki, da bi se jih dalo s pridom uporabiti v proizvodnji. In potem človek pogosto sliši nadvse previdno začudenje: kako to, da se česa takega še niso spomnili v inozemstvu?

Kar zdi se mi, da se v tem vprašanju skriva veliko resnice o tem, zakaj pri nas inovacijska dejavnost ne zacvete v polnem razmahu. Premalo je zaupanja v sposobnosti domačih strokovnjakov.“

IGO TRATNIK

BOMO VSI SEDLI K ISTI MIZI?

Smo pred vprašanjem: koliko samoupravnih interesnih skupnosti bomo imeli v prometu?

Nedavno so za isto mizo sedeli železničarji in predstavniki cestno-prevoznih podjetij, da bi se sporazumeli o tem, kdo naj uvozi specialne tovornjake za prevoz kontejnerjev. Dlje ko so sedeli, bolj so se njihova stališča razhajala; pri tem pa se je vse bolj ponujala misel o zeleni zavisti in sosedovi kozi. Primer je zgovoren zaradi tega, ker utrjuje prepričanje, da pri pomembnih poslovnih potezah v prometu ne bi smeli imeti zadnje besede tisti, ki prometne storitve opravljajo in se med seboj pisano gledajo – ker pač drug drugemu konkurirajo. Kdo pa naj bi potem imel zadnjo besedo? Vsekakor tisti, ki so jim prometne storitve namenjene – to pa so predstavniki občanov in delovnih ljudi.

Na srečo ni daleč do tega, da bodo delegati uporabnikov prometnih storitev v okviru samoupravnih interesnih skupnosti lahko avtoritativno povedali, kakšen promet si želijo in koliko sredstev so zanj tudi voljni dajati.

Izkušnje so tiste, ki vse bolj utrjujejo prepričanje, da vplivi tržnih zakonitosti v prometu ne morejo izpolniti vseh družbenih ciljev in zahtev. Ne morejo racionalizirati poslovnih tokov in ravnanj v prometu. Ne morejo odpraviti takšnih nesmotrnosti, kot je, denimo, sedanje pretirano obremenjevanje in uničevanje dragih cest s tovornim prometom ob hkratnem premajhnem izkoriščanju možnosti, ki jih ponuja železniški promet. Kaj torej storiti? Potrebne so vsekakor temeljite spremembe, s katerimi moramo odpraviti neustrezno delovanje tržnih zakonitosti – tako da bodo te podrejene okvirom, začrtanim s prometno politiko.

Žal zdaj ugotavljamo, da prometne politike sploh nimamo. In res, vsaka prometna dejavnost in celo vsaka organizacija vodi takšno politiko, kot ustreza njej sami, čeprav to pogosto nasprotuje družbenim interesom. Sicer pa – kaj sploh je družbeni interes v prometu, kdo lahko najbolje zastavlja cilje prometne politike? Prav gotovo te politike ne morejo dovolj široko načrtovati niti same prometne organizacije ali dejavnosti niti ne kak oblastni organ v imenu vse družbe. Najbolj pristno jo lahko izražajo edinole neposredni uporabniki prometnih storitev. To pa so komitenti, katerim javni prevozniki namenjajo svoje storitve. In ker v to sploh ne dvomimo, je jasno, da morajo biti delegati delovnih ljudi – kot predstavniki komitentov – tisti, ki naj v prihodnje odločajo tudi o odnosih med posameznimi prometnimi dejavnostmi, o tem, katerim prevoznikom dajati v določenih primerih in pri določenih vrstah blaga prednost, kako v tej ali oni prometni dejavnosti usmerjati tarifno politko itd.

Ker se zavedamo, da je uspešno razreševanje problemov v prometu možno edinole na ta način, da dobe predstavniki komitentov potreben vpliv na oblikovanje prometnih poslovnih odločitev, moramo z obema rokama pograbiti ustavno idejo o novem samoupravnem organizacijskem modelu – o samoupravnih interesnih skupnostih.

Prepričani smo, da bomo šele potem lahko dobili enotno prometno politiko, da bomo lahko odpravili razsipanje družbenih sredstev, ko bodo za isto mizo oziroma v isto dvorano sedli prometni delavci skupaj z delegati tistih, ki so jim prometne storitve namenjene. Slednji bodo lahko najbolje ocenjevali, kaj je interes uporabnikov prometnih storitev in tudi družbeni interes ter na tej podlagi zavračali preozke ambicije posameznih prometnih dejavnosti.

Če od samoupravne interesne organiziranosti prometa/toliko pričakujemo, lahko brez pretiravanja ocenimo, da gre za prelomni organizacijski korak. Toda predno ga storimo, si moramo zastaviti pomembno vprašanje: kaj bo bolj primerno, da se prometne dejavnosti povežejo v eno samo samoupravno interesno skupnost, ali pa, da za vsako prometno dejavnost dobimo samostojno samoupravno interesno skupnost?

Ob površni oceni se marsikomu sploh ne bo zdelo pomembno število samoupravnih interesnih skupnosti. Pa je še kako pomembno! Morda je prav odločanje o samoupravni interesni organiziranosti prometa trenutek, v katerem se ne bi smeli zmotiti. Ponuja se nam namreč izbira, ali naj bodo prometne dejavnosti še naprej med seboj nepovezane – če ne že sprte – ali pa naj bi že s samoupravno organiziranostjo poskusili integrirati interese železnice, ceste in drugih prometnih panog v celovit prometni sistem.

Če se zdaj v republiškem merilu odločimo za več ločenih prometnih samoupravnih interesnih skupnosti – pač v pričakovanju, da bodo postopno prerastle v eno samo republiško prometno samoupravno interesno skupnost – bomo morda gojili prevelike iluzije in storili napako. Utegne se zgoditi, da bo okrepljeni samoupravni položaj posameznih prometnih dejavnosti celo zaviralno vplival, da bi kasneje prišlo do zaželenega zbližanja. Samo spomnimo se, kaj se je zgodilo zaradi premalo pretehtane poteze, s katero je bila dosežena dezintegracija elektro gospodarstva. Okrepljen samoupravni položaj posameznih podjetij je potem ob podjetniški ozkosti in lokalističnih vplivih za vrsto let onemogočil ponovno integracijo.

Pri tehtanju odločitve: ali ena, ali več republiških samoupravnih interesnih skupnosti v prometu, moramo imeti seveda pred očmi glavne cilje. Prvenstveno želimo doseči enotno prometno politiko, želimo si skladno in koordinirano delovanje vseh prometnih dejavnosti, razen tega pa je treba v prometu poskrbeti za primerne materialne pogoje in tarifno politiko, za družbene najbolj optimano razporeditev sredstev razširjene reprodukcije, za razvoj sodobnih oblik prometa in za kompleksno razreševanje problemov mednarodnega prometa.

Težko je sicer napovedovati, kako bi različne organizacijske oblike vplivale na doseganje teh ciljev, pa vendarle poskusimo. Ocenimo najprej, kako bi bilo, če bi imeli več samoupravnih prometnih interesnih skupnosti. Nedvomno bi v tem primeru laže in hitreje razreševali problematiko, saj bi šlo za pereča vprašanja ožjih prometnih sfer. To bi bila torej prednost, vendar pa je, žal, to tudi skoraj edina prednost. Pojavila pa bi se vrsta težav. Predvsem bi bila nujno potrebna koordinacija stališč, ki bi se pojavljala v posameznih samoupravnih interesnih skupnostih; potrebno bi bilo torej neko koordinacijsko telo, pri čemer bi koordinacija državne uprave prihajala manj v poštev, saj bi bilo treba usklajevati različne odločitve več samoupravnih organizacij prometa. Pri takšnem usklajevanju pa bi bili argumenti in interesi manj izraziti in jasni kot pa v primeru, če bi prihajalo do neposrednega usklajevanja znotraj ene same interesne skupnosti. Razen tega bi še zmeraj obstajala nevarnost, da bi večkrat tudi v koordinacijskem telesu ne mogli izoblikovati enotnih stališč.

Nadaljnje slabosti pa bi bile v tem, da bi ob več samoupravnih intresnih skupnostih probleme kompleksnega prometa nujno obravnavali preveč parcialno. Razen tega bi najbrž tudi finančne akcije terjale več sredstev, kot če bi imeli v republiki za ves promet le eno samoupravno interesno skupnost. Samoupravna organiziranost prometa pa bi bila ob vrsti interesnih skupnosti tudi bolj zapletena in manj racionalna. Komitenti bržčas ne bi bili zadovoljni, če bi morali v vrsti interesnih skupnosti razreševati pravzaprav eno in isto problematiko.

Kako bi bilo, če bi imeli za vse prometne dejavnosti samo eno republiško samoupravno interesno skupnost? Potem bi najbrž hitreje prihajalo do poenotenja pogledov. Bolje in bolj neposredno bi bilo mogoče tudi konfrontirati interese različnih prometnih dejavnosti, zagotovljene bi bile ugodnejše možnosti za objektivno tehtanje argumentov. Organizacijski mehanizem bi bil v tem primeru preprostejši in tako bi bil tudi čas delegiranih predstavnikov prometa in komitentov bolj smotrno izkoriščen. Najbolj pomembno pa je morda to, da bi v prid enotne prometne politike obstajala manjša nevarnost, da bi bili družbi in gospodarstvu vsiljeni ožji podjetniški interesi oziroma interesi ene same prometne dejavnosti. Drugače rečeno, veliko bolj bi bil zavarovan narodnogospodarski interes pri reševanju prometnih problemov.

Če pa poskušamo razmišljati o slabih straneh ene same samoupravne interesne skupnosti, lahko ugotovimo, da jih skorajda ni. Morda obstaja edinole bojazen, da bi poskušali uporabniki prometnih storitev dajati preveč prednosti tisti prometni dejavnosti, ki bi jim zaradi boljše tehnične opremljenosti, zaradi boljše organiziranosti, zaradi večje tržne prilagodljivosti in sploh zaradi boljših prometnih storitev utegnila veliko bolj predvsem pa ceneje – zadovoljiti potrebe.

Navsezadnje pa bi to sploh ne bilo slabo in napak, saj bi komitenti ob kratkoročnih koristih najbrž ne zatiskali ušes pred argumenti, da je sedanja nekoliko izmaličena konkurenčnost v veliki meri odraz zgodovinske dediščine oziroma vrste napak iz preteklosti.

FRANCE JERAS

POTROŠNIKI – GRADITELJI!

Obveščamo cenjene odjemalce, da smo pravkar prejeli večje količine talnih in zidnih keramičnih ploščic iz Italije.

Talne ploščice velikosti 20 × 20 in 15 × 15 cm, enobarvne in v raznih odtenkih in vzorcih

od 4,36 do 9,92 din kos

zidne ploščice 15 × 15 cm prav tako v raznih odtenkih in vzorcih

od 2,01 do 3,45 din kos

Obiščite nas in prepričajte se o zares ugodnih cenah.
Za vaš cenjeni obisk se priporoča

TP

SMREKA
MARIBOR,
Valvasorjeva 3, tel. 24-581

ZA OKROGLO MIZO O NOVI USTAVI

VODENJE IN UPRAVLJANJE

Uvajanje poslovodnih organov – predmet živahne razprave za okroglo mizo pri RS ZSS

Določila iz osnutka ustave o samoupravljanju v organizacijah združenega dela so bila v sindikalnih razpravah deležna posebne pozornosti. Zato je Republiški svet ZSS organiziral tudi okroglo mizo o vprašanju, ki sicer ni novo, a je spričo ustavnih novosti znova oživelo – namreč o vodenju in upravljanju.

Dr. Bogdan Kavčič je za razpravo pri okrogli mizi nanizal nekaj ugotovitev: Osnutek ustave na novo uvaja individualni in kolegijski poslovni organ. Nikjer ne omenja individualnega izvršilnega organa delavskega sveta. Ni povsem jasno, ali je lahko več kolegijskih izvršilnih organov delavskega sveta. Poslovodni organi niso zgolj novo ime za stare organe, temveč imajo novo vlogo in nov položaj. Mandatna doba poslovodnih organov je namreč lahko štiri leta, za delavski svet in njegove izvršilne organe pa je samo dve leti. Za kolegijski poslovodni organ ni omejitve članstva, kot je za delavski svet in za njegov kolegijski izvršilni organ. Za kolegijske poslovodne organe je cello možnost članstva po položaju.

V zvezi s tem je zastavil vprašanja: Predvidene spremembe so v nasprotju s težnjami sprejetega XV. ustavnega dopolnila; kje so vzroki zanje in kakšne cilje želijo doseči s temi spremembami? Ali je članstvo po položaju v kateremkoli organu v skladu z osnovno usmeritvijo ustave? Ali bo osamosvojitev poslovodnih organov prispevala k povečanju ali zmanjšanju odtujenosti odločanja od delavcev? Ali predvidena ureditev ne pomeni povečanja moči direktorja in kolegija? Koliko se bo z novo ureditvijo povečala odgovornost direktorja in kolegija za odločitve? Ali oblikovanje vodilnega vrha v poseben organ prispeval k zmanjšanju razdalje med vodenjem in izvajanjem?

Uvodničar je zatrdil, da ločevanje organizacijskih funkcij vodenja in upravljanja pelje v spopade. Pot k odpravljanju hierarhične organizacije je v združevanju funkcij. Prepogostnost sprememb pa ne dopušča, da bi se izkazala kakovost posameznih rešitev. Normativni optimizem je naša zabloda. Pri ljudeh povzroča utrujenost, ki se kaže kot neka oblika odpora. Hkrati vzbuja vtis, kot da skušamo manipulirati z ljudmi.

Po tej izzivalni zastavitvi razprave so sledili v precejšnji meri pritrjevalni nastopi, a tudi pomisleki in celo ugovor. Kaže, da se o tem vprašanju kar veliko razpravlja v delovnih organizacijah in tudi v sindikalnem aktivu – in neredko se izraža dvom v smotrnost predlagane rešitve. Nekateri razlagajo kolegijski poslovodni organ, kot da gre za kolektivnega direktorja, za več individualnih izvršilnih organov, pri čemer je direktor le prvi med enakimi. Če bi bil to, pravijo, bi bil lahko kolegijski poslovodni organ koristna novost. Navajajo, da je obremenitev direktorjev zelo velika in da bi bilo tudi zaradi tega dobro porazdeliti odgovornosti na več individualnih izvršilnih organov. Menijo pa, da bi bilo treba združiti kolegijski poslovodni organ in kolegijski izvršilni organ delavskega sveta.

V razpravi je bilo slišati ostro nasprotovanje temu, da bi kolegij, ki je bil včasih posvetovalno telo direktorja, spremenili v organ, češ da je to voda na mlin tehnokracije. Bila pa je tudi izrečena ugotovitev, da se nam je XV. ustavno dopolnilo v praksi izrodilo, da so si vso moč pri poslovnih odborih kot kolegijskih izvršilnih organih pridobili poslovodeči, ki jih je bilo v teh odborih (po ugotovitvah nekih raziskav) kar 63 odstotkov! To pa potemtakem opravičuje ločitev kolegijskih izvršilnih organov delavskega sveta od kolegijskih poslovodnih organov, da bi bile jasnejše pristojnosti in odgovornosti, da se ne bi nihče skrival pod plaščem samoupravljanja. Takšno združevanje funkcij, kakršno se je pojavilo v poslovnih odborih, je peljalo k kopičenju moči in meglilo odgovornost vodilnih delavcev. Tisti, ki so dolžni izvajati odločitve kolegijskih izvršilnih teles delavskega sveta oziroma pripravljati predloge za njihovo odločanje, so sami sebi dajali predloge in ukaze. Zato takšno združevanje funkcij tudi ni prispevalo k odpravljanju razdalj med vodenjem in upravljanjem in delavcem ni približevalo odločanja, pač pa prav nasprotno.

Poslovodni organi, kot so določeni v ustavnem osnutku, niso osamosvojeni organi, kot se trdi, temveč so podrejeni delavskemu svetu in njegovim kolegijskim izvršilnim organom, je poudaril v razpravi delavec iz kranjske „Save". Individualni kolegijski in poslovodni organ sta materialno odgovorna, tako za predloge, ki jih dajeta, kot za izvedbo odločitev organov samoupravljanja. Slabost dosedanje ureditve je bila da odgovornost kolegija ni bila izoblikovana. V zvezi s tem je zato več razpravljavcev izreklo opozorilo, da bo treba prav zaradi nedvomne odgovornosti posameznih teles natančno razmejiti pristojnost, zlasti natančno opredeliti, kakšne so pravice in dolžnosti poslovodnih organov.

V razpravi se je skoraj soglasno tudi izoblikovala pripomba, da je v ustavi neumestno določilo, da je lahko član delavskega sveta ali njegovega izvršilnega organa izvoljen le za dve leti, ne da bi se dopuščala možnost dvakratne izvolitve. In to ob tem, ko so člani poslovodnega organa lahko štiri leta, člani delegacije pa tudi štiri leta – in v tem primeru so lahko celo dvakrat zapored izvoljeni. Zastavljeno je bilo vprašanje, ali ne bi mogel biti član delavskega sveta in njegovega izvršilnega organa izvoljen vsaj dvakrat zaporedoma, če pač določamo najbrž iz nekaterih utemeljenih razlogov, njegovo mandatno dobo samo na dve leti.

Razprava ni uspela razčistiti vseh v uvodu zastavljenih vprašanj. Ob koncu je kot očitek izzvenela ugotovitev posameznikov, da bi tisti, ki so sestavljali ustavni osnutek, morali novosti vendarle širše obrazložiti in utemeljiti pred javnostjo, da ne bi bilo ugibanj, kaj hočemo z njimi, in morda celo odvečnih sporov in razpravljanj. Seveda pa pri tem ne gre spregledati, da teh vprašanj sploh ni mogoče razčistiti samo na teoretični ravni niti samo z normativnimi rešitvami v ustavi, zakonih in statutih, temveč predvsem s spreminjajem objektivnih razmer, iz katerih raste problem, in z nenehnim zavestnim bojem proti odtujevanju odločanja v delovnih organizacijah.

TA

KAJ BO POTEM?

● Delovne skupnosti v sestavu turističnega in avtobusnega podjetja KOMPAS se pripravljajo na ustanovitev temeljnih organizacij združenega dela ● V javni razpravi je že četrti osnutek samoupravnega sporazuma o ureditvi njihovih bodočih medsebojnih razmerij in konstituiranju v združeno podjetje

KOMPAS se prav gotovo ne bi prebil v vrh naše turistične industrije, če ne bi imel zelo jasnih razvojnih in drugih konceptov in če ne bi bil izrazito spretno in uspešno voden. Temu je treba pripisati, da je skokovito napredoval in da napreduje še zdaj kljub temu, da so bile njegove enote v bistvu prikrajšane za vse, kar bi kakorkoli presegalo njihov posvetovalni glas. Dovolj bo, če povemo, da je centralna komisija za delitev osebnih dohodkov dokončno odločala o zaslužku posameznikov, zaposlenih kjerkoli, čeprav na drugem koncu države. Res pa je, da če že kolektivi enot oziroma dejavnosti niso mogli o ničemer samostojno in dokončno odločati, ker so bile vse niti v rokah centralnega delavskega sveta, jim tudi ni bilo treba skrbeti, s čim in kako ter kdaj bodo poplačali morebitno poslovno izgubo, kajti tudi za morebitno slabo opravljeno delo bi se našlo opravičilo: zaradi skupnih interesov podjetja kot celote smo delali, kakor smo, sicer bi pa drugače! Končno je treba povedati še to, da tudi izplačilo osebnih dohodkov nikoli ni bilo problematično, ker se je v skupni blagajni denar za to vedno našel.

In kot so ob vsakokratni ureditvi razmer in stanju na konkretnem področju nekateri zadovoljni, drugi pa ne, je vendarle razumljivo, da je ob začetku razprav o ustanovitvi temeljnih organizacij združenega dela oboje zanimalo, kaj bo potem, ko bodo uveljavili ustavna dopolnila. Ta interes in to hotenje sta dajala ton in vsebino vsej dosedanji razpravi o novi, današnjim razmeram ustrezajoči organiziranosti podjetja na vseh področjih njegovega delovanja in aktivnosti.

Poskusimo odgovoriti na to vprašanje!

Sprememba naziva – veliko premalo!

Prvi osnutek samoupravnega sporazuma o ustanovitvi temeljnih organizacij združenega dela, ureditvi njihovih medsebojnih razmerij in konstituiranju v združeno podjetje je še pred sprejetjem zakona o organizaciji podjetij pripravil akcijski odbor, sestavljen iz strokovnjakov in družbenopolitičnih delavcev. Kot tak je bil osnutek seveda „skregan“ s kasneje sprejetimi zakonskimi normami, kot prvenec pa je nujno imel še druge „pomanjkljivosti.“ Danes je pač mogoče trditi, da je bila največja med njimi v tem, da bi odločanje o dohodku po tem osnutku sporazuma še vedno ostalo v rokah centralnega delavskega sveta in njegovih izvršilnih teles, čeprav sestavljenih po delegatskem načelu. Navzven pa naj bi KOMPAS po tem osnutku sporazuma svojo preobrazbo izrazil s tem, da bi sedanji sektorji postali temeljne organizacije združenega dela, ki bi si po ustreznih ključih porazdelile premoženje podjetja.

Javna razprava o prvem osnutku samoupravnega sporazuma je pokazala da se kolektiv strinja s tem, naj bi tudi bodoča organizacija podjetja temeljila na že uveljavljenem načelu poslovanja po dejavnosti, da pa morajo bodoče TOZD najprej dobiti vse pravice, ki jim gredo po ustavi in zakonu, šele potem pa se bodo med seboj dogovorile o prihodnjih odnosih, torej tudi o tem, katere naloge in pravice zaradi praktičnih vzrokov prenašajo na delegatsko sestavljena izvršilna telesa na ravni podjetja kot celote. Bolj kot vprašanja in manj kot konkretni predlogi so bila v tej razpravi izrečena mnenja o nujnosti decentralizacije kadrovske politike in nagrajevanja, obenem pa pomisleki o ključih, po katerih bi si temeljne organizacije razdelile premoženje podjetja.

V zvezi z nadaljnjim potekom priprav na uveljavitev ustavnih dopolnil v turističnem in avtobusnem podjetju KOMPAS je treba povedati, da je akcijski odbor do julija letos, ko so prvič zborovali delegati vseh enot in poslovalnic, prvotni osnutek že prilagodil zakonskim normam ter upošteval nekatera mnenja, izrečena v javni razpravi meseca marca. Delegati so torej imeli v rokah drugi osnutek, ki je tudi doživel kritiko. Da bi bile v dokončni osnutek vnešene vse bistvene pripombe in mnenja enot, so delegati na tem sestanku izvolili posebno delovno skupino za pripravo novega, kot so takrat rekli dokončnega osnutka. Ta delovna skupina je do septembra, ko so se delegati spet sestali, pripravila nov, torej tretji osnutek sporazuma. Tudi takrat ni manjkalo pripomb in predlogov o drugačni, boljši ureditvi posameznih zadev. Vendar pa je bilo izrečeno tudi mnenje, da bi bil osnutek „goden“ za javno razpravo, če bo delovna skupina v dokončnem, praktično torej že četrtem osnutku samoupravnega sporazuma upoštevala še nazadnje izrečene predloge in mnenja.

Bistveno: kaj in kako zdaj ter potem!

Preveč prostora bi nam vzelo, če bi opisovali vse pripombe in pomisleke, izrečene ob drugem in tretjem osnutku sporazuma. Namesto tega pa smo zaprosili tovariša predsednika delovne skupine za pripravo dokončnega osnutka Vinka Marolta, naj poskuša strniti najvažnejša hotenja in stališča v sedanjem osnutku, o katerem že teč javna razprava.

„Bistveno se mi zdi, da smo uspeli, vsaj mislim tako, v težnji, da je naš celotni samoupravni mehanizem tako zasnovan, da bo odločanje v bodoče decentralizirano, čeprav sredstva sicer koncentriramo v interni banki. In drugič, gre za to, da bomo zaradi izredno prepletajočih se dejavnosti, ki jih opravlja naše podjetje, tudi v prihodnje dosledno uveljavljali načelo medsebojne solidarnosti.“

„Kaj to pomeni v praksi?“

„Pri delitvi osebnih dohodkov denimo to, da bi bodoče TOZD na podlagi meril, ki bi veljala za vse, samostojno odločale o notranji delitvi ustvarjene in njim pripadajoče mase osebnih dohodkov. Ker pa smo se v načelu dogovorili za združevanje vseh drugih sredstev, to pomeni da bodo o njihovi uporabi odločali po delegatskemu načelu sestavljeni izvršilni organi na ravni podjetja, ki pa ne bodo mogli sprejeti novene dokončne odločitve, preden temeljne organizacije – najprej zbori delovnih ljudi in za njimi samoupravni organi – ne bi dali svojega soglasja. Ker smo se odločili za tak postopek, bodo torej delavci neposredno odločali o vsem dohodku, ki ga ustvarjajo s svojim delom. Prepričan sem, da nobena TOZD ne bo nasprotovala temu, da bi – denimo – posodila svoja sredstva drugi TOZD, če bo pri tem njen kolektiv soodločal o pogojih, pod katerimi bo njegova temeljna organizacija pomagala drugi TOZD, ki je morda trenutno v težavah. Navsezadnje, pa v gospodarstvu nikoli ne veš, kdaj se bodo časi obrnili. Morda bodo danes najbolje stoječi deli podjetja jutri najbolj potrebni pomoči . . .!?“

„Kako pa ste se odločili glede razdelitve premoženja?“

„Nobena rešitev ni taka, da bi bila dobra za vse, ki se ji bodo morali podrediti. Zato smo se pri nas odločili za stališče, da bomo poskušali biti do vseh vsaj poprečno pošteni, saj drug drugemu tudi nismo gledali v lonec, ko smo jemali iz skupne vreče! Zato smo osnovna sredstva najprej razdelili po nosilcih uporabe, potem pa nosilce, to so TOZD, tudi obremenili za naodpisano vrednost teh sredstev in za vse obveznosti v zvezi s tem. Kdor ima torej novejša osnovna sredstva, je avtomatično dobil tudi več anuitet, ki jih bo moral odplačevati. Tisti, ki jih je to prizadelo, gre zlasti za hotele, seveda niso zadovoljni, vendar, drugače ne gre! Navsezadnje so morale, razen hotelov, tudi druge dejavnosti prispevati svoj del dohodka, da smo lahko najeli kredite za gradnjo hotelov . . . Jasno seveda je, da brez združevanja sredstev ne bi bil zgrajen noben naš hotel. Če smo bili takrat solidarni in zagreti za investicije skupnega pomena, bomo morali biti tudi zdaj in, če bo treba, pokrivati izgube.

Zanimiva je bila razprava o delitvi sredstev rezervnega sklada. Prvotni predlog je bil, naj bi ta sredstva razdelili upoštevaje število zaposlenih na dan razmejitve premoženja. Iz našega hotela v Dubrovniku pa je prišel drugačen predlog: ob razmejitvi naj bi upoštevali poprečno število zaposlenih, da bi se izognili vsem sezonskim vplivom. Predlog je bil sprejet, ker je najbolj pošten do vseh.“

Solidarnost na izpitu

Zaradi zasoljenih kreditnih pogojev, tako rokov vpračanja kot obrestne mere, vsi novozgrajeni hoteli komaj lovijo konec s koncem, če seveda sploh uspejo v tej težnji. Morebitna izguba, ki jo bo z zaključnim računom ugotovil katerikoli Kompasov hotel – vsi še odplačujejo visoke letne anuitete – bo prav gotovo v dobršni, če že ne izključni meri posledica tega objektivnega dejstva, ki ga drugače kot s solidarnostjo ni mogoče premagati.

„Naša stara želja je bila, da bi se modernizirali in razvijali, bili pa smo premajhni, da bi bili kreditno sposobni. Zato smo se pred tremi leti priključili h Kompasu in kmalu za tistim dobili kredit, s katerim smo zgradili devet bungalovov,“ je povedala Štefka MALEJ, direktorica Hotela „Stane Žagar“ v Bohinju. „S tem ko bomo postali temeljna organizacija, se za nas avtomatično odpira vprašanje zmožnosti odplačevanja obveznosti za to posojilo. Rečem lahko, da se bo naš 32-članski kolektiv še bolj potrudil, da bi čimbolje gospodaril, vendar – dokler kredit ne bo odplačan – brez solidarnostne pomoči drugih TOZD ne bo šlo. Upam, da bo ta pomoč zares učinkovita! Za primer pa bi povedala, da bi bil naš položaj neprimerno lažji, če bi bil kredit namesto na 9 odobren vsaj na 18-letno odplačilo. Kljub anuitetam bi še lahko rentabilno poslovali in zato tudi hitreje modernizirali sedanji hotel, ki mu je priznana samo D kategorija in torej ne moremo računati z zahtevnejšimi gosti, ob katerih bi pri njihovi izvenpenzionski porabi ustvarjali več dohodka . . .“

V posebnem ekonomskem položaju pa se bo znašla tudi sedanja enota avtobusnega prometa v podjetju Kompas. Zdaj združuje avtobusni promet in rent-a-car službo, ki pa se bo osamosvojila v TOZD. Vodja tehnične službe v tej enoti Ivan GORENC je dejal, da je v načelu že dosežen sporazum o pokrivanju izgube, ki jo bo bodoča temeljna organizacija najbrž ustvarjala tudi v prihodnje, ker se pač mora podrejati skupnim interesom podjetja. Ta interes pa je v tem, da opravlja storitve praviloma samo za potrebe enot za inozemski oziroma domači turizem, ki jima gre za to, da imata vozila vselej na voljo in da so avtobusi s Kompasovo oznako vselej videti kot novi. To pa pomeni, da lastne avtobuse le izjemoma posojajo drugim organizacijam ali pa se z njimi vključujejo v redni javni promet. Posledica je, da avtobusi prevozijo manj kilometrov, zato pa niso rentabilni. Izgubo, ki zaradi tega nastane, naj bi po novem – sorazmerno s tem, koliko vozila uporabljata – pokrivali bodoči temeljni organizaciji za domači oziroma za inozemski turizem. Ti dve temeljni organizaciji tudi imata predkupno pravico oziroma sta dolžni da po vsakokratni tržni ceni naročata potrebna vozila najprej pri „domači“ TOZD, šele potem pa izven podjetja.

„Doslej smo se v glavnem še zmeraj pogovorili in sporazumeli; ne vidim vzroka, zakaj se ne bi mogli v prihodnje. Res pa je, da bo dogovarjanja neprimerno več, kot ga je bilo doslej. Po svoje je to celo dobro, bodo vsaj računi še bolj čisti,“ je poudaril Ivan Gorenc in s tem opozoril na bistvo sprememb v družbenih in medsebojnih odnosih, ki jih prinaša čas, v katerem živimo.

M. G.

IVANKA MALEJ, šivilja v Hotelu „Stane Žagar“, Bohinj: „Petnajsto leto sem zaposlena v tem hotelu, ki zadnja tri leta posluje pod okriljem Kompasa. Krivična bi bila, če bi rekla, da nam gre slabo, oziroma da bi nam šlo bolje, če bi ostali samostojni. Vendar pa neka razlika vseeno obstaja: prej smo se o vsem lepo pogovorili, zdaj pa delamo predvsem tisto, kar naroči centrala iz Ljubljane. Od ustanovitve temeljnih organizacij zato pričakujem, da bomo dobili nazaj vsaj toliko možnosti sodelovanja pri odločanju, kot smo jih včasih že imeli, predvsem pa možnosti vplivanja na hitrejši razvoj naše TOZD.“

MARIJA RANT, obračunski referent v Hotelu „Stane Žagar“, Bohinj: „V Kompasu kot celoti že imamo tako natančne evidence in ločene obračune, da vemo za uspeh sleherne dejavnosti in tudi enote. Jasno pa je, da bo ustanovitev TOZD pred marsikateri naš kolektiv postavila vprašanje, kako bo odplačeval obveznosti, ki jih je najelo podjetje kot celota, zato da bi kompletiralo svoje zmogljivosti. Na vse hotele bo zaradi razmejitve premoženja padlo hudo breme, ki pa ne bi bilo tako težko, če krediti za gradnjo turističnih zmogljivosti ne bi bili odobravani pod tako trdimi pogoji. Če za kaj, torej gre za izpit iz solidarnosti!“

Tisoččlanski Kompasov kolektiv že leta nazaj ugotavlja vse važnejše elemente dohodka za vsako dejavnost posebej in za vsako enoto ali poslovalnico, celo za tako majhno, kot je tista v Vrsarju, ki zaposluje le enega stalnega sodelavca. Po pojmovanjih, ki so bila pred letom dni še dokaj razširjena, naj bi že to omogočalo ustanovitev temeljnih organizacij združenega dela, kajti spremeniti bi morali samo zunanje napise, vse drugo pa bi – vštevši izrazito centraliziran sistem upravljanja in odločanja – lahko ostalo po starem.

Resnici na ljubo je treba povedati, da s prvim, v tako rešitev usmerjenim osnutkom samoupravnega sporazuma o ustanovitvi TOZD in konstituiranju v združeno podjetje kolektiv ni bil zadovoljen in je zahteval predvsem večjo decentralizacijo odločanja. Po tem prvem osnutku so nastali še trije. V javno razpravo pa je te dni prišel zadnji, že četrti osnutek samoupravnega sporazuma in marsikaj kaže, da bo le sprejemljiv za večino kolektiva.

LOJZE BALER, avtomehanik v enoti „avtobusni“ promet: „Organizacijskih sprememb ne pričakujem, zato pa se bo toliko več spremenilo v samoupravljanju in gospodarjenju. Zdaj je, denimo, normalno, da se iz skupnih sredstev pokrije tudi izguba katerekoli enote, če delavski svet podjetja meni, da tako enoto potrebujemo zaradi skupnih interesov podjetja. Po novem pa se bomo o takih zadevah dogovarjali sproti in na solidarnost ne more računati tisti, ki ne bo dokazal, da je sam pri sebi storil vse. Okrepil se bo tudi notranji nadzor nad delom, kajti v prvi vrsti bomo razpolagali s tistim, kar bomo ustvarili z lastnim trudom.“

SLAVKO KRAVCAR, kovinostrugar, predsednik sveta enote „avtobusni promet“ Ljubljana: „Naša enota, ki bo v bodoče predstavljala temeljno organizacijo, pa je vendarle v posebnem položaju. Obstaja zato, da bi v vsakem trenutku nudila storitve enotama za domači oziroma za inozemski turizem. Zaradi tega naši avtobusi ne privozijo toliko kilometrov, da bi bili rentabilni. Prav zato naš samoupravni sporazum predvideva, da izgubo, ki bi morda nastala zaradi opisanih vzrokov, pokrivajo tiste TOZD, zaradi katerih naša temeljna organizacija tudi v prihodnje ne bo mogla dosledno upoštevati načela rentabilnosti lastnega poslovanja.“

FOTO KRONIKA ● FOTO KRONIKA ● FOTO KRONIKA ●

USTAVA IN OBVEŠČANJE

Sektor RS ZSS za obveščanje in politično propagando je v okviru javnih razprav o osnutkih obeh ustav pripravil v ponedeljek, 8. oktobra, okroglo mizo o ustavni opredelitvi obveščanja delavcev v združenem delu. Udeležilo se je je več kot dvajset urednikov glasil delovnih skupnosti, več organizatorjev obveščanja v delovnih organizacijah in predstavniki RK SZDL, RK ZMS, Gospodarske zbornice SRS, raziskovalne skupnosti SRS, predstavniki RS ZSS in sveta Zveze sindikatov Jugoslavije.

Udeleženci v razpravi so se lotevali predvsem vprašanja, kako naj bi v ustavnih besedilih opredelili delavčeve pravice in dolžnosti glede obveščanja v združenem delu. Očitno je namreč, da 111. člen osnutka republiške ustave oziroma 85. člen osnutka zvezne ustave s svojima formulacijama ne zagotavljata delavcu dotekanja vseh tistih informacij, ki so pogoj, da bi se lahko tvorno vključeval v vse faze samoupravnega odločanja – od spoznanja problemov, pojavov in dogodkov, ki jih je treba samoupravno razrešiti ali urediti, analiziranja vzrokov in previdevanja posledic, do oblikovanja variantnih predlogov, kako naj organi samouoravljanja odločajo.

Če ustavno besedilo v obravnavanem členu ne bo povezalo slehernega delavca v združenem delu, da daje informacije z njegovega delovnega področja in v zvezi z njegovimi zadolžitvami, ki so nujne za udeleževanje drugih delavcev v vseh fazah samoupravnega odločanja, je iluzija pričakovati, da bodo z ustavo usklajeni statuti ter drugi interni akti delovnih organizacij presekali gordijski vozel v obveščanju delavcev za samoupravljanje.

Ker je bilo za okroglo mizo predloženo gradivo sekretariata sekcije RK SZDL za normativno urejanje javnega obveščanja v celoti sprejeto, so udeleženci predlagali, naj sindikati in SZDL zastavijo ves svoj vpliv, da bo dokončno izoblikovan predlog za spremembe in dopolnitve besedila obeh ustav tudi v resnici upoštevan.

DUŠAN REBOLJ

● ZASAVJE

Prvi predlogi

Na pobudo občinskih sindikalnih svetov kolektivi v zasavju povezujejo ustanovno razpravo z oceno tega, kako daleč so v pripravah na uresničevanje 21. in 22. ustavnega dopolnila. Na dosedanjih posvetovanjih pa so prevladovala vprašanja o nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov, delegatskem sistemu, enotnosti jugoslovanskega trga, odgovornosti, načrtovanju in drugem. Izstopajo pa vsekakor vprašanja odgovornosti. Delavci opozarjajo, da gre za enega temeljnih vprašanj samoupravljanja in samoupravnih odnosov. Soglašajo s 121. členom osnutka slovenske ustave, sodijo pa, da bi ga kazalo še bolj natančno opredeliti. Z drugo besedo: področje odgovornosti bomo morali vedno bolj natančno opredeljevati, ga dopolnjevati z novimi spoznanji in ga utrjevati v samoupravni praksi.

Delavci sodijo, da je izredno pomemben tretji odstavek 121. člena slovenske ustave, ker je v njem nedvoumno zapisano, da so člani kolegijskih in izvršilnih organov osebno odgovorni za svoje predloge, na podlagi katerih so bile sprejete samoupravne odločitve in da nosijo tudi materialno odgovornost, če nastane škoda zavoljo odločitev, sprejetih ob prikrivanju dejstev ali zaradi neresničnega obveščanja organov upravljanja in delavcev. Večina delavcev tudi soglaša, da mora biti tisti, ki več zna in opravlja zahtevnejše delo, tudi bolj odgovoren.

V zasavskih delovnih skupnostih sodijo, naj bi ustavna določila, ki govore o enotnosti jugoslovanskega trga, še izpopolnili. S tem, ko je enotnost jugoslovanskega trga dobila ustavno potrdilo, v praksi še ni zagotovljena; po sodbi številnih zasavskih gospodarstvenikov ne bi bilo napak, če bi v zvezi ustanovili v poseben organ, ki bi bedel nad to enotnostjo trga, ali pa naj bi to nalogo prevzelo eno od sodišč.

-m-

Sindikalna pobuda

● Oskrba s premogom šepa, potrebni so takojšnji ukrepi

Ob naši akciji za ozimnico je bilo v sindikalnih organizacijah večkrat slišati opozorilo, da oskrba s kurjavo ni zagotovljena. V republiškem svetu ZSS smo zato začeli zbirati podatke o tem in ugotovili, da bo od 400.000 ton premoga, kolikor so predvidene potrebe v Sloveniji, na razpolago le 80 % te količine in še to le, če bomo uvozili premog iz Bosne, o čemer že teko dogovori. Ta premog bo zaradi večjih prevoznih stroškov kakih 70 dinarjev dražji, zaradi česar bodo prizadeti zlasti tisti, ki si doslej še niso priskrbeli premoga, ker niso imeli dovolj sredstev in so zato odlašali z nakupom. Še slabše kot letos pa bo s premogom prihodnje leto, če ne bomo pravočasno ukrepali. Zveza sindikatov bo zato obvestila o zbranih ugotovitvah republiški in zvezni izvršni svet ter zahtevala, da pristojni takoj ukrepajo, in tudi predlagala naj bi razmislili o uvozu potrebnih količin premoga, če ga ne bo mogoče zagotoviti doma – in tudi, da bi morda uvedli regres na premog, ter tako znižali povečano ceno premoga zaradi prevoznih stroškov. Razen tega zveza sindikatov zahteva, da se naposled jasno določi, kdo je odgovoren za zbiranje podatkov o založenosti tržišča z osnovnimi življenjskimi potrebščinami, ker takšno delo ni naloga sindikatov.

Ali bo to res, kar piše v ustavi?

Izredno zanimanje za ustavno razpravo ● Veliko pripomb in vprašanj

Na aktivu predstavnikov sindikalnih svetov in na seji republiškega sveta ZSS je bilo ta teden pretreseno obširno gradivo o dosedanjem poteku ustavne razprave v sindikalnih organizacijah. Ivan Kukovec, sekretar za samoupravljanje, pri RS ZSS, je v poročilu h gradivu poudaril izredno zanimanje delavcev za novo ustavo, saj se je udeležilo razprave približno 300.000 zaposlenih. V razpravah je bilo izrečeno veliko pripomb in zastavljeno mnogo vprašanj. Vsa sicer vedno niso zadevala samo ustave, so pa bila dragocena spodbuda in opozorilo za sindikalno politično delo.

Največ pozornosti je bilo posvečeno gospodarjenju in upravljanju v delovnih organizacijah, združevanju sredstev in dela, družbenemu planiranju, delavski kontroli, delegatskemu sistemu, zaščiti samoupravljanja in socialnim vprašanjem. Vse širše je spoznanje delavcev, da gre ob sprejetju nove ustave za zelo pomemben trenutek našega revolucionarnega razvoja. Večkrat je bilo slišati vprašanje, ali bo vse to, kar je zapisano v ustavi, tudi uresničeno. Odgovor na to vprašanje je seveda v delavcih samih, v njihovi revolucionarni akciji, v njihovi organiziranosti – torej tudi v sindikatih, ki so ali bi vsaj morali biti njihova organizacija. Zato je bilo ugotovljeno, da sindikalni aktivisti v ustavnih razpravah preveč nastopajo kot informatorji, preveč predavajo in premalo pa animirajo delavce in jih organizirajo za akcije. Ustavna razprava je potrdila, kako nujno je, da spremenimo način dela v sindikalni organizaciji. Ponekod smo prav ob njej, ko je bilo čutiti pritisk množic, dosegli to, česar prej dolgo nismo mogli. Na primer, razbili odpor proti ustanavljanju temeljnih organizacij združenega dela.

BREST POHIŠTVO

Ustavno razpravo je treba nadaljevati: osredotočiti se na ustanavljanje temeljnih organizacij združenega dela, na oblikovanje samoupravnih sporazumov in statutov v delovnih organizacijah in v občinah, razvijati delavsko kontrolo, pravljati delegacije za skupščine političnih in interesnih skupnosti – hkrati pa čimprej ovrednotiti pripombe k ustavnim osnutkom in jih oblikovati v predloge za spremembe in dopolnitve.

Ocena minulih prizadevanj in bodočih nalog

V občinskem svetu ZSS Ptuj so začeli razpravo o politični aktivnosti sindikatov v občini v obdobju po pismu predsednika Tita in Izvršnega biroja ter po XXIX. seji CK ZKS

V kritičnem in poglobljenem pretresanju dosedanjih prizadevanj ugotavljajo, da je delo potekalo v duhu smernic ZKJ in ZKS. V tem času so v Ptuju izvedli dve občinski konferenci sindikatov. Na prvi so ocenili razvoj samoupravnih odnosov in uveljavljanje delavskih ustavnih dopolnil, na drugi pa dosedanjo stanovanjsko politiko v občini in sprejeli stališča in naloge za uresničevanje družbene akcije za gradnjo stanovanj za delavce. Na teh dveh področjih se tudi vodi glavna bitka ptujskih sindikatov, saj je pri uresničevanju sprejetih stališč kar precej ovir, čakanja in zavlačevanja.

Na področju gospodarjenja in reševanja gospodarskih problemov so bili v ptujski občini doseženi pomembni premiki. Posebno ugodno sindikati ocenjujejo integracijske procese, ki so se pričeli v kovinsko predelovalni industriji v občini Ptuj, v bistriški in ptujski aluminijski industriji, v kmetijstvu podravske regije ter na področju perutninarske proizvodnje v slovenskem gospodarskem prostoru. Menijo, da so nujni integracijski procesi tudi na področju gradbeništva in drugod.

Posebna pozornost v tej razpravi velja vprašanju, kako komunisti – sindikalni delavci, ki so organizirani v občinskem sindikalnem aktivu – komunistov uresničujejo naloge v sindikatih. Dosedanja razprava kaže, da komunisti skupaj z drugimi sindikalnimi delavci odgovorno uresničujejo zadane naloge v bazi – to je v osnovnih organizacijah sindikatov. Prizadevajo pa si, da postanejo vsi člani ZKS v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela najaktivnejši, najnaprednejši in najrevolucionarnejši del sindikalnega članstva. To se kaže v enotnosti akcij organizacij ZKS in osnovnih organizacij sindikatov v delovnih organizacijah, v enaki meri pa tudi v občini kot celoti.

Dosedanja razprava pa je pokazala potrebo po sklicu skupne seje občinskega sveta ZSS in odborov sindikatov vseh šestih dejavnosti občine Ptuj, na kateri naj bi dokončno izoblikovali politično oceno dela in aktivnosti sindikatov v minulem obdobju ter sprejeli akcijski program sindikatov za delo v novih ustavnih razmerah.

F. B.

Sredstvo za ohranitev svežine in vitalnosti
poljuven
medex Ljubljana

MEDOBČINSKI SVET ZSS V CELJSKI REGIJI O URESNIČEVANJU SKLEPOV IV. KONFERENCE SLOVENSKIH SINDIKATOV

V konkretno akcijo

O tem, kako v neposredni praksi uresničevati sklepe in naloge IV. konference slovenskih sindikatov, je tekla beseda na nedavni razširjeni seji medobčinskega sveta zveze sindikatov za celjsko območje. Udeleženci so ugotovili, da je v njihovi vsebini zajetih mnogo področij, ki zahtevajo konkretne akcije v sindikalnih organizacijah in v občinskih sindikalnih svetih. Zato so se dogovorili, da bodo v vseh občinskih sindikalnih svetih celjskega območja v prvi polovici oktobra sprejeli operativne delovne načrte, ki bodo vsebovali konkretne naloge. Posebno pozornost bodo pri tem posvetili neposrednemu uresničevanju ustavnih dopolnil v samoupravnih aktih organizacij združenega dela. Rok za njihov sprejem je razmeroma kratek, saj je potrebno to nalogo opraviti do konca letošnjega leta. Veliko pozornosti bodo posvetili tudi gradnji stanovanj za delavce in bodo o tem še posebej spregovorili na medobčinskem svetu, kjer jih bodo predstavniki SDK seznanili, koliko sredstev je že zbranih na računih. Splošna ugotovitev je, da akcija ne poteka zadovoljivo in da se zbrana sredstva ne uporabljajo v ustreznih časovnih obdobjih.

Posebno področje delovanja sindikatov na celjskem območju predstavlja njihova organiziranost. Strokovni sindikati so v nekaterih občinah organizirani na občinski ravni, nekateri pa v medobčinskih odborih. Člani medobčinskega sveta so se dogovorili, da bodo izdelali v vseh občinah tako imenovano „sindikalno karto," ki naj pokaže sedanje stanje v vseh osnovnih sindikalnih organizacijah in povezanost na občinski ali medobčinski ravni. Ta naloga je še toliko bolj zahtevna, ker prav sedaj potekajo razprave o številu bodočih sindikatov posameznih dejavnosti, obenem pa tudi že potekajo priprave na bližnje občne zbore sindikalnih svetov. Ti morajo na svojem območju do tega časa takšno karto že pripraviti, saj naj bi nova vodstva že delovala po načelih delegatskega sistema.

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE:

Kot gozdni delavec – sekač sem bil pred petimi leti zaradi slabega zdravstvenega stanja razporejen na lažje delo, to je na delovno mesto cestarja. Delo je res lažje, imam pa zato tudi nižji osebni dohodek kot poprej. Sedaj sem zvedel, da me delovna organizacija ne bi smela premestiti na nižje, torej manj plačano delo. Prosim, da mi odgovorite, ali je še čas, da takšni razporeditvi ugovarjam, ali pa je morda rok že potekel. Zanima me tudi, ali lahko uveljavljam razliko med prejšnjim in sedanjim nižjim osebnim dohodkom iz naslova invalidskega zavarovanja ter od kdaj bi mi ta razlika šla. Naj še povem, da pred invalidsko komisijo še nisem bil, torej o svoji invalidnosti nimam nikakršne odločbe.

R. J. – Slovenj Gradec

ODGOVOR:

Rok za izpodbijanje razporeditve na drugo delovno mesto ste zdavnaj zamudili, kajti roki za takšne ugovore so 15 dni od prejema odločbe oziroma 30 dni od sprejema dokončne odločbe za vložitev tožbe. Predvsem bi morali že tedaj zahtevati pregled pred invalidsko komisijo, je pa seveda vprašanje, ali bi le-ta sploh ugotovila invalidnost, katere kategorije in kdaj je nastopila. Prav gotovo nazaj ne boste mogli uveljavljati razlike, saj razporeditev na lažje delo ni bila posledica vaše invalidnosti, ki tedaj sploh ni bila ugotovljena. Razporeditev, ki je niste pravočasno izpodbijali s pravnimi sredstvi, je pravnoveljavna in pravnomočna: čeprav bi vložili ugovor ali celo tožbo, po vsej verjetnosti ne bi uspeli ker razporeditev na novo delovno mesto, kot lahko razberemo iz vašega vprašanja, ni bila v nasprotju s predpisi. Če imate pri opravljanju sedanjega dela težave oziroma ga glede na zdravstveno stanje težko opravljate, lahko vsekakor zahtevate pregled na invalidski komisiji.

M. LIPUŽIČ

KUPON DE — Pravna posvetovalnica

PRED II. MEDNARODNO KONFERENCO O MIGRACIJI DELAVCEV

ZA ENAKE PRAVICE

Predlog: ustanovili naj bi poseben evropski koordinativni center sindikatov vseh držav, ki zaposlujejo delavce v razvitih evropskih državah

Pripravljeni so prvi osnutki dokumentov za II. mednarodno konferenco o migraciji delavcev, katere osnovna tema bo „Enakost pravic in položaj delavcev-migrantov v podjetju, sindikatu in družbi."

Ob pripravah na to pomembno konferenco nastajajo že prvi obrisi osnovanih dokumentov, ki obravnavajo konferenčno temo iz vseh zornih kotov. Tako je pripravljen že osnutek dokumenta, ki govori o sindikalnem organiziranju in sodelovanju kot o bistvenem pogoju za dosego solidarnosti domačih in tujih delavcev, za njihovo resnično enakopravnost v podjetjih, sindikatu samem in družbi. Dokument poudarja pomen sindikalnega sodelovanja in nenehne aktivnosti v pobudah in akcijah pri vladah pa tudi pri regionalnih in mednarodnih organizacijah, kot so ILO (Mednarodna organizacija dela), OECD (Evropska organizacija za ekonomski razvoj) in EGS.

Delavec-migrant ima objektivno enake interese in probleme kot delacev – domačin in pričakovati bi bilo, da ima tudi enake pravice in enake možnosti za zaščito teh pravic. Toda migrant se srečuje s številnimi posebnimi problemi, ki izvirajo iz splošnega položaja zaposlenih in iz dejstva, da ni državljan države, v kateri dela. Posebnost migrantskega položaja je tudi v tem, da ta delavec postaja del delavskega razreda dežele, v kateri dela, pri tem pa hkrati ostaja neločljiv del delavskega razreda države, iz katere je prišel. Tako je prav, da sindikati držav imigracije in emigracije sodelujejo pri vključevanje migrantov v družbeno življenje države imigracije, toda da hkrati odločno nasprotujejo vsaki politiki, ki bi v konkretnih ukrepih vodila v sistematično asimilacijo delavcev.

Eden izredno važnih elementov za uresničitev prave enakopravnosti v socialnem in nacionalnem pogledu je sodelovanje delavcev migrantov v organih tako imenovane industrijske demokracije oziroma soodločanja. Ponekod imajo tuji delavci že aktivno, ponekod samo pasivno pravico, v velikem številu držav pa se bodo prav sindikati morali zavzemati za to, da se bodo tuji delavci vključili v organe soodločanja.

V pripravah na konferenco razmišljajo tudi o intenzivnejšem razvoju dvostranskega in skupnega mednarodnega sodelovanja sindikatov zlasti v Evropi in v severni Afriki. Tako se je pojavil tudi umesten predlog, da naj bi ustanovili poseben evropski koordinativni center, v katerem bi sodelovali sindikati vseh držav, ki zaposlujejo delavce v razvitih evropskih državah.

O vseh teh dokumentih in predlogih razpravljajo številne sindikalne organizacije, ki bodo sodelovale na konferenci, ki bo novembra letos v Turčiji.

AŠ

● GRADEC

Skupno načrtovanje

V Gradcu so se sestali člani štajersko-slovenske komisije za prostorsko načrtovanje na obeh straneh meje. Predstavniki obeh komisij so se zavzeli za sodelovanje pri reševanju perečih problemov zlasti s področja infrastrukture. Gre za cestno povezavo Bruck-Gradec-Maribor-Celje-Ljubljana, poleg tega pa tudi za gradnjo 380 KW prenosne mreže, za načrtovanje industrijskih naložb itd. Obe komisiji se bosta sestali letos še enkrat.

SFRJ IN KITAJSKA

Menjava narašča

Po daljšem zastoju v trgovinskih odnosih med Jugoslavijo in LR Kitajsko je bil v marcu leta 1969 v Pekingu podpisan sporazum o trgovini in plačevanju. V tem sporazumu so določili, da se plačuje v konvertibilnih sredstvih, kar je bila pomembna olajšava za nadaljnji razvoj blagovne menjave. Od skoraj simboličnih zneskov blagovne menjave med obema državama v času, ko so tekla pogajanja o sklenitvi trgovinskega in plačinega sporazuma, je prišlo v minulih treh letih do postopnega povečevanja blagovne menjave v obeh smereh. Lani je naša država izvozila na kitajski trg za 14,7 milijona dolarjev blaga, kupila pa v LR Kitajski za 3,5 milijona dolarjev blaga.

Ob koncu leta 1971 je Jugoslavija sklenila s Kitajsko sporazum o dobavi ladij do konca leta 1975 v skupnem znesku 102 milijona dolarjev. Zaradi prodaje ladijskih motorjev in plovnih enot za trgovsko mornarico Kitajske lahko pričakujemo, da bo znašal obseg blagovne menjave z LR Kitajsko v obeh smereh približno 82 milijonov dolarjev. Vrednost izvoza jugoslovanskih ladij in drugih naprav znaša približno 50 milijonov dolarjev. Kitajska je doslej pokazala zanimanje tudi za druge proizvode jugoslovanske strojne industrije, zlasti pa kmetijske stroje, za gradbene stroje, za vozila – cestna in tirna – ter za elektro opremo.

GOSPODARSKO SODELOVANJE MED SFRJ IN ZR NEMČIJO

Intenzivni tokovi

V menjavi z ZR Nemčijo je možno doseči še več, zlasti pa povečati izvoz

Ekonomski odnosi med SFRJ in ZR Nemčijo so zelo razviti. Vrednost izvoza, uvoza, dohodkov od turizma, nakazil delavcev iz Jugoslavije, ki so na začasnem delu v ZR Nemčiji, in vrednost opravljenih del naše gradbene in montažne operative v ZR Nemčiji je znašala leta 1972 – milijardo 777 milijonov dolarjev. V istem časovnem obdobju je znašala vrednost drugih poslov, ki jih je imela Jugoslavija z drugimi osmimi državami, članicami Evropske gospodarske skupnosti, milijardo in 650 milijonov dolarjev, torej manj kot z ZR Nemčijo.

V menjavi z ZR Nemčijo pa je možno doseči še več. Predvsem je treba povečati izvoz v to državo, ki je znana po tem, da ima najbolje organiziran trg na svetu. Jugoslovanski izvoz je za sedaj usmerjen le v južno in srednjo Nemčijo, medtem ko severni predeli tržno še niso dovolj raziskani. Izvoz iz Jugoslavije bi se prav gotovo povečal, če bi bolje poznali trg na celotnem območju ZR Nemčije.

Jugoslavija je lani izvozila v ZR Nemčijo za 263,8 milijona dolarjev blaga, uvozila pa ga je za 604,2 milijona dolarjev. V minulem letu je imela Jugoslavija v blagovni menjavi v ZR Nemčijo deficit, ki znaša 340,4 milijona dolarjev, to pa je 34,3 % celotnega jugoslovanskega deficita v blagovni menjavi. Tri četrtine vrednosti jugoslovanskega izvoza v ZR Nemčijo so končni industrijski izdelki. V strukturi vrednosti našega uvoza iz ZR Nemčije pa so končni industrijski izdelki že vrsto let zastopani s 94 %. Največ uvažamo strojev, vozil in naprav.

Za prihodnje bilateralne odnose med Jugoslavijo in ZR Nemčijo je najbolj pomembno zadržati odstotek rasti našega izvoza v to državo, da bi tako zmanjšali trgovinski deficit. S povečevanjem izvoza je mogoče ustvariti tudi potrebna sredstva ter nakupiti opremo in stroje za rekonstrukcije.

Trgovinski deficit z ZR Nemčijo krije Jugoslavija z dohodki iz storitvenih dejavnosti. Turistični promet iz ZR Nemčije v Jugoslavijo stalno narašča. V letu 1972 so znašali dohodki od turistov iz ZR Nemčije 186 milijonov dolarjev, kar je za 49 % več kot v letu 1971. Letošnja turistična sezona pa obeta še veliko večjo devizno žetev.

V minulih dveh letih so obrodila ugodne rezultate tudi gradbena in montažna dela naše gradbene operative. Vrednost opravljenih del naših podjetij v ZR Nemčiji je znašala v letu 1971 – 101 milijon dolarjev, v letu 1972 pa 109 milijonov dolarjev. Tako ugodne rezultate smo dosegli šele potem, ko je domača gradbena operativa nastopila na nemškem trgu z usklajeno ponudbo in organizirano.

Poleg menjave blaga in storitev imajo posebno mesto v naših odnosih z ZR Nemčijo delavci, ki so tam na začasnem delu. V Nemčiji poudarjajo, da jugoslovanske delavce zelo cenijo in da s svojim delom prispevajo k njihovemu razvoju. Glede urejanja socialnih problemov naših delavcev, ki so na začasnem delu v ZR Nemčiji, je zato možno pričakovati pomembne spremembe, predvsem na podlagi nedavno sprejete resolucije predsedstva ZKJ o delavcih v tujini. Ta resolucija je bila zelo ugodno sprejeta pri uradnih organih Nemčije, pa tudi v njenih gospodarskih krogih.

Zelo pomembno področje gospodarskega sodelovanja obeh držav je industrijska kooperacija. Od skupno 375 registriranih pogodb o dolgoročni proizvodni kooperaciji jugoslovanske industrije s tujino jih je največ sklenjenih s partnerji iz ZR Nemčije – kar 136. Razen tega je v Jugoslaviji do sedaj registriranih 19 pogodb o vlaganju kapitala iz ZR Nemčije v jugoslovanska industrijska podjetja v skupnem znesku 33,9 milijona dolarjev.

V. O.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
opozarja na svoje

knjižne novosti

leposlovje:

- William Shakespeare: **ZBRANO DELO XI**
  Predzadnja knjiga Zbranih del W. Shakespeara prinaša tri drame: Perikles, Cymbeline, Henrik VIII.
  334 strani, cena: pl. 110, pus. 130 din.
- J.B.P. Molière: **DELA I**
  Po vrstnem redu izhajanja druga knjiga Zbranih del Moliera prinaša naslednja dela: Mojster Zgaga, Smešni preciozi, Sganarel ali namišljeni rogonosec, Šola za može in Nebodijihtreba.
  228 strani, cena: pl. 90, pus. 100 din.
- Prežihov Voranc: **ZBRANO DELO IX**
  Deveta knjiga Vorančevega Zbranega dela, ki je izšla ob 80-letnici avtorjevega rojstva, prinaša potopise Od Kotelj do Belih vod, Borbo na tujih tleh, nezbrane reportaže in zapise.
  710 strani, cena: pl. 130 din.
- Pavle Zidar: **ROMEO IN JULIJA**
  Zidarjev roman, napisan z veliko prizadetostjo in ustvarjalnim zanosom, je himna o vzponu ljubezni in zgodba o njenem banalnem koncu.
  138 strani, cena: broš. 40 din.

priročniki

- Andoljšek - Jevšenak - Korošec: **POVEJMO SLOVENSKO**
  Učbenik „Povejmo slovensko" je povsem drugačen od drugih učbenikov slovenskega jezika; dosledno temelji na živem jeziku. Komplet obsega poleg knjige še štiri magnetofonske kasete, ki zvočno dopolnjujejo besedilo v knjigi. Cena kompleta: 400 din.
- **ANTOLOGIJA SVETOVNE KNJIŽEVNOSTI I**
  Prvi del nove antologije svetovne književnosti, ki jo ureja dr. Janko Kos, prinaša zaokrožen prerez skozi literarno ustvarjalnost starega Orienta, antike in srednjega veka.
  380 strani velikega formata, cena: pl. 155 din
- Milica Bergant:
  SLOVENSKI MLADOSTNIKI NA KRIVI POTI
  Zanimiva razprava o vedenjsko in osebnostno moteni mladini v Sloveniji.
  104 strani, cena: 45 din.
- Irving Adler: **FIZIKA - ČUDO ZNANOSTI**
  Knjiga, ki je v prvi vrsti namenjena mladim ljudem, govori o osnovnih pojmih, klasični fiziki, sodobnih teorijah in mejah raziskav. Delo je bogato ilustrirano.
  157 strani velikega formata, cena: karton 70 din.
- Irving Adler: **MATEMATIKA**
  Knjiga s podnaslovom „Od zlatega reza do teorije množic" mladega bralca spodbuja k samostojnosti pri reševanju matematičnih problemov in razvijanju lastnih misli.
  138 strani velikega formata, cena: karton 70 din.

Knjige dobite v vseh knjigarnah in pri zastopnikih založbe, naročite pa jih lahko tudi pri upravi založbe.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
Mestni trg 26, Ljubljana

● ŠVEDSKA

Posvet komunističnih partij Zahodne Evrope

Nedavno so se sestali v Stockholmu na posvetovalnem sestanku predstavniki 18 komunističnih partij Zahodne Evrope in se dogovorili za sklic konference vseh teh partij v januarju 1974. leta.

Dnevni red konference bo obsegal razpravo o akcijah komunističnih partij za uresničevanje družbenega napredka, demokracije, nacionalne neodvisnosti, miru in socializma. Razpravljali bodo tudi o boju za enotnost delavskega razreda Zahodne Evrope in o povezovanju z vsemi naprednimi demokratičnimi silami.

Konferenca bo razpravljala tudi o aktualnih vprašanjih sodobnega sveta, kot so monetarna kriza, nova vsebina in nove oblike boja delavskega razreda, problemi migracije delavcev v Evropi, položaj intelektualcev v evropskih kapitalističnih družbah.

Občinski svet Zveze sindikatov
Skupščina občine
Občinska konferenca ZKS
Občinska konferenca SZDL
Občinska konferenca ZMS
Občinski odbor ZB

Murska Sobota

čestitajo vsem delovnim ljudem občine Murska Sobota za občinski praznik in jim želijo še veliko delovnih uspehov!

... v jugoslovanskih sindikatih

SVET ZSJ

SINDIKATI IN NOVA USTAVA

Pred dnevi je bil v Beogradu v organizaciji Sveta ZSJ posvet o družbenoekonomskih odnosih in samoupravni organizaciji jugoslovanske družbe v osnutku ustave SFRJ. Poleg predstavnikov Sveta ZSJ, republiških in pokrajinskih svetov ter predstavnikov delovnih organizacij se je posveta udeležil tudi Edvard Kardelj, član predsedstva ZKJ in član zvezne ustavne komisije. Dobršen del svoje razprave na tem posvetu je Edvard Kardelj posvetil nalogam sindikatov, ki jih tej družbenopolitično organizacijo zastavlja nova ustava.

Z novo ustavo dobivajo sindikati v naši družbi ne samo veliko pomembnejšo vlogo, kot so jo imeli doslej, je poudaril Edvard Kardelj, temveč se njihova vloga tudi kvalitetno spreminja do te mere, da novi družbeni sistem sploh ne bo mogel delovati, če v njem sindikati resnično ne bodo opravljali svoje družbene funkcije v skladu z načeli in usmeritvijo ter izhodišči, ki jih opredeljuje nova ustava, ko govori o vlogi sindikatov. Edvard Kardelj sodi, da to vlogo sindikatov osnutek nove ustave dobro opredeljuje, vendar pa po njegovem mnenju sredstva in družbena pooblastila, ki bi jih sindikati morali imeti, da bi to svoje poslanstvo lahko uspešno opravljali, verjetno še niso dovolj ustrezno definirana v osnutku ustave. Nisem sicer prepričan, ali je vse to možno v celoti zajeti že v ustavi, je dejal Edvard Kardelj, vendar pa bi morali z ustavo predvideti možnost, da bi nekatera od teh vprašanj podrobneje uredili z zakoni.

Po našem novem ustavnem sistemu sindikati niso samo zaščitniki osebnega položaja, pravic in interesov delavcev – bodisi posamično ali vseh skupaj ali pa po posameznih panogah – temveč morajo biti neposredno vključeni tudi v vse ekonomske odnose v celotnem samoupravnem združenem delu, kjer bi lahko zavoljo različnih deformacij ali nadvlade nekaterih nad drugimi prišlo do konfliktov med kolektivi pa tudi do drugih družbenih deformacij. To velja zlasti za probleme združevanja dohodka in skupnih naložb.

Kako menjavati delo?

Samoupravne interesne skupnosti s svojim mestom ter vlogo v naši družbeno ekonomski ter politični ureditvi brez dvoma sodijo v krog najpomembnejših tem v razpravi o novi ustavi. Prav na to temo – samoupravne interesne skupnosti s stališča ustavnih sprememb – je zvezna konferenca SZDL Jugoslavije v sodelovanju z zveznim odborom sindikata delavcev družbenih dejavnosti ter komisijo Sveta ZSJ za samoupravljanje organizirala dvodnevno posvetovanje v Zagrebu. Na posvetovanju naj bi predvsem ugotovili, kao so interesne skupnosti opredeljene v ustavnih dokumentih. Predsednik zveznega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jože Marolt je v svoji razpravi opozoril, da je nujno treba radikalno spremeniti položaj družbenih dejavnosti ter sedanje nerazvite samoupravne odnose pri ustvarjenju dohodka. Kako in na kakšen način zagotoviti razvoj družbenih dejavnosti, je temeljno vprašanje, je poudaril Jože Marolt. Predvsem bi naj spremenili način pridobivanja sredstev: delavcem v teh dejavnostih naj ne bi nihče dodeljeval sredstev, nihče jih naj ne bi vzdrževal kot „neproduktivne“ dejavnosti. Vsa sredstva naj bi zaposleni v teh dejavnostih prejele s svobodno menjavo – to je z ekvivalentno vrednostjo za svoje delo, za delo na drugih področjih družbenega ustvarjanja ter si tako zagotovili takšen družbenoekonomski položaj, kot ga imajo delavci v proizvodnji materialnih dobrin.

● MAKEDONIJA

Valorizacija pokojnin

V Makedoniji pričakujejo izredno valorizacijo pokojnin zaradi povečanja življenjskih stroškov v prvem polletju letošnjega leta. Starostne in družinske pokojnine naj bi se povečale za 2 % in za 40 din v fiksnem znesku, invalidske pokojnine pa za 3 % ter za 30 din v fiksnem znesku. Povečanje pokojnin bo veljalo za obdobje od 1. IX. do 31. XII. letos, zajelo pa bo kakih 53.000 upokojencev.

● HRVAŠKA

Izjema za rudarje

Odbor za zdravstveno varstvo socialno-zdravstvenega zbora sabora Hrvaške je podprl sprejetje zakona o posebnih pogojih za upokojene delavce, zaposlene v rudnikih premoga na območju SR Hrvatske. Pobudo za tak zakon sta posredovali občini Ivanec ter Labin z obrazložitvijo, da z gradnjo novih objektov ter s prekvalifikacijo, za katero je republika zagotovila 233 milijonov din, ni mogoče rešiti problema vseh rudarjev, ki bodo ob zapiranju starih rudnikov ostali brez zaposlitve. To v glavnem ni izvedljivo zato, ker gre za ljudi, stare 40 let in več let, šibkega zdravja ter z nizko stopnjo izobrazbe. S prejetjem omenjenega zakona naj bi do 1975. leta 917 rudarjev prejelo pravico do pokojnine z 20 leti delovne dobe, od tega najmanj 15 let efektivnega dela v rudniku.

● ČRNA GORA

Standard pada

Po oceni izvršnega sveta Črne gore je s povečanjem cen in življenjskih stroškov ponovno prišlo do znatnega padca življenjskega standarda občanov z najnižjimi prejemki. Zaradi tega je izvršni svet te republike zadolžil sekretariat za delo, zdravstvo in socialno varstvo, da najkasneje do 15. oktobra izdela popolnejšo informacijo o gibanjih osebnih dohodkov v republiki ter o instumentih, ki usmerjajo osebne dohodke, skupaj s predlogi z ustrezne ukrepe. Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja pa je izvršni svet priporočil, da prouči možnosti za izredno uskladitev najnižjih pokojnin. Obstajajo tudi možnosti, da bi od 1. oktobra povečali otroške dodatke.

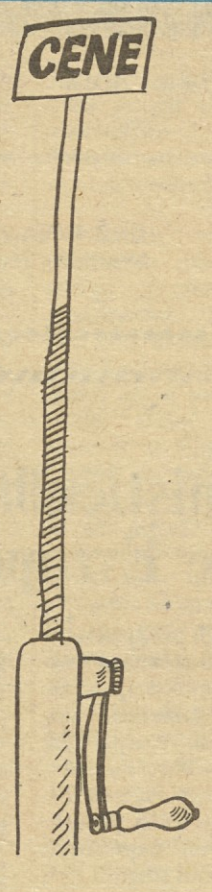

NA VRH KOPJA . .

TE DNI SO REKLI

STANE DOLANC, sekretar IB predsedstva ZKJ, na zboru delavcev ob stoletnici Cinkarne Celje:

Osnovne celice našega družbenega, ekonomskega in političnega življenja so naše krajevne skupnosti in temeljne organizacije združenega dela. Prav gotovo je res, da so bili nečisti pa tudi deformirani odnosi v teh osnovnih celicah naše družbe velikokrat temeljni vzroki nasprotij, ki smo jim bili priča v zadnjih letih. Pod plaščem samoupravljanja se je često razraščala le formalna demokracija, ki je omogočila pojave tehnokratizma, birokratizma, elitništva in malomeščanščine. Nekateri so mislili, da je že sama odločitev za samoupravljanje zagotavljala resnično skladno usmeritev naše družbe. V resnici pa je zaradi tega pogosto in na mnogih področjih prihajalo do negiranja pravic naših delovnih ljudi in do poskusov, da bi jim z demagogijo vsiljevali voljo posameznikov ali ozkih skupin. Do takih pojavov je prihajalo ne samo v politiki in gospodarstvu, temveč tudi v kulturi, v procesih izobraževanja pa celo na področju športa, zabave in rekreacije. Na vseh teh področjih smo se srečevali z različnimi aferami, moralnimi deformacijami pa celo s kriminalom. Zato, tovarišice in tovariši, ko danes govorimo in analiziramo minulo leto, lahko ugotovimo, da smo politično zaostrili boj zoper vse te odklone od našega razvoja, da smo jih razobličili, da pa jih še vedno v vsakdanjem življenju nismo popolnoma izkoreninili. Zato so akcije za resnično funkcioniranje temeljnih organizacij združenega dela, interesnih skupnosti, krajevnih skupnosti, skupaj z vsemi drugimi političnimi in preostalimi ukrepi, pogoj za stabilen in hitrejši razvoj naše družbe.

Pri tem velja posebej poudariti, da bodo glavno breme pri uresničevanju ustavnih pravic in dolžnosti delavcev in občanov v temeljnih organizacijah združenega dela in drugih skupnostih nosili komunisti. Uspeli pa bodo le, če se bodo temu ustrezno organizirali, bili nenehno bitko z nasprotnimi silami in spodbujali konkretno razreševanje morebitnih problemov.

GREGOR KLANČNIK, poslanec na zadnji seji republiškega zbora slovenske skupščine:

Govorili smo, kako bomo zmanjšali obremenitev gospodarstva, s takim ravnanjem pa najbrž zelo motimo naše ljudi. Delavci pozdravljajo razpolaganje in upravljanje s presežkom dela, z ustvarjenim dohodkom v TOZD, pri tem pa vendarle poudarjajo, da tvori ustvarjalno delo le eno od komponent dohodka in akumulacije. Še vedno je v rokah države veliko elementov, ki usodno vplivajo na rentabilnost in donosnost proizvodne dejavnosti. Višina dohodka je še vedno relativna stvar, ob enaki ustvarjalnosti je različna; na dohodek vplivajo cene, carine, davki, prispevki in ne nazadnje tudi kreditno denarni sistem.

Sedanja emisijska politika, ki ni bila usklajena z rastjo novo ustvarjene vrednosti oziroma družbenega brutoprodukta, pretirano pospešuje inflacijo, povzroča razvrednotenje dinarja in s tem stalno razlaščanje in prelivanje dohodka.

Kljub temu, da se s emisijo ne ustvarjata niti vrednost niti kapital, se po sedanjem mehanizmu z njo v Narodni banki Jugoslavije zbira kapital, odvzet proizvodni sferi, ki edina ustvarja presežno vrednost. Dokaz za to so krediti, dodeljevani poslovnim bankam, konverzije kratkoročih v dolgoročne kredite in predvideni odpis teh kreditov v obsegu 4 starih milijard dinarjev. S tako politiko emisije, ki je skregana z zdravim gospodarstvom, Narodna banka najprej delovnim organizacijam sredstva jemlje, nato zopet vrača – pa po navadi ne tistim, ki so jih bile pred tem odvedle.

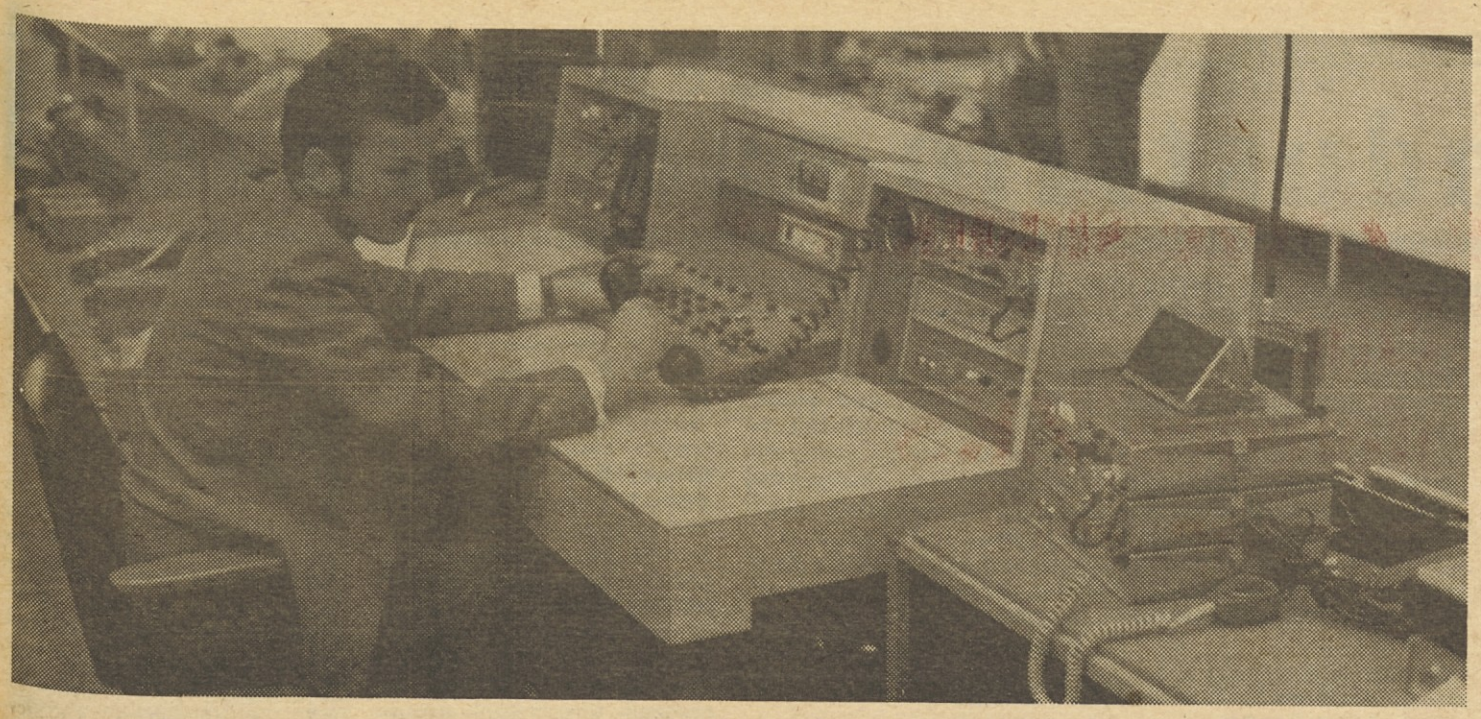

JUBILEJNI, 20. »SODOBNI ELEKTRONIKI« NA GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU V LJUBLJANI NA ROB

V korak s časom

Bogata revija dosežkov tehnike in znanosti, pri kateri med domačimi proizvajalci izstopa Iskra, vendar se tudi drugim ni treba sramovati

Še pred dvema desetletjema je televizija vzbujala naravnost neverjetno zanimanje, danes pa se nam poleti na druge planete, do izredno visoke stopnje avtomatizirani proizvodni procesi, avtomatsko vzpostaavljeni medkrajevni in tudi medcelinski telefonski pogovori zdijo že nekaj vsakdanjega. Nad čem bomo strmeli jutri, kaj bomo doživljali, denimo, čez deset let, si lahko samo zamišljamo. Sodeč po dosedanjem razvoju pa prav gotovo lahko sklepamo, da se marsikaj tistega, kar je včeraj veljalo za utopijo, danes zdi verjetno, jutri pa bo otipljivo in uporabno. Dosedanje in bodoče zasluge za to nedvomno lahko pripišemo predvsem elektroniki, ki je ne proglašajo zaman za najvažnejšo vejo tehnike in znanosti današnjega časa.

SODOBNA ELEKTRONIKA na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani, ki je letos že dvajseta po vrsti in ob rekordni udeležbi domačih in tujih razstavljavcev torej doživlja lep jubilej, je ena tistih specializiranih in tudi v svetu priznanih prireditev, ki iz leta v leto strokovnjakom in nepoznavalcem ponudijo sorazmerno zelo popoln, celovit in nazoren pregled najnovejših dosežkov. Nudi nam torej priložnost širšega spoznavanja včeraj še skoraj neverjetnih, danes pa bolj ali manj „odprtih“ možnosti uvajanja elektronike na vsa področja človekovega delovanja. Ko danes v Jugoslaviji in v Sloveniji želimo ujeti korak s časom, to lahko storimo samo tako, da ujamemo korak z razvojem elektronike tako v znanosti, kot tudi z uvajanjem elektronike v vsakodnevno praktično delo.

Kako lovimo ta korak?

NEPRIČAKOVANA DVOJNA PREMIERA

Po znanih sporih in zapletih v zvezi z izborom sistema bodočih tranzitnih central naše JPTT smo lahko več ali manj pričakovali, da bo ISKRA že razstavila elektronsko telefonsko centralo METACONTA-10 C, ki je rezultat sodelovanja z znano belgijsko firmo Bel Telephon, za katero „stoji“ znameniti ITT. Če naj bi ta centrala po napovedih organizatorjev sejma predstavljala letošnji „šlager“, je tudi Siemens pripravljal svojega: premiero elektronskega električnega števca. Ampak: tudi ISKRA je razstavila svojega, nastal pa je ob sodelovanju s Fakulteto za elektrotehniko ljubljanske univerze! Doživeli smo torej dvojno premiero proizvoda, ki v primerjavi s klasičnimi števci nima gibljivih delov v merilnem sistemu, zato pa je točnejši, neobčutljiv za lego, napetostno in frekvenčno praktično neodvisen, sicer pa zelo enostaven pri vzdrževanju. Kdo je bil ob tako izjemnem dosežku naših strokovnjakov najbolj presenečen, najbrž ni treba ugibati!

OD NOVOSTI DO NOVOSTI

Ogled proizvodov domače elektronske industrije je tudi nestrokovnjaka lahko prepričal o nekaterih skupnih značilnostih. Če začnemo pri zunanji podobi izdelkov, skratka pri oblikovanju, je treba povedati, da ni bilo nobenih vidnejših razlik v primerjavi s podobnimi inozemskimi proizvodi. Sodeč po tehničnih karakteristikah, uporabljeni tehnologiji in uporabni možnosti tudi ni mogoče reči, da bi domači izdelki zaostajali za tujimi.

Jugoslovanska elektronska industrija sicer tudi letos razstavlja predvsem proizvode, ki jih trg najbolj potrebuje. Ob „dekoraciji“ s črno-belimi in barvnimi televizorji, magnetofoni in podobnim, brez česar si življenje že kar težko zamislimo, so bili v ospredju letošnje Sodobne elektronike proizvodi in oprema za vse vrste zvez, izdelki s področja merilne tehnike ter tako imenovana „mala“ avtomatizacija, da posebej ne omenjamo sestavnih delov za te in še nekatere druge veje proizvodov. Lahko rečemo, da je menda prav vsak proizvajalec pokazal nekaj bodisi povsem novega, bodisi tako izpopolnjenega, da dejansko smemo govoriti o novih, v industriji in sploh v življenju mnogostransko uporabnih izdelkih, ki so v mnogih primerih nastali kot posledica obojestransko koristne kooperacije s tujimi, tudi najbolj slovitimi partnerji.

Izmed obilice novega, s čimer se je tudi predstavila ISKRA, je nedvomno treba omeniti barvne televizorje v popolnoma tranzistorizirani tehniki, izdelane skratka v najbolj sodobni tehniki izdelave, potem pa še novo konstrukcijo prenosnih (črno-belih) televizorjev in prav tako novo izvedbo pH-metra, ki ga zlasti procesna industrija potrebuje za merjenje vlažnosti in še v nekatere namene.

Med proizvodi elektronske industrije Niš seveda ne manjka izdelkov najširše rabe, od televizorjev, do magnetofonov in baterij, vendar pa vseeno izstopajo elektronske naprave, izdelane v njeni tovarni PIONIR iz Beograda. Kakor sta povedala njena predstavnika Radoslav Popović in Dragoljub Radovanović, je kolektiv tovarne elektronskih naprav PIONIR še zlasti ponosen na komandno mizo KSI-4, na katero lahko priključijo dve neodvisni radijski mreži s po 22 kanali, 5 telefonskih linij, 10 interfonskih linij, vezanih po sistemu „vsak z vsakim“, potem pa še magnetofon za registriranje pogovorov. Pogovore, ki potekajo po različnih sistemih zvez, je možno med seboj povezovati, kar pomeni, da pride komandna miza v poštev za razne posebne službe in za tako imenovane velike sisteme, ki v vsakem trenutku potrebujejo zanesljivo in hitro zvezo, če naj tudi ekspeditivno ukrepajo. V ta namen ima komandna miza vgrajeno tudi napravo za identifikacijo pozivov in napravo za selektivni poziv katerekoli izmed vključenih številk. Teh je lahko do 100.000!

RIZ Zagreb, ki letos praznuje 25-letnico obstoja, se ob jubileju predstavlja z novimi tipi oddajnikov, barvnimi televizorji in primopredajnimi postajami raznih vrst, tudi z radio-telefonom, primernim za vgradnjo v osebna vozila. Njegov sosed je po tradiciji ljubljanski IMP, ki je že tako veliki družini UHF in VHF pretvornikov priključil še najmočnejšega med vsemi, pretvornik z 1 kW oddajne moči in z možnostjo nadaljnje adaptacije pretvornika v „pravi“ oddajnik.

Vsega, kar smo novega, koristnega in tudi praktičnega videli v razstavnih paviljonih domačih proizvajalcev, seveda ne moremo omeniti. Zato bi opozorili samo še na elektronske računske stroje, ki sta jih pokazala „Rudi Čajavec“ iz Banjaluke in DIGITRON iz Buj. Slednji je že najavil skorajšnjo prodajo modela „db 801“, ki ni večji od žepnega tranzistorskega sprejemnika, zmore pa – pri največ osemmestnih rezultatih – vse operacije, ki jih opravljajo normalni računski stroji.

Naj bo naštevanja dovolj! Tudi to, kar omenjamo, pač kaže, kako praktično uporabni dosežki elektronike, s katerimi se predstavlja domača industrija, dejansko pomenijo njen uspešen korak s časom, ki ga živimo; korak in dosežek še posebej zaradi tega, ker je oprt na sodelovanje z domačimi raziskovalnimi inštitucijami in na vse večjo delitev dela v našem in svetovnem gospodarskem prostoru.

-mG

Tale električni števec je navzven na las podoben tistim, kakršnih smo navajeni že od mladih dni. Znotraj pa je vse novo, saj so mehanske sestavne dele izpodrinili elektronski, zato pa je števec natančnejši, neobčutljiv za lego, napetostno in frekvenčno neodvisen ter enostaven za vzdrževanje. V Iskri, kjer je ob sodelovanju fakultete za elektroniko ljubljanske Univerze vse nared za serijsko proizvodnjo, celo trdijo, da bodo novi elektronski števci cenejši od klasičnih!

PODOBE NAŠEGA ČASA

– Nekaj me pa pri vsem tem le moti . . .

– Ne bi te smelo! Še nikoli doslej se ni tako ostro govorilo o delavskih stanovanjih, kot se govori letos. A to veliko pomeni . . .

– To malo pomeni. Poglej vendar, kdo vse govori o delavskih stanovanjih. Največ je takšnih, ki že imajo streho nad glavo, ne pa tistih, ki jim voda teče v grlo. Poglej malo, kje ti ljudje stanujejo, pa ti bo takoj postalo vse bolj jasno . . .

– Aha! Saj vem, kaj hočeš reči. S prstom bi rad kazal na zelene obronke ob mestnih gričih, na koščke zazidanega zelenega pasu, na terasaste zgradbe, v katerih so stanovanja z nad sto kvadrati. Rad bi mi povedal, da je največ govorcev o solidarnostni stanovanjski gradnji iz tistih mestnih terenov, kjer je lanska akcija za samoprispevek skoraj propadla, ko pa je bilo tistega dne tako lepo vreme in je odšlo pol Ljubljane na izlet. Ampak letos je druga klima, dragi moj! Nobenega slepomišenja se ne bo toleriralo! Kdor ni za delavsko linijo, bo moral pobrati šila in kopita! To pa veliko pomeni . . .

– To malo pomeni. Kaj misliš, da je možno ljudi čez noč spremeniti! Kako boš vedel, kateri je za delavsko linijo in kateri ne!? Kdor zna pravi čas zabrenkati na pravo struno, mu zlepa ne boš mogel blizu. Poznam nekoga, ki se je strašansko petelinil proti gradnji nadstandardnih stanovanj, sam pa je za majhne denarje pred leti kupil hišo od podjetja in mu zdaj še na misel ne pride, da bi tisto razliko, ki si jo je prislužil zaradi inflacije, vplačal v sklad za gradnjo delavskih stanovanj. Še nikoli ni imel naš delavski razred toliko ljudi hkrati na jeziku, kot ga ima zdaj. Pa loči zrnje od plev, če moreš!

– Kaj bi ne mogel! Da se ločiti zrnje od plev, brez skrbi, da se da, če le človek prav prisluhne takšnim ljudem. Ali si bral o skupščinski razpravi ob stanovanjskem zakonu. Precej vroča je bila. Najbolj pa se je zataknilo pri vprašanju, koliko kvadratnih metrov sme meriti vikend, če noče biti hiša. Ali dvesto ali šestdeset. A to veliko pomeni . . .

– Figo pomeni veliko! Veliko pomeni le za tiste, ki ne bodo smeli imeti po dveh stanovanj, prav nič pa za tiste, ki stanujejo v družbenem stanovanju in imajo vikend. A takih je med vsemi še največ, saj tisti, ki si je sam zidal hišo, ni mogel prihraniti denarja še za vikend – seveda, če ni goljufal ali kradel. Kakor vidiš, jih pri nas niti ni veliko kradlo . . .

– To malo pomeni, saj tisti, ki imajo vikende in stanujejo v družbenih stanovanjih, plačujejo neekonomsko najemnino – tudi po 60.000 S din na mesec manj, kot bi morali. To pa pomeni, dragi moj, da spravijo toliko denarja vsak mesec v svoj žep. Kdor zna računati, bo kmalu dognal, da se v desetih letih tako nabere denarja za en soliden vikend. Nič čudnega, če je sedaj tiste, ki stanujejo v družbenih stanovanjih in imajo vikende, nekoliko strah. Nisem hudoben, kljub temu pa si ne morem kaj, da bi se ne jezil na tiste, ki so zidali vidende, namesto, da bi si kupili stanovanje . . .

– Vidiš, to, kar si povedal, zelo veliko pomeni. Morda bomo le kdaj prišli k pameti in sprejeli zakon, da naj vsak, ki ima kaj premoženja, najprej poskrbi za streho nad glavo, šele nato pa se začne šopiriti z dragimi avtomobili in iskati parcele v hribih ali ob morju. Na tuj račun je lahko živeti, na račun družbe, zraven pa govoriti, kakšen revež je delavec . . .

– To, kar si povedal, pomeni malo ali pa nič. Le koga briga takšno modrovanje. Vsak živi tako, kakor se znajde, znajde pa se tako, kakor se more. Kaj koga briga, če eni ljudje slabo živijo, drugi pa dobro. Če so v predpisih luknje, jih je treba izkoristiti! Zakaj bi takšni z veliko stanovanjsko površino plačevali več, če tega zakon ne terja. A zakon sestavljajo ljudje po svoji meri; stanovanjskega najbrž takšni, ki stanujejo v družbenih stanovanjih in želijo, da bi čim dlje plačevali neekonomske najemnine. Podobno je tudi v urbanistični politiki. Slišal sem, da je šel kolektiv enega naših uglednih gradbenih podjetij na sindikalni izlet lani v Rim, letos pa v Pariz . . . Pa sprašujejo ljudje, zakaj so, stanovanja tako draga. Vsak vzame in zaračuna, kolikor more, zato! Briga ga, kako ljudje lahko plačajo.

– Prav zato, dragi moj, pa bo enkrat konec vsega tega, balon se bo razpočil, preveč ga vsi napihujemo, a to veliko pomeni. Bral sem, da so banke zbrale že več starih milijard dinarjev za solidarnostno gradnjo stanovanj, nikjer pa ni načrtov in zemljišč za takšno gradnjo. Razen tega pa občine ne dovolijo postavljati montažnih hiš. Slej ko prej bo udarila strela po nekaterih glavah, boš videl. To bodo frčali s položajev! Nič kaj rad ne bi bil v njihovi koži. Človek je tak: če ga ne spametuje lepa beseda, ga palica. Še nikoli se ni tako ostro govorilo o gradnji delavskih stanovanj, kot se govori letos. A to veliko pomeni . . .

– Beži, beži! To zelo malo pomeni . . .

– Veliko, če ti rečem!

– Malo, zelo malo, če ti pravim!

– ‚Saj to je tisto, ko človek ne ve, koliko, vzdihne tretji človek, ki v delavski halji ob točilni mizi posluša pomenek.

VINKO BLATNIK

Aktualno kramljanje

● AKCIJA TRBOVELJSKIH OTROK ZA GRADNJO POČITNIŠKEGA DOMA OB MORJU

S širšo pomočjo

Politika letovanja trboveljskih otrok je že dolgo v zagati

Vsa dosedanja prizadevanja občinske zveze društev prijateljev mladine in nekaterih šolskih vodstev, da bi našli možnosti za ureditev počitniškega doma trboveljskih otrok, so ostala neuspešna. In to kljub temu, da v Trbovljah že lep čas opozarjajo na zdravstveno ogroženost vse večjega števila šolarjev, zlasti na dihalih, zaradi vse hujšega zastrupljanja in onesnaževanja ozračja, ki ga povzročajo industrijske izločine.

Pred kratkim, natančnejše ob minulem tednu otroka, so v Trbovljah začeli akcijo zbiranja denarja za začetek urejanja počitniškega doma za letovanje šolarjev in druge mladine. Začeli so jo pravzaprav šolarji sami, ki so se odločili za zbiranje papirja in drugih odpadnih predmetov ne samo letos, ampak tudi za prihodnja leta. Pri tem pa ne gre samo za zbiranje sredstev, pač pa želijo trboveljski šolarji spodbuditi širšo družbenopolitično skupnost, vse delovne kolektive in družbenopolitične dejavnike, naj jim pomagajo, naj naposled spoznajo, kako potreben jim je lasten počitniški dom.

Trboveljski šolarji so prepričani, da bodo ob podpori svoje organizacije, društev prijateljev mladine in s pomočjo občine in delovnih skupnosti pa tudi šolskih kolektivov in staršev uspešno končali to pomembno akcijo. Nihče ne pričakuje, da bodo lahko že prihodnje leto ali čez dve leti letovali v svojem domu. Toda, če ne bodo več odlašali s pripravami, če bodo začeli akcijo podpirati vsi, ki jim je pri srcu zdrav otrok, bodo prav gotovo kmalu uspeli.

-m-

KAKO REŠEVATI PROBLEM OTROŠKEGA VARSTVA

Z industrijo nad težave

Sklenjen sporazum o gradnji montažnih vrtcev, kar pomeni najbolj racionalno izkoriščanje sredstev, ki so za to namenjena

Nedavno tega sta republiška skupnost otroškega varstva in mariborska tovarna Marles sklenili dogovor o gradnji otroških vzgojno varstvenih zavodov na industrijski način. Ta dogovor naj bi pomagal uresničiti začrtano politiko republiške skupnosti v naslednjih letih, po kateri naj bi v Sloveniji krepko pospešili gradnjo otroških vrtcev, tako da bi čimprej skušali popraviti sedanje obupno nizko število otrok, ki so v varstvu.

Statistika namreč dokazuje, da je sedaj v Sloveniji samo okrog 10 odstotkov otrok deležnih varstva v vzgojno varstvenih ustanovah in da število otrok, ki so v varstvu pri stari starših, počasi, vendarle nazdržno upada. Po taistih virih naj bi s pospešeno gradnjo vzgojnovarstvenih ustanov do leta 1980 sprejeli v organizirano varstvo okrog 70.000 otrok, komajda toliko, kolikor naj bi jih v urejenih razmerah že bilo v vzgojnovarstvenih ustanovah. Omenjeni dogovor naj bi bil eden od temeljev, na katerih bi zgradili nove razmere, nove odnose v otroškem varstvu.

KORAK NAPREJ

Skupnost otroškega varstva je bila ustanovljena pred šestimi leti. Od takrat lahko zabeležimo po več kot desetletju „mrtvila“ hitrejšo gradnjo otroških vrtcev, ki pa seveda še vedno ni zadostovala, spričo velikih potreb in sorazmerno zelo omejenih virov sredstev. Hitrejše reševanje teh problemov je omogočil zakonski predpis, ki je namensko določil tudi vir sredstev, česar pred tem ni bilo.

„V desetletju pred ustanovitvijo naše republiške skupnosti otroškega varstva je razkorak med vedno večjim številom zaposlenih žena in številom vzgojno varstvenih zavodov postajal vedno večji, dokler nenadoma nismo bili postavljeni pred skorajda nerešljive probleme,“ nam je dajala **Majda Gaspari**, predsednica republiške skupnosti otroškega varstva. „Poleg tega se vedno močneje pojavlja drug problem: namreč generacijo starih mater – gospodinj zamenjuje generacija starih mater – uslužbenk, ki zaradi tega, ker še hodijo v službo, ne morejo obenem doma varovati vnučkov. Tako se je problem zaostril in z današnjim tempom gradnje ga še ne uspevamo zadovoljivo reševati. Seveda je danes položaj precej drugačen kot pred leti: zakon nam je dal stalni vir sredstev, to pa je osnova, na kateri lahko uspešneje rešujemo te probleme.“

EKSKLUZIVNOST

S tem, da so sredstva dotekala, problem še ni bil rešen. Izrednega pomena je tu vprašanje, kako ta sredstva čimbolje izkoristiti spričo naraščajočih cen v gradbeništvu pa tudi spričo še vedno prisotne miselnosti, da mora biti otroški vrtec ne samo funkcionalen, pač pa tudi reprezentančen. Zoper drage vrtce se je republiška skupnost otroškega varstva bojevala že v preteklem letu, ko je sprejela izhodišča, da v nobenem vrtcu mesto za enega otroke ne more biti dražje od 20 tisoč dinarjev. S tem in pa z odločitvijo, da ne bo kreditirala gradnje nobenega vrtca, ki bi bil projektiran po višjih normativih, kot so bili izbrani, je skupnost skušala preprečiti ekskluzivnost pri gradnji varnostnih ustanov. Ob tem je kajpak odveč pripomniti, da je omenjena cena izhodiščna in da se je prilagajala upravičenim podražitvam pri gradnji.

INDUSTRIJSKA GRADNJA

„Na izkušnjah iz drugih držav smo se naučili, da je industrijska gradnja vzgojno varstvenih ustanov najbolj primerna“, je nadaljevala Majda Gaspari. „Studio za otroško varstvo pri Centralnem zavodu za napredek gospodinjstva se je potem lotil izdelave projekta tipa vzgojno varstvene ustanove, ki bi bila primerna za naše razmere tudi glede na sredstvaPotem smo začeli iskati proizvajalca: edino Marles je za sedaj pokazal zanimanje in sodelovanje z njim je že zgledno steklo. Prednost industrijskih, se pravi Marlesovih montažnih vrtcev je predvsem v hitrosti gradnje, v naglem obračanju sredstev, ki so nam na voljo. Pri tem ostane pogodbena cena fiksna, gradnja pa traja ne več kot do 6 mesecev, medtem ko pri klasični, vsaj leto dni in pol trajajoči gradnji ni govora o fiksni ceni. Prve izkušnje so nam pokazale, da se je zaradi Marlesove prisotnosti na trgu zmanjšala tudi cena klasičnih vrtcev.“

NORMATIVI

Največji eknomski problem je pravzaprav velikost trga. Marles trenutno izdeluje vrtce za Slovenijo in nekaj malega za Hrvaško, pri čemer pa v tovarni poudarjajo, da so v drugih republikah normativi drugačni kot v Sloveniji. Republiška

Sredstvo za ohranitev svežine in vitalnosti
polljuvan
medex
Ljubljana

skupnost otroškega varstva si zategadelj prizadeva, da bi tudi v druge republike prodrla s svojimi normativi, ki so za jugoslovanske razmere najbolj skromni, pa so vendarle naši vrtci bogateje opremljeni, kot denimo, švedski.

„Skušali bomo doseči medrepubliški dogovor o normativih“, je dejala Majda Gaspari, „da bi tako omogočili proizvajalcu večje serije in tako dosegli tudi nižje cene, s tem pa osnovni cilj, čim bolj učinkovito izrabo razpoložljivih sredstev. Moramo prepričati odgovorne ljudi v organizacijah, ki investirajo gradnje vrtcev, da je trenutno najbolj važno, da zgradimo čimveč vrtcev, saj je primanjkljaj teh objektov izredno velik in pereč.“

AKCIJA

Iz stiske se je porodila akcija za pospešitev gradnje vrtcev, katere najnovejše dejanje, nikakor pa ne zadnje, je omenjeni dogovor z Marlesom za gradnjo montažnih vzgojno varstvenih zavodov. Skupnost otroškega varstva je že lani sklenila z mariborsko tovarno sporazum o normativih za vrtce ter na posojilo, ki ga je Marlesu odobrila za eno leto, navezala tudi obveznost, da se podjetje tam, kjer sredstev investitorji nimajo (v najmanj razvitih občinah) ne obnaša povsem poslovno. V letošnjem letu pa je republiška vlada sklenila del 30-odstotnih obveznih investicijskih depozitov uporabiti za pospešitev industrijske gradnje vrtcev Izločila je kot kreditni potencial skupno 10 milijonov dinarjev, ki bi jih lahko investitorji izkoristili le v primeru, da poslovne banke zagotovijo vsaj še tolikšno vsoto za posojila. Mariborska banka je bila sposobna in pripravljena izdvojiti 10 milijonov dinarjev in tako je Marles dobil skupno 20 milijonov dinarjev kreditne mase.

POSOJILA

„S tako dobljenimi kreditnimi sredstvi dajemo posojila neposredno investitorjem gradnje otroških vrtcev,“ nam je povedal inž. Tone Luft, vodja sektorja montažnih stavb v Marlesu. „Po predpisih mora vsak investitor imeti pred začetkom investiranja zagotovljena na tak ali drugačen način vsa investicijska sredstva. Ker pa je to pri investitorjih, ki kupujejo vrtce, večinoma težko izvedljivo, smo se odločili za način financiranja, ki gradnje ne zavira. Investitor dobi posojilo za čas gradnje objekta. To za nas pomeni tekočo proizvodnjo, brez zastojev, za investitorje pa hitro obračanje denarja, kar pa v gradbeništvu pomeni čisti denar. S hitro montažno gradnjo namreč še uspemo loviti ples cen, še bolj pa bi ga, če bi imeli širši trg, kot ga imamo sedaj.“

PREIZKUSNI KAMEN

„O izkoriščanju teh sredstev smo torej z Marlesom sklenili sporazum. V njem smo kajpak zaščitili koristi nerazvitih občin, saj se trudimo, da bi otroško varstvo razvijali enakomerno po vsej republiki. Prav tako imajo prednost tudi tisti investitorji, ki lani, zaradi pomanjkanja sredstev še niso prišli na vrsto pri posojilu. Imenovali smo tudi poseben odbor, ki bo spremljal potek celotne akcije in jo tudi, če bo treba, usklajeval. Prav ta akcija in omenjeni sporazum sta za nas, republiško skupnost, preizkusni kamen. Če bomo akcijo izpeljali uspešno, bo kajpak družbena skupnost, ki nam je že krepko pomagala s sredstvi, tudi v prihodnje z razumevanjem spremljala naše težave in zahtevke ter prošnje. V nasprotnem primeru, v primeru, da sredstev ne bi izkoristili kar najbolj racionalno, pa s kajpak zapiramo vrata do zaupanja republike v naše delo,“ je na koncu dejala Majda Gaspari.

R. B.

Popravek

V informacijo o obisku predstavnikov RS ZSS v Kliničnem centru sta se vrinili napaki, ki spreminjata smisel. Kolektiv Kliničnega centra šteje več **kot 5.000 zaposlenih** (ne 2.000) in socialno zavarovanje nudi letos Kliničnim bolnišnicam **4 %** nižje cene, kot so jih imeli v letu 1972 (ne za 40 %, kot smo pomotoma objavili). Bralcem se za neljubi pomoti opravičujemo.

JUGOBANKA

MNENJA IN STALIŠČA

2

Za učinkovitejši sistem zdravstvenega zavarovanja in zdravstvenega varstva

NADALJEVANJE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE IN KONEC

Če smo opozorili na nezadosten vpliv zavarovanca in njegove organizacije združenega dela na delovanje skupnosti zdravstvenega zavarovanja, se moramo dotakniti tudi problema vloge in položaja zdravstva kot nosilca družbene dejavnosti, ki zagotavlja strokovno zdravstveno pomoč. Materialna osnova zdravstva – tako njegova opremljenost, kot tudi kadrovske zmogljivosti – so v Sloveniji daleč pred jugoslovanskim povprečjem. Po teh zmogljivostih smo približno na ravni Srednje Evrope. V zadnjih letih pada število prebivalcev na enega zdravnika tako, da je leta 1971 na enega zdravnika odpadlo v poprečju 770 prebivalcev, a leta 1969 še 880.

Tak splošno ugoden pogoj za uveljavljanje zdravstvenega varstva pa v svoji notranji strukturi kaže vrsto neskladij. Naštejmo samo nekatera, ki vsekakor kažejo, da se tudi ob velikih vlaganjih v preteklosti zdravstvo ni usklajeno razvijalo. Slovenija prednjači v tem, da izredno hitro novo izšolane zdravnike usmerja v specialistične stroke, ob tem pa siromaši splošno zdravstveno službo. Leta 1969 je bilo od skupnega števila zdravnikov v Sloveniji 58 % specialistov, leta 1971 je ta odstorek že narasel na 64 %. Istočasno prihaja do izrazite koncentracije zdravnikov v večjih centrih in zlasti v stacionarnih zavodih. Zavoljo tega in tudi zato, ker smo „degradirali“ vlogo in družbeni položaj zdravnika splošne prakse, je del prebivalstva pri uveljavljanju zdravstvenega varstva – tudi osnovnega – neenakopraven, zlasti pa je zapostavljena zdravstvena preventiva, ki je v največji meri odvisna od dela in angažiranosti zdravnikov splošne medicine. Pri tem ni odveč opozoriti da je tudi v sistemu nagrajevanja – tudi v okviru samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov – enostransko stimulirana prav kvalifikacija specialistov.

To je le nekaj dejstev – našteli bi jih lahko še več – ki kažejo na to, da proklamirani koncept socializacije medicine, ne samo v smislu njene deprivatizacije, temveč v smislu njene organske povezanosti z družbenimi procesi in potrebami, še ni dovolj uveljavljen.

Tudi omenjena raziskava o zdravstvenem zavarovanju je poskušala ugotoviti, kaj delavci mislijo o sedanji organizaciji zdravstvene službe in zlasti o učinkih reorganizacije, ki je bila opravljena pred nekaj leti in ki je zajela ambulantno-poliklinično dejavnost.

Anketirani so med drugim izjavili:

– zamisel o reorganizaciji zdravstvene službe je bila dobra, vendar cilji niso doseženi;

– zdravstvenega varstva nismo približali zavarovancu, čeprav smo to obljubljali;

– delovne organizacije izdvajajo velika sredstva za investicije v zdravstvu, toda učinkov teh investicij ne vidimo;

– vse več dajemo za zdravstveno zavarovanje, pravice iz tega naslova zmanjšujemo in zavarovanci so vse manj zadovoljni z zdravstvenim varstvom;

– sedanja organizacija zdravstvene dejavnosti ni usmerjena v preventivo.

To so vsekakor tudi nekatera od vprašanj, na katera bodo bodoče skupnosti morale najti pravi odgovor.

PROCES NE BO STEKEL SAM

Jasno ugotovljene smernice bodočega razvoja na tem področju socialne politike, kot dela splošnega družbenopolitičnega razvoja, zahtevajo veliko večjo zavzetost in konkretno akcijo subjektivnih sil. Zdi se, da ob oceni preteklega razvoja prav na področju zdravstvenega varstva lahko ugotovimo, da posebej sindikati in samoupravni organi v delovnih organizacijah temu področju nisi posvečali ustrezne pozornosti. O tem priča na primer podatek, da je samo v 45 % delovnih organizacijah, ki so bile anketirane, sindikalna organizacija v zadnjih treh letih po enkrat ali dvakrat razpravljala o zdravstvenem varstvu delavcev. Delavski sveti so o tem razpravljali v samo 65 % delovnih organizacij. In to kljub temu, da so dolžni sprejemati na primer: samoupravne akte o pravicah delavcev v zvezi z zdravstvenim zavarovanjem, da morajo razpravljati o prispevnih stopnjah za zdravstveno zavarovanje itd. Tudi sindikalni organi izven delovnih organizacij niso bili v zadostni meri pozorni do teh življenjsko važnih vprašanj.

Učinkovito delo pri reformi interesnih skupnosti v zdravstvenem zavarovanju zahteva med drugim tudi poglobljeno analizo problemov v sedanjem sistemu, podrobno oceno problemov na posameznih področjih, kritično oceno položaja, odgovornosti in bodoče vloge vseh dejavnikov v zdravstvenem varstvu. Pri vsem tem pa je zlasti pomembno, da o teh vprašanjih spregovorijo zavarovanci v organizacijah združenega dela in pa tudi delavci v zdravstvenih delovnih organizacijah. Jasna opredelitev interesov in skupnih programov je nujna, vendar je do tega mogoče priti le na osnovi razprav v temeljnih organizacijah združenega dela.

Ta prispevek še zdaleč ni popoln oris problemov, ki jih je veliko več. Njegov namen je, da vsaj na temelju nekaterih konkretnih teženj in dogajanj opozori na nekatere prvine, ki bi jih bilo koristno upoštevati ob sedanjih in bodočih razpravah o sistemu zdravstvenega zavarovanja in zdravstvenega varstva.

JOŽE TAVČAR

Samoupravne interesne skupnosti in nova ustava

(Nadaljevanje s 1. strani)

dročij združenega dela in omogočiti delavcem, da se neposredno sporazumevajo.

Pri oblikovanju novih samoupravnih interesnih skupnostih je potrebno posvetiti pozornost predvsem vprašanjem, kot so:

– sistem sekundarne delitve, namen ustanovitve, narava in

značilnosti posameznih SIS; enote in temeljne interesne skupnosti; potrebna pozornost do vseh oblik organiziranega zadovoljevanja osebnih in skupnih potreb delavcev in delovnih ljudi neposredno, v organizacijah združenega dela, SIS itd. SIS kot podružbljena oblika uresničevanja svobodne menjave dela – z realizacijo načel samostojnosti, enakopravnosti in ekvivalentnosti; subjekti svobodne menjave v SIS, družbeni plan razvoja in splošne bilance družbenih sredstev kot predpostavke za definiranje in usklajevanje različnih interesov; reguliranje in uskladitev medsebojnih odnosov, pravic, obveznosti ter odgovornosti ter odločanja subjektov v svobodni menjavi dela v okviru SIS. Samostojnost in odnos samoupravnih interesnih skupnosti do družbenopolitičnih skupnosti, definiranje družbenega interesa v SIS svobodno, z določitvijo družbenega interesa v organizacijah združenega dela družbenih dejavnosti.

Nedvomno je nujno pri razčiščevanju in odločanju o bodoči smeri razvoja ob realizaciji ustavnih načel doseči enotnost v tolmačenju temeljnih vprašanj. Nujna je tudi analiza dosežene stopnje razvoja družbenoekonomskih odnosov v sedanjih samoupravnih interesnih skupnostih, tako ocene pozitivnih tendenc kot tudi slabosti. Nedvomno moramo ugotoviti, da je bila sedanja samoupravna organiziranost SIS predstavniška, z vsemi posledicami odtujevanja dohodka delavcev, ter na tej osnovi „fondovskega" in proračunskega mišljenja nekaterih vodilnih struktur v SIS in tudi v posameznih delovnih organizacijah družbenih dejavnosti. Prav iz teh sistemov danes prihajajo predlogi in stališča, ki večkrat pomenijo in dejansko so težnja kdo bo prevzel oblast nad fondi SIS, kdo jih bo obračal itd. – Vendarle še vedno mimo delavcev. Na tej osnovi so tudi predlogi o „paritetnem" zastopstvu – seveda predstavniško organiziranem zastopstvu uporabnikov in izvajalcev – z vsemi posledicami, ki jih lahko tak glasovalni stroj in borba za posamezne glasove v skupščinah SIS pomenijo. Ustavne rešitve so nedvoumne – ustavno neodtuljiva je pravica delavcev – uporabnikov in plačnikov, da samostojno določajo svoje pravice in sredstva za zadovoljevanje skupnih potreb na temelju vzajemnosti in solidarnosti, kot je tudi neodtujljiva ustavna pravica delavcev družbenih dejavnosti, da svobodno izmenjujejo svoje delo po ustavnem načelu enakopravnosti in ekvivalentnosti z delom delavcev drugih področij združenega dela. Oblika, v kateri se usklajujejo ti medsebojni odnosi, je SIS, način pa je samoupravno dogovarjanje, ne pa predstavniško odločanje. Razumljivo je, da je svobodna menjava možna samo na skupno dogovorjenih in s tem objektiviziranih kriterijih svobodne menjave. Jasno je, da ima vsako družbeno koristno delo svoj materialni izraz in vrednost in je tako materializirana podlaga samoupravljanju. Bistveni kriterij torej mora biti tudi družbeno dogovorjena cena dela (strošek dela) uslug družbenih dejavnosti. Brez tako družbeno dogovorjene cene – ne tržne cene – ni mogoča menjava dela; le-to lahko nadomesti sedanje pavšale in proračune, ki ne vsebujejo subjektiviziranih kriterijev, po katerih bi lahko menjavali delo.

Materialne in kadrovske kapacitete družbenih dejavnosti kot področja, kjer ne delujejo tržne zakonitosti, so v svojem razvoju družbeno usmerjene. To pomeni, da je skupna dolžnost uporabnikov in izvajalcev, da na podlagi objektiviziranih kriterijev optimalno usklajujejo programe družbenih dejavnosti, da bi tako maksimalno uskladili akumulacijo materialne proizvodnje ter gospodarstva nasploh in zadovoljevanje skupnih potreb delavcev in delovnih ljudi kot sestavnega dela družbene reprodukcije. V tej smeri je potrebno tudi v sistemu planiranja (zakonih) opredeliti dolgoročno usklajevalno funkcijo in pristojnosti družbeno političnih skupnosti.

Na teh bistvenih nalogah je potrebno v tem trenutku organizirati enotnost subjektivnih sil in njihovo večjo angažiranost in odgovornost zavoljo tega, da bodo delovni ljudje vse bolj dejansko odločali o prioriteti zadovoljevanja svojih osebnih in skupnih potreb.

VINKO KASTELIC

za lepšo in bolj čvrsto postavo
melbrosia® pld.
medex Ljubljana

Za službo, šolo, šport in dnevne opravke je Modna hiša namenila bogato kolekcijo modno krojenih jop. Izbirali boste med umirjenimi modeli in mladostno športnimi modeli, ki so izdelani iz kvalitetnih in modno deseniranih materialov.
Nakup v Modni hiši vas ne bo razočaral.

Pravic ne gre zoževati!

Kako je v osnutku ustave urejeno izobraževanje in usposabljanje delavcev? Ali predlagana določila o izobraževanju in usposabljanju dovolj upoštevajo nov položaj, ki ga dobiva delavec kot proizvajalec in samoupravljavec z novo ustavo? In kakšen bo, upoštevajoč ustavno določeno mesto izobraževanja in usposabljanja delavcev, v bodoče tudi položaj ustanov, ki so specializirane za izobraževanje odraslih?

O teh vprašanjih je razpravljal pred dnevi svet Zveze DU Slovenije. Razprava je bila kritična in temeljita. Izhajala je iz položaja delavca, njegovih bodočih pravic, dolžnosti in možnosti pri uresničevanju ustavnih določil. Kritične pripombe, ki jih bo svet skupno s predlogi za dopolnitev oziroma spremembo ustavnega besedila posredoval ustavni komisiji, so predvsem naslednje:

V temeljnih določbah osnutka slovenske ustave se izobraževanje, razvijanje in uporaba znanosti uvršča med „bistvene dejavnike razvoja socialistične družbe, dviganja proizvodnosti dela, razvoja ustvarjalnih sil in vsestranskega razvoja osebnosti, humanizacije socialističnih, samoupravnih odnosov in splošnega napredka družbe . . . V normativnem delu pa so določbe, ki opredeljujejo pravice in dolžnosti delavcev in OZD bistveno slabše opredeljene. Omejene so le na nekaj zelo skopih in ozkih določil. Tako npr. 21. člen določa samo, da delavci v TOZD razporejajo dohodek med drugim tudi za „dviganje delovne sposobnosti delavcev". Dolžnost OZD glede zaposlovanja in prekvalifikacij je posebej opredeljena v 34. členu, vendar le za delavce, katerih delo zaradi tehnoloških in ekonomskih razlogov v OZD ni več potrebno.

Upravičeno smo pričakovali, da bo nova ustava trdnejše in bolj določno opredelila pravice in dolžnosti delavcev ter OZD, da se nenehno izobražujejo in usposabljajo tako za delo kot za upravljanje in da te pravice in dolžnosti ne bodo le stvar posameznikov – njihovega boljšega ali slabšega posluha za ta del družbenega dela.

201. člen, ki opredeljuje pravice in dolžnosti občanov pri izobraževanju, je močno okrnjen in zožuje pravice, ki so bile sprejete že v dosedanji ustavi. Tako je namesto določila, da „je treba ob enakih pogojih vsakemu občanu omogočiti, da si pridobi znanje in izobrazbo po svojih možnostih in nagnjenju", v novem osnutku ta pravica zožena le na strokovno izobraževanje. Osnovno šolanje je opredeljeno le v tistih okvirih, ki smo jih že praktično dosegli. Vsi otroci so namreč že vključeni v osemletno obvezno šolanje – vemo pa, da še vedno ena tretjina ne dokonča uspešno tudi vseh 8 razredov. Ob sedanjem besedilu 201. člena osnutka ustave bo znova odprt problem, ki smo ga sprožili z ustavnim sporom in s katerim smo dosegli, da se za osnovno šolanje od občanov ne smejo pobirati šolnine.

Prav zato so pripombe in kritika tega dela osnutka ustave, ki so jo izrekli na seji sveta Zveze delavskih univerz, vredne vse pozornosti in podpore.

T. BLAHA

DVELETNA BILANCA KULTURNE AKCIJE

Prve izkušnje, ki obetajo

Dogovor o kulturni akciji, ki sta ga Zveza sindikatov in Socialistična zveza Slovenije sprejeli pred dvema letoma, je sprožil vrsto pobud in aktivnosti tako v delovnih organizacijah, kulturnih zavodih in društvih kot tudi v krajevnih skupnostih in občinah. Ne moremo sicer trditi, da je ideja kulturne akcije zaživela že v vseh okoljih – toda prvi uspehi so tu in mnogo laže bo na teh izkušnjah in dosežkih graditi dalje. Pionirsko delo je opravljeno – zgledi najboljših, najprizadevnejših bodo slej ali prej pritegnili tudi še vse tiste, ki se doslej še niso vključili v akcijo.

Morda je prav dejstvo, da smo kulturno akcijo snovali v času, ko smo z ustanavljanjem kulturnih skupnosti začeli vzpostavljati nove – neposrednejše odnose med kulturnimi ustvarjalci in njihovimi „potrošniki", prispevalo k uspešnemu uveljavljanju osnovnih idej kulturne akcije. K poglabljanju in širjenju s kulturno akcijo začetega „gibanja za kulturo in v kulturi" pa bo nedvomno prispevalo tudi uresničevanje ustave. Saj bo prav uresničevanje osnovnih ustavnih določil terjalo aktivnejšo udeležbo in neposredno dogovarjanje delavcev v TOZD o programih in sredstvih za zadovoljevanje kulturnih potreb delovnih ljudi.

V izvajanju kulturne akcije smo v sindikalnih organizacijah prav tej nalogi posvetili posebno pozornost. Lanski seminar, ki so ga skupno organizirali Zveza delavskih univerz, Zveza kulturno prosvetnih organizacij in Zveza sindikatov Slovenije, je bil namenjen prav organizatorjem kulturnega življenja v občinah. Udeleženci tega seminarja so bili kasneje pobudniki podobnih seminarjev za animatorje in organizatorje kulturnega življenja v delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih. Dva do tridevne seminarje so organizirali doslej resda šele v sedmih občinah – pripravljajo pa jih tudi že drugod. Pomembno pri tem je pridobiti delavce, ki so pripravljeni in zagreti za kulturno delo v delovni organizaciji ali v krajevnih skupnostih. Prav iz vrst teh delavcev bo možno poiskati bodoče delegate v organe družbenopolitičnih in interesnih skupnosti.

Razen organizacijskega in kadrovskega utrjevanja kulturnega dela v TOZD se je v dveletnem izvajanju kulturne akcije že močno razmahnilo tudi kulturno življenje med delavci. Ustanovljenih je bilo vrsto novih kulturno umetniških skupin in društev, tako v delovnih organizacijah pa tudi v društva, ki delujejo v okviru krajevnih skupnosti, se v zadnjih letih vključuje več – zlasti mladih delavcev. Kulturne ustanove so našle mnoge izvirne in zanimive poti, kako približati kulturne dobrine delavcem. Naj omenim le nekatere: likovne razstave in gledališke predstave v tovarnah, stalni abonmaji oziroma odkup predstav za posamezne delovne kolektive, razstave in prodaje knjig v delovnih organizacijah in še vrsto drugih pobud. Nad prepadi, ki so doslej razdvajali delavca od kulture, se počasi a vztrajno grade mostovi – ne le zasilni in začasni, temveč trdni in trajni. Razveseljivo je, da ga grade istočasno na obeh straneh, tako v TOZD, kjer počasi a vendarle vedno bolj spoznavajo, da brez široko razgledanega, kulturno osveščenega delavca ni mogoče graditi socialistične družbe, dvigniti proizvodnosti dela in humanizirati medsebojnih odnosov. Grade pa ga tudi delavci v kulturnih ustanovah, ki se zavedajo, da morajo najti pot do delavcev – proizvajalcev – saj bodo le-ti v bodoče skupno z njimi odločali o programih in sredstvih, ki jih bodo namenjali za kulturo.

Sindikate pri tem čaka še trdo in veliko delo. Brez stalnih pobud in prizadevanj bo težko premagati še v mnogih delovnih organizacijah zakoreninjeno miselnost, da kultura ne sodi v njihov delokrog in da je le stvar posameznikov – kulturnih ljubiteljev oziroma stvar kulturnih ustanov samih. Ob dveletni bilanci kulturne akcije, ki bi jo morali opraviti vsepovsod, se bo treba dogovoriti, kako doseči, da bo kulturna akcija dobila nove spodbude!

T. BLAHA

HS
HOTEL SLAVIJA
MARIBOR

- Sestanek s prijatelji v hotelu SLAVIJA
- je vedno prijeten – na terasi ob glasbi,
- v Klubu ob kavi, pri dobri malici v ribjem butiku ali ob nočnem programu v
- TOTEM BARU.

SKUPŠČINA
OBČINE
GORNJA
RADGONA

ČESTITA VSEM OBČANOM

ZA OBČINSKI PRAZNIK

● OB 36. SEJI CK ZKS

Bolj dosledno in odločno

Centralni komite ZKS je na svoji 36. seji – bila je v četrtek, 11. oktobra – glavno točko dnevnega reda namenil razpravi o enoletni dejavnosti ZKS po pismu predsednika Tita in izvršnega biroja predsedstva ZKJ ter svoji 29. seji.

Znano je, da čas pred pismom in omenjeno sejo CK ZKS ni bil naklonjen uveljavitvi temeljnih slojev v naši družbi na področju enostavne in razširjene reprodukcije. Centralni komite ZKS je sicer v svojih stališčih ves čas opozarjal na to dejstvo, kakor tudi na družbeno škodljivost birokratizma in tehnokratizma, na zanemarjanje ekonomskih odnosov s tretjim svetom, na potrebo po krepitvi sodelovanja slovenskega gospodarstva s celotnim jugoslovanskim ekonomskim prostorom, na potrebo po drugačni ureditvi razmer na področju osebnega dela, na probleme, ki nastajajo zaradi prevelikih socialnih razlik v naši družbi itd., vendar brez pravega uspeha, saj je v mnogih okoljih naletel na gluha ušesa.

Po oceni članov CK ZKS se je idejnopolitična dejavnost komunistov in organizacij ZK po pismu in 29. seji CK ZKS korenito spremenila: postala je bolj dosledna in učinkovita, še zlasti pri razreševanju osnovnega protislovja na sedanji stopnji našega družbenega razvoja – protislovja med samoupravljanjem v organizacijah združenega dela na eni strani in težnjami za nastajanje birokratsko-tehnokratskega monopola na področju družbene reprodukcije na drugi strani. To dejstvo se izraža v vrsti akcij ZK, predvsem pa v organiziranih prizadevanjih komunistov in organizacij ZKS, da bi delavskemu razredu z uveljavitvijo ustavnih sprememb uspelo razširiti svoje pristojnosti z enostavne tudi na razširjeno reprodukcijo, kar naj bi mu omogočilo, da bi končno le začel gospodariti z vsemi sadovi svojega dela. Res pa je tudi, da veliko nalog, ki jih vsebujejo stališča in sklepi 29. seje CK ZKS, še ni uresničenih, zato je centralni komite nanje še posebej opozoril. Takšnih nalog je lepa vrsta, zato velja danes omeniti le dvoje glavnih.

Tako je CK ZKS ugotovil, da strukturna neskladja v materialni proizvodnji in družbeni reprodukciji v sedanjem času šele dobivajo pravo podobo in pritiskajo z vso težo na gospodarjenje, stabilizacijska prizadevanja, družbeno produktivnost dela in snovanja razvojnih programov ter oblikovanje sredstev za razširjeno reprodukcijo. Očitno zaostajamo pri uresničevanju enega izmed najpomembnejših ciljev ekonomske in socialne politike za letošnje leto – bistvenem izboljšanju ponudbe in povpraševanja ter omejevanju rasti življenjskih stroškov. Dosegli smo sicer nekoliko večjo usklajenost ponudbe in povpraševanja ter ustvarili osnove za večjo globalno in tudi strukturno usklajenost v prihodnjem letu, vendar pa bistvena strukturalna nesorazmerja niso odpravljena. Rast cen in še posebej življenjskih stroškov občutno presega napovedi. V vsem spletu ekonomskih razmer pri nas in ob upoštevanju močnih premikov v cenah na svetovnem tržišču ni pričakovati, da bi se v prihodnjem letu stopnja inflacije lahko bistveno zmanjšala. Visoka rast življenjskih stroškov močno vpliva na položaj delavcev, predvsem tistih z nizkimi osebnimi dohodki. Zavoljo tega in pa zaradi ukrepov ekonomske politike za omejevanje vseh oblik porabe, posebno še osebnih dohodkov zaposlenih, so se realni osebni dohodki na zaposlenega v prvem polletju letos gibali znatno pod ravnijo, doseženo v enakem obdobju lanskega leta. V drugem polletju so se osebni dohodki zaposlenih zaradi odmrznitve osebnih dohodkov v delu gospodarstva in v negospodarskih dejavnostih ter zaradi sprememb v samoupravnih sporazumih, kljub visokemu porastu življenjskih stroškov, povečali. Realni osebni dohodki na zaposlenega v drugem polletju naj bi bili za 4–5 odstotkov višji kot v enakem obdobju lani, vendar bodo v vsem letu še vedno za 2–3 odstotke nižji kot lani.

Člani CK ZKS so odkrito spregovorili tudi o akciji za gradnjo stanovanj za delavce. Pripravljenost delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela, da bi z združenimi sredstvi in solidarnostnim skladom bistveno spreminjali obstoječe stanje, terja po oceni CK ZKS polno odgovornost za izpolnjevanje sprejetih nalog. Samo letos bodo temeljne organizacije združenega dela izločile kakih 130 milijonov dinarjev za stanovanja, od tega 35 milijonov v solidarnostni sklad, 35 milijonov za obvezno kreditiranje stanovanjske gradnje, ostalo pa bodo zadržale za lastno graditev stanovanj. Predvidevajo, da bomo v Sloveniji letos zgradili 10.000 stanovanj, od tega 5500 družbenih in 4500 zasebnih. Iz solidarnostnega sklada so v drugem polletju letos začeli graditi 1200 stanovanj za delavce, ki bodo dokončana prihodnje leto.

Učinke te akcije pa zmanjšuje prepočasnost ustanavljanja samoupravnih stanovanjskih skupnosti, zaostajanje v oblikovanju in sprejemanju potrebnih družbenih dogovorov in predpisov, težave pri prehodu od dosedanjega sistema stanovanjske gradnje – gradnja za trg – na nove oblike financiranja in namembnosti stanovanj itd. Posebno vprašanje pa so cene stanovanj oziroma pojav, da se gradbenim stroškom prilepljajo vsi mogoči drugi stroški, na katerih formiranje nimajo dajalci sredstev nobenega vpliva. Vse te ovire in zavore so pretežno takšnega značaja, da bi jih bilo mogoče z organizirano akcijo subjektivnih sil v sorazmerno kratkem času učinkovito premostiti, zato so člani CK ZKS naslovili na komuniste, ki se ukvarjajo s temi vprašanji, zelo ostro kritiko.

Centralni komite je sklenil, da bo sproti analiziral, kako komunisti uredničujejo svoje naloge na različnih področjih družbenih aktivnosti (torej ne samo v gospodarstvu in na področju stanovanjske gradnje) ter tudi ustrezno ukrepal, kjerkoli se bo uresničevanje pisma in 29. seje CK ZKS zatikalo.

V. B.

GOSPODARSKA GIBANJA V SLOVENIJI

Opešana reproduktivna sposobnost

Nekaj pozitivnih gibanj, vendarle pa še veliko negativnih pojavov, ki bodo v letošnjem letu zmanjšali reproduktivno sposobnost gospodarstva

Čeprav se v gospodarskem gibanju v zadnjem času kažejo nekateri ugodni premiki, pa reproduktivna sposobnost v letošnjem letu vendarle ne bo narasla v tolikšni meri, kot smo to pričakovali in predvidevali v dokumentih o letošnji ekonomski politiki. Temu so krivi nekateri odmiki od že skorajda tradicionalnih značilnih gibanj v našem gospodarstvu, so menili člani odbora za ekonomsko finančna vprašanja pri gospodarski zbornici Slovenije, ko so v tem tednu obravnavali in ocenjevali nekatere značilnosti gospodarskih gibanj in reproduktivne sposobnosti gospodarstva.

Pomembnejše pozitivne značilnosti gospodarjenja v letošnjem letu, predvsem pa v zadnjem obdobju, so hitrejše naraščanje izvoza, boljša likvidnost (čeprav te ne gre obešati na veliki zvon, saj je bila v dobršni meri dosežena s povečevanjem denarne mase), večja usklajenost med ponudbo in povpraševanjem (v globalu seveda). Omeniti velja nekatere uspehe v kmetijstvu, gospodarstvu je uspelo povečati devizne rezerve, povečal pa se je tudi odstotek obračunavanja amortizacije nad minimalno, obvezno amortizacijsko stopnjo. Vse to so ugodna gospodarska gibanja v letošnjem prvem polletju, katerih pomen pa zmanjšujejo nekatere težave, ki se vlečejo skozi daljše obdobje.

Zmanjšuje se stopnja rasti proizvodnje, v avgustu je znašala le še 2,4 odstotka, v preteklem mesecu so proizvodnjo prizadele redukcije električne energije, kar je fizični obseg proizvodnje še zmanjšalo. Proizvodni stroški naraščajo hitreje od družbenega proizvoda, v posameznih gospodarskih panogah naraščajo zaloge v proizvodnji, kljub upadanju proizvodnjega tempa. Na sestanku so omenili tudi prekomerno naraščanje cen in upadanje rasti proizvodnosti. Posebej zaskrbljujoče je upadanje gospodarskih investicij, ne le po obsegu, pač pa tudi po strukturi, kar bo seveda v bodočnosti povečalo neskladje med ponudbo in povpraševanjem. Vsi ti negativni pojavi, med katerimi nismo posebej omenjali prepočasnega približevanja realnih osebnih dohodkov lanski ravni, vzbujajo zaskrbljenost in bojazen pred tem, da bi se vlekli še v naslednje leto. Ob vsem tem kaže, da v letošnjem letu, so poudarili člani zborničnega odbora za ekonomsko finančna vprašanja, reproduktivna sposobnost slovenskega gospodarstva ne bo porasla tako, kot smo predvidevali.

rb

Močnejši potok pene

● Tovarna Plama iz Ilirske Bistrice načrtuje povečanje proizvodnje mehke in trde pene in sodelovanje z drugo industrijo v občini

Ilirskobistriška tovarna plastičnih mas Plama predvideva v svojem razvojnem načrtu v naslednjih letih precejšnje povečanje obsega in vrednosti proizvodnje. Njen razvojni načrt je glede na porabo investicijskih sredstev in na ekonomiko zelo ugoden, poleg tega pa bo tovarna s povečevanjem proizvodnje lahko zaposlila delavce iz Brkinov, ki zapuščajo kmetije in odhajajo v tovarne.

V letošnjem letu v podjetju sicer ne predvidevajo večjega obsega proizvodnje, kot je bil lanski, zato pa naj bi že v prihodnjem letu dosegli 100 milijonov dinarjev celotnega dohodka, za 10 milijonov din več, kot letos. Ob enakih pogojih gospodarjenja, kakršni so sedaj, pa bi podjetje v letu 1975 doseglo okrog 118 milijonov dinarjev celotnega dohodka.

Ob teh razvojnih načrtih pa se kolektiv Plame zaveda, da bodo pogoji gospodarjenja najverjetneje, spričo podražitev surovin, oteženega uvoza, ostrejšega zunanjetrgovinskega režima, težji, saj bodo zahtevali večja obratna sredstva in visoko lastno udeležbo v investicijah. Zategadelj v podjetju z določeno mero previdnosti govorijo o proizvodnih načrtih v konkretnih številkah.

Kljub temu poglejmo, kako bi se povečevala njihova proizvodnja in kakšni bodo ostali kazalci razvoja: v letu 1975 naj bi izdelali 3600 ton mehke pene ter 1160 ton ostalih izdelkov iz plastičnih mas, ali za 50 odstotkov več kot v letu 1971. Pri tem bi celotni dohodek dosegel vrednost 118 milijonov dinarjev, amortizacije in skladov pa naj bi bilo za 22 milijonov din.

Da bi to dosegel, bo moral kolektiv vložiti precej sredstev v povečanje proizvodnje, tako mehke kot trde pene, pa tudi v obrat obdelave. Seveda bodo investicije uresničevali postopoma, glede na potrebe trga. V svojem razvojnem načrtu pa je podjetje predvidelo tudi možnost za poslovno tehnično sodelovanje s proizvodnimi podjetji iz svoje soseščine. Tako bi se proizvodni programi zaokrožili in organizirali v uspešno tržno grupacijo, ki bi lahko tudi z ekskluzivnimi izdelki obvladovala trg. Tu je najbolj sprejemljivo sodelovanje s podjetjem Lesonit.

R. B.

NOVO TURISTIČNO HOTELSKO PODJETJE POSTOJNSKA JAMA BO ZDRUŽEVALO ŠTIRI TEMELJNE ORGANIZACIJE ZDRUŽENEGA DELA

Najprej infrastruktura

Izredne možnosti za nadaljnji razvoj

Konec tega meseca se bodo dokončno konstituirale temeljne organizacije združenega dela novega Turistično hotelskega podjetja Postojnska jama. Zadnjega oktobra bodo predstavniki vseh štirih temeljnih organizacij združenega dela podpisali sporazum, s čimer bodo zaključili prvo, vendar izredno pomembno fazo širokih prizadevanj za to, da bi v prihodnje nadaljevali tako turistični kot gostinski delavci na območju širše notranjske regije svoje delo z roko v roki.

Turistično hotelsko podjetje Postojnska jama bo tako združevalo štiri temeljne organizacije združenega dela, in sicer: Jama Postojna, Gostinstvo Postojna, Gostinstvo Cerknica in skupne službe.

Pomemben korak turističnih in gospodarskih delavcev na območju širše notranjske regije je nedvomno spodbuden in obeta veliko dobrega. Na območju občine Postojna sta doslej delali dve veliki gostinsko-turistični organizaciji: Hotelsko-gostinsko podjetje Kras in Postojnska jama. Po svoji velikosti sta bili glede na število zaposlenih približno enakovredni, glede na strukturo poslovanja pa sta se razlikovali, vendar v precejšnji meri tudi dopolnjevali, saj sta obe delovni organizaciji zajemali isti turistični tok. Kljub temu pa podjetji nista zadovoljevali povpraševanja tako turistov kot domačinov v tolikšni meri, kot bi bilo to potrebno. In, različna gledanja so pustila svoje sledove . . .

GRE ZA USKLADITEV NAČRTOV IN ČIM VEČJE IZKORIŠČANJE KAPACITET

Iz razvojnih konceptov posameznih organizacij je razvidno, da je mogoče napraviti na tem področju še veliko in precej več kot doslej glede na možnosti, ki jih nudijo sedanji pogoji turizma. Razvojni programi delovnih organizacij so se namreč pogostokrat ponavljali, zato je bilo nujno potrebno uskladiti delo in enotno pristopiti k snovanju načrtov.

„Razumljivo je, da bo postalo novo podjetje, glede na strukturo dejavnosti, tudi velik potrošnik določenih artiklov, kot na primer pijač, mesa, kmetijskih pridelkov in drugega potrošnega materiala, kjer bi prav tako lahko zagotovili redno dobavo in seveda ugodnejše plačilne pogoje ter najrazličnejše rabate in popuste, ki jih priznavajo dobavitelji večjim odjemalcem. Pri tem seveda upoštevamo tudi racionalizacijo nabavne službe in proučevanje trga, kar je bilo doslej posameznim podjetjem pravzaprav nemogoče . . .“, nam je povedal Jerko Čehovin, vršilec dolžnosti direktorja temeljne organizacije združenega dela Gostinstvo Postojna, in nadaljeval:

„Naši nadaljnji načrti so izredno velikopotezni. Podrobni program razvoja je v izdelavi, spisek naših zaenkrat še „pobožnih želja“ pa je na moč obsežen. Zavedamo se namreč, da so naše kapacitete zelo velike, da pa gostom še vedno premalo nudimo, ker smo na usluge doslej premalo mislili. Samo Gostinstvo Postojna razpolaga z 946 ležišči oziroma s tremi hoteli, dvema moteloma – od katerih je eden največjih v Jugoslaviji, avtocampom ter več restavracijami in gostilnami. Skratka, postelj imamo zaenkrat dovolj, vsega ostalega pa nam krepko primanjkuje. Zato bomo vse svoje investicije usmerili zaenkrat v izgradnjo potrebne infrastrukture. Želimo namreč dve stvari: podaljšati sezono in drugič, podaljšati bivanje naših gostov . . .“

ŽE LETOS POZIMI NOV ZIMSKI CENTER!

Vse kaže, da mislijo v Postojni zelo resno. O nekaterih stvareh sicer še razmišljajo, nekatere svoje spodbudne zamisli pa že uresničujejo.

Šest kilometrov od Postojne že grade lep zimski center Kalič – več vlečnic bo nared že letošnjo zimo – ki bo omogočil podaljšanje sezone in s tem boljše izkoriščanje kapacitet, od prenočitvenih do gostinskih.

Dalje je v načrtu gradnja večjega objekta na hitri cesti, da bi postali še bližji turistom in da bi jih kar največ preusmerili v Postojno in njeno mikavno okolico. Poleg tega je med drugim v načrtu tudi gradnja velikega pokritega kopališča, ki bo prav tako prispevalo svoj delež k podaljšanju turistične sezone . . .

A. Ul.

Poglavitna naloga: povezanost gospodarstva

Med koroškimi občinami se je prav Dravograd razvijal najhitreje. Na hitro naraščanje družbenega proizvoda, saj se je letno povečeval za skoraj 29 %, so vplivale gradnje novih zmogljivosti pa rekonstrukcije in modernizacije obstoječih proizvodnih zmogljivosti. Posebej še hiter razvoj podjetij v novi industrijski coni v Otiškem vrhu je pogojil hitro naraščanje števila zaposlenih, tako da rezervnih delavcev skoraj ni več, po nekaterih profilih kadrov pa že močno povprašujejo.

Ko so v zadnjih dneh razpravljali o razvojnem načrtu občine do leta 1977, so poudarili, da bo nadaljnji razvoj v veliki meri odvisen prav od povezanosti gospodarstva, tako v okviru občine kot na širšem področju. Samo uvajanje nove tehnologije in organizacije bo premalo, večjo pozornost pa bo treba nameniti še štipendiranju in dopolnilnemu izobraževanju.

V Dravogradu računajo, da bodo v prihodnjih petih letih povečevali družbeni proizvod za 21 % letno, pri čemer ga bo samo industrija za 31 % in bo leta ustvarila leta 1977 že kar 3/4 vsega družbenega proizvoda občine. Čez pet let želijo ustvariti za 11 % več družbenega proizvoda na prebivalca, kot naj bi takrat znašalo republiško poprečje.

Seveda pa računajo, da bodo v prihodnje še bolj razvili finalizacijo lesa, gradbeništvo bi naj postalo eden od nosilcev nadaljnjega gospodarskega razvoja. Želijo tudi, da bi se hitreje razvijala trgovina, ki je razdrobljena in še nima razvojnega načrta, pa tudi gostinstvo naj bi bolj izkoristilo razvojne možnosti, ki jih ima spričo prometnega položaja Dravograda. Računajo še na hitrejši proces urbanizacije in na modernizacijo ceste proti Slovenjemu Gradcu.

Sicer pa bodo v Dravogradu porabili v razdobju 1973–1977 za naložbe v gospodarstvo 285 milijonov dinarjev, za negospodarske investicije pa 98 milijonov dinarjev, pri čemer računajo, da bodo sami zbrali kar 65 % vseh potrebnih sredstev za investicije.

(EK)

● DELAVSKI SVET LITIJSKE PREDILNICE SPREJEL PROGRAM GRADITVE STANOVANJ

Konkretne obveznosti

● Predilniški kolektiv sodi med tista litijska podjetja, kjer so zadnja leta vlagali veliko sredstev za odpravljanje stanovanjske problematike zaposlenih

Izdelava srednjeročnega programa graditve stanovanj v litijski Predilnici se je sicer nekoliko zakasnila, ker so se odločili za širšo anketo med kolektivom. Prav to pa je omogočilo, da imajo zdaj konkreten načrt in da vedo, kako ga bodo lahko izvajali. Zbrali so namreč prav vse podatke, izračunali višino sredstev, ki jih bodo izdvojili iz bruto osebnih dohodkov za graditev stanovanj. Upoštevali so celo sedanje in prihodnje cene gradbenih storitev. Izračunali so, da bo leta 1976 treba odšteti za kvadratni meter stanovanjske površine okoli 4.390 din, kar je 1.390 din več kot lani.

V predilnici menijo, da bi lahko do leta 1976 sezidali najmanj 72 stanovanj ali 3700 metrov novih stanovanjskih površin. Največ stanovanj bi morali sezidati letos in prihodnje leto. Povprečno naj bi imelo vsako novo stanovanje 52 kvadratnih metrov površine, kar pomeni, da so upoštevali sedanje normative in da bo vsako stanovanje primerno opremljeno. V pregledu dosedanjega odpravljanja stanovanjske stiske svojih zaposlenih so v podjetju še ugotovili, da so bili zadnja leta vse preveč usmerjeni na podeljevanje posojil za individualno graditev stanovanj, da pa kaže zdaj to razmerje spremeniti. V tem srednjeročnem obdobju bodo namreč 80 % vseh sredstev namenili za družbena najemniška stanovanja in samo 20 % za podeljevanje kreditov članom kolektiva. Konkretno: v prihodnje bodo 13 milijonov din porabili za družbena delavska stanovanja, za kredite posameznikom pa bodo namenili samo 3 milijone din. S tem se znatno oddaljujejo od občinskega povprečja, ki predvideva nadaljnjo stanovanjsko graditev v razmerju 52:48 v korist družbene graditve novih stanovanj. Kolektiv litijske predilnice bo v prihodnjih letih prispeval nad 6 milijonov din v občinski solidarnostni stanovanjski sklad in v sklad usmerjene graditve stanovanj. Vendar sodi, da bi iz sklada usmerjene graditve moral prejeti v obliki kredita nazaj vsaj 70 % vseh vloženih sredstev.

Pomembno pri vsem tem je nedvomno to, da je kolektiv v celoti seznanjen s programom graditve novih stanovanj, da je pravzaprav sodeloval pri njegovi sestavi in da bo od njega odvisno ali ga bo moč v celoti uresničiti v predvidenem času. Pripravljenost za to vsekakor je in če bo samoupravni organ tudi v prihodnje izločal nekaj dodatnih sredstev za stanovanjsko graditev iz vsakoletnega ostanka dohodka, bo mogoče dograditi še več družbenih delavskih stanovanj.

-m-

AKTUALNO

KOMU POMAGATI?

Pri sedanjih stanarinah potrebnih 250 let za amortizacijo stanovanja ● Dolge proge kratkovidne politike

Ob razpravah o pomanjkanju stanovanj in o ukrepih za to, da bi jih za tiste, ki jih najbolj potrebujejo, lahko zgradili več kot doslej, se često spomnim na stanovanjsko poslopje v naši soseščini. V njem je 18 velikih družinskih stanovanj in kar v treh izmed njih je po zmanjšanju družin ostal samo po en stanovalec. Ko sem to omenila nekemu znancu, mi je dejal: „To še ni najhuje. V našem bloku imamo stanovanje, v katerem je zadnji dve leti samo telefon, in drugo, v katerem celo že šest let nihče ne prebiva.“ Oba najemnika stanujeta drugje, ti dve stanovanji pa imata za vsak primer.“

S takimi primeri slabega izkoriščanja družbenega stanovanjskega sklada, ki jih je očitno kar precej, je povezano eno največjih nsprotij, ki jih dopuščajo razmere na področju našega stanovanjskega gospodarstva. Zaradi bojazni, da bi ogrozili življenjski standard ljudi z najnižjimi dohodki, nenehno odlašamo s tem, da bi področje stanarin primerno uredili, to se pravi, da bi jim odmerili vrednosti stanovanja ustrezno ceno, čeprav je že obveljalo stališče, da je ob tem potrebno poskrbeti tudi za odvisnost stanarine od izkoriščenosti stanovanjskega prostora in dohodka stanovalcev, s čimer bi lahko najbolje zaščitili tiste, ki jim je ta zaščita zares potrebna. Novi solidarnostni skladi z načrtnim zbiranjem denarja za pomoč na tem področju pa nudijo za to tudi vse finančne možnosti.

DELAVCI ZAPOSTAVLJENI

Sicer pa tudi s sedanjo široko družbeno akcijo graditve stanovanj za delavce z nižjimi dohodki priznavamo, da so bili ti doslej pri delitvi stanovanjskih pravic zapostavljeni. V Kranju so pred leti proučili položaj družin z nizkimi dohodki in med drugim ugotovili, da jih prav neznaten delež prebiva v dobrih stanovanjih. Po večini imajo lastne skromne hišice ali pa živijo v starejših stanovanjih, kjer pa je najemnina zelo nizka.

Toda, saj je splošno znano, da je med tistimi, ki jim družba trenutno daje največjo pomoč pri kritju stroškov za stanovanje, največ takih, ki te pomoči sploh ne potrebujejo. In ena izmed slabih posledic tega je tudi to, da si nekdo lahko brez posebnih težav privošči nekajkrat več prostora, kot ga potrebuje, ali pa da ima celo stanovanje v rezervi ob tem, ko je zaradi pomanjkanja stanovanjskega prostora v hudih težavah na tisoče družin. Ne štejte mi v zlo, če mimogrede pripomnim, da verjetno ne pretiravamo le s finančno, ampak tudi s pravno zaščito stanovalcev in menimo, da veliki družini, ki se stiska v majhnem prostoru, ne moremo prav nič pomagati, ko s tegobo opozarja na eno samo stanovalko v trisobnem stanovanju poleg nje. Primer je resničen, toda naj se povrnem k stanarinam in nekaterim podatkom, ki govorijo v prid mojim trditvam.

KAJ BO ČEZ 250 LET?

Na stanovanjskih podjetjih so izračunali, da terjajo izdatki za stanovanja komaj 4 odstotke dohodka slovenske družine, v naši podobnih državah pa dajejo družine za stanarino 20 do 25 odstotkov dohodka. Značilno je, da bi se pri današnjih stanarinah stanovanje amortiziralo komaj v 250 letih. Tovarna Iskra v Kranju ima 537 lastnih stanovanj in iz vseh skupaj se ji letno nabere amortizacije komaj za dve novi stanovanji. Po tej strani torej ni spodbude za večanje števila najemniških stanovanj.

Na stanovanjskih podjetjih menijo, da je trenutno najtežji problem zadrževanje stanarin na ravni iz leta 1966, saj so se cene od tedaj naprej močno povečale. Za stanovanje, ki velja danes 200 tisoč dinarjev, izračunajo stanarino, kot da je veljalo 70 tisoč dinarjev, amortizacijo pa od nabavne vrednosti. Vsota, za katero se dohodek od stanarin zaradi tega zmanjšuje, bi v minulih šestih letih v Sloveniji zadoščala celo za več kot 700 stanovanj, skoraj toliko pa bi jih bilo za družbeno subvencijo pri stanarini, ki je do julija znašala mesečno povprečno 17 dinarjev ne glede na to, če je bila komu potrebna ali ne. Spet podatek iz Kranja.

V tej občini je 4000 družbenih stanovanj. Ko so po ukinitvi te subvencije razglasili možnost, da družine z nižjimi dohodki dobijo delno nadomestilo za stanarino, so dobili le 3 upravičene prošnje.

V KISLO JABOLKO BO TREBA UGRIZNITI

Stanovanjska podjetja se zavzemajo tudi za to, da bi iz stanarine izločili obratovalne stroške hiš, kot so na primer izdatki za čiščenje stopnišč in podobno. Ustrezni občinski odloki so sicer že sprejeti, vendar se še ne izvajajo. Ti stroški letno dosežejo celo 12 milijonov dinarjev in skupaj z ostalimi vzroki kritično spodjedajo možnosti za vzdrževanje hiš.

Izračunali so, da bi moral biti dohodek od stanarine do trikrat večji, kot je sedaj, da bi zadoščal za redno amortizacijo, investicijsko in tekoče vzdrževanje in za potrebno obnavljanje starih stanovanj. Postopoma in v skladu s splošno rastjo življenjskega standarda bo verjetno treba zagristi tudi v to kislo jabolko, seveda ob upoštevanju stališč iz vrste dokumentov, ki so jih o socialnih vprašanjih sprejeli vodilni organi ZKJ in ZKS ter drugi, precej pa prav zaradi njih, saj gotovo na nobenem drugem področju ni sedaj toliko perečih socialnih razlik kot prav na stanovanjskem.

M. S.

ZAVAROVALNICA »SAVA«

Poslovna enota MURSKA SOBOTA 69000 Murska Sobota, Titova 13

VSEM OBČANOM OBČINE MURSKA SOBOTA ČESTITAMO ZA OBČINSKI PRAZNIK IN JIM ŽELIMO ŠE VELIKO DELOVNIH USPEHOV!

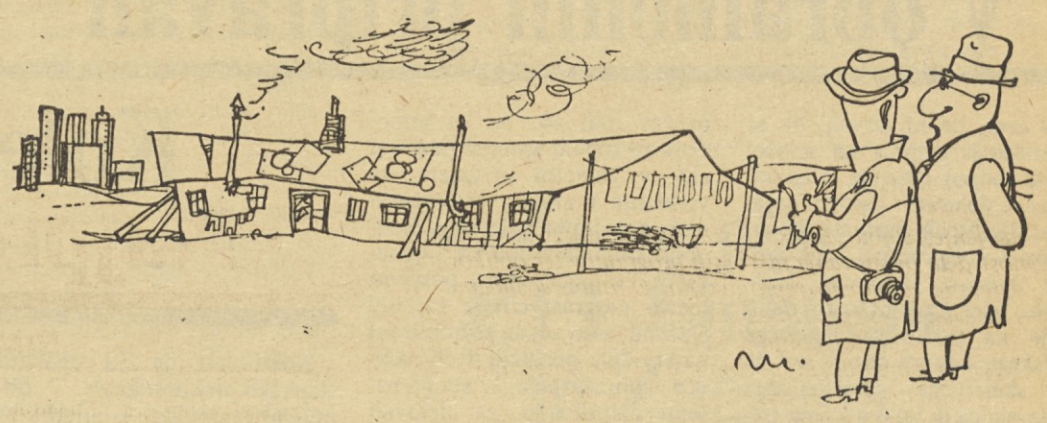

PRIDE V ZAPISNIK

– Torej, ker za zdaj nimamo sredstev, bomo takšne stanovanjske razmere samo energično obsodili in priporočili, naj se čimprej odpravijo

Stanovanj še nekaj let premalo

Dravograd sodi med tiste občine na Slovenskem, kjer je v zadnjih letih povsem zamrla gradnja družbenih najemnih stanovanj. Zato je stanovanjskih problemov iz leta v leto več. Vseh stanovanj je na območju dravograjske občine blizu 1900, od katerih jih je bila polovica zgrajenih do leta 1945, vendar pa ima več kot 100 stanovanj prenizek standard, blizu 50 stanovanj je zasilnih, v več kot 50 stanovanjih pa živita po 2 oziroma več družin. Torej bi morali zgraditi skoraj 300 stanovanj, če bi hoteli nemudoma odpraviti znane stanovanjske probleme.

Vendar pa v Dravogradu že zdaj ugotavljajo, da vseh stanovanjskih problemov do leta 1977 ne bodo mogli rešiti. Trenutno v tej koroški občini ne gradijo nobenega družbenega stanovanja. V prihodnjih štirih letih jih nameravajo zgraditi 125, za kar bodo potrebovali nekaj nad 30 milijonov dinarjev. Pri tem je upoštevanih tudi 20 družinskih stanovanj, ki jih bodo fonancirali iz sredstev solidarnostnega stanovanjskega sklada. Do leta 1977 pa bodo zasebniki zgradili tudi okrog 125 stanovanjskih hiš, tako da bo skupaj zgrajenih blizu 250 novih stanovanj.

Podobno kot v nekaterih drugih občinah bodo morali tudi v Dravogradu poiskati vse možnosti za zbiranje dodatnih sredstev za reševanje stanovanjskih problemov. Čimprej pa bi bilo treba izboljšati predvsem standard vseh tistih stanovanj, ki so slabo opremljena.

(ek)

Predlog sprememb

Letošnje razdeljevanje stanovanjskih posojil v Brestu je bilo obenem tudi preverjanje ustreznosti pravilnika. Ugotovili so, da so določila o stanovanjskem standardu za njihove razmere in možnosti preveč širokosrčna, saj je prošenj za posojila zelo veliko, denarja pa malo, Po sedanjem stanovanjskem standardu lahko na primer samski delavec dobi enosobno stanovanje, dvočlanska družina dvosobno itd. Ker se ista določila uporabljajo tudi za dodeljevanje posojil, lahko na primer tričlanska družina, ki živi v komfortnem stanovanju svoje stanovanjske hiše z vsemi pritiklinami še prosi za posojilo in ga, če delata v podjetju Brest dva člana družine več let, lahko tudi dobi. Pri tem pa lahko ostane brez stanovanja ali brez posojila delavec, ki živi v zelo slabih stanovanjskih razmerah, vendar zaradi krajše delovne dobe, slabše ocenjenega delovnega mesta in podobnih vzrokov zbere manjše število točk.

Tudi odplačilne dobe za vračanje posojila so nekoliko predolge, saj se v večini primerov giblje od 18 do 25 let. To je samo nekaj pomanjkljivosti v stanovanjskem pravilniku podjetja Brest. O vseh pomanjkljivosti pravilnika je razpravljal centralni delavski svet ter sprejel tudi predlog ustreznih sprememb in jih posredoval v enomesečno javno razpravo. V tem mesecu bodo člani kolektiva prav gotovo povedali vse, za kar sodijo, da bi moral novi stanovanjski pravilnik vsebovati, da bo realnejši in pravičnejši.

Prodajalna »ŽELEZOTEHNA« – poslovalnica trgovskega podjetja »Merkur« – Murska Sobota

je v Pomurju znana po bogati založenosti z gradbenim materialom.

PRIDRUŽUJEMO SE ČESTITKAM ZA OBČINSKI PRAZNIK OBČINE MURSKA SOBOTA!

USPEŠNO SODELOVANJE POT DO ZDRUŽITVE

Alples naj bi postal 18. in največja proizvodna organizacija Slovenijalesa

Lesna industrija Alples Železniki se namerava združiti s Slovenijalesom. Po temeljitih pripravah in sklepih samoupravnih organov bo kolektiv o tem odločal na referendumu do konca novembra, samoupravni sporazum o vključitvi 3 TOZD Alplesa, ki bodo pred tem ustanovljene, v združeno podjetje Slovenijales, pa naj bi podpisali 15. decembra, ko ga bodo podpisovale vse TOZD tega podjetja.

Pot do odločitve o združitvi je pripravilo že dosedanje zelo uspešno sodelovanje. Slovenijales je s 5 milijoni sodeloval pri stroških za gradnjo nove Alplesove tovarne pohištva, prevzel je tudi garancijo za inozemske kredite. Posebno letos je prevzel skoraj vso prodajo izdelkov iz Železnikov, ki jim spričo velikega povečanja proizvodnje in še neuveljavljenega imena pri novih vrstah pohištva ni bilo najenostavneje utreti pot na tržišče.

Za Alples je pri tej združitvi najbolj zanimiva možnost prodaje prek zelo razvite notranje in zunanjetrgovinske mreže Slovenijalesa. Ta naj bi z zagotavljanjem velikoserijskih naročil vplivala tudi na največjo možno spcializacijo proizvodnje in s tem na njeno večjo donosnost. Potrebe po tem so zlasti v Alplesovi tovarni pohištva, ki naj bi znatno skrčila svoj proizvodni program. Zgled za to, kam lahko pripeljejo taka prizadevanja, imajo v Železnikih v drugih proizvodnih organizacijah Slovenijalesa. Ena izmed njih je pred integracijo izdelovala 42 različnih stolov, seveda z izgubo. Sedaj dela le enega v štirih izvedbah in je visoko akumulativna.

V Slovenijalesu bo Alples kot vodilna izmed 18 proizvodnih organizacij pomenil temelj nadaljnjih prizadevanj za specializacijo in racionalizacijo proizvodnje pohištva. Na sedanjih osnovah pa se bo v Železnikih krepilo in razvijalo tudi izdelovanje fonskega pohištva, to je ohišij za radijske in televizijske sprejemnike, zvočnike, gramofone in podobno. Alples je sedaj med vodilnimi proizvajalci teh izdelkov v Jugoslaviji, ob sodelovanju programskih in razvojnih služb Slovenijalesa pa naj bi še hitreje sledil sodobnim dosežkom na tem področju, ki med drugim terjajo tudi vse večjo uporabo plastike.

Zanimivo je, da bo v primeru, če se bo kolektiv Alplesa odločil za vključitev v Slovenijales, v tem podjetju proizvodna dejavnost po obsegu prvič presegla trgovsko. Hkrati tečejo priprave na vključitev v Slovenijales še v štirih manjših lesnoindustrijskih podjetjih. To so: Oprema Izola, Lesna predelava in Ledava Murska Sobota ter Stavbarstvo Volčja draga.

Mimo tega, da je v našem gospodarstvu že zelo močno prodrlo spoznanje o vsestranskih koristih združevanja, pa jytem integracijam pomembna spodbuda tudi dejstvo, da so v Slovenijalesu ob tem, ko skupne službe prevzemajo tudi finančno odgovornost za pravilnost proizvodnih programov in za ekonomske posledice njihovega izvajanja, uveljavili največjo možno samostojnost posameznih organizacij. Sporazum o združitvi TOZD, ki ga bodo podpisovali decembra, pa bo v skladu z ustavnimi spremembami pravice neposrednih proizvajalcev še poglobil.

M. S.

● URESNIČEVANJE USTAVNIH DOPOLNIL V HRASTNIŠKI STEKLARNI

BLIŽE CILJU

● Kolektiv se je odločil za sedem temeljnih organizacij združenega dela

V hrastniški steklarni so se pravkar končali zbori delovnih ljudi. Razpravljali so o predlogu samoupravnega sporazuma o povezovanju temeljnih organizacij združenega dela v organizacijo združenega dela – Steklarno Hrastnik. Največ pa so govorili o urejanju medsebojnih razmerij. Vsaka TOZD bo imela poleg samoupravnega organa še pet kolegijsko-izvršilnih organov, odbor za gospodarstvo in planiranje, odbor za delovna razmerja in kadre, odbor za varstvo pri delu in požarno varnost, odbor za izrekanje ukrepov, odbor za stanovanjske zadeve in družbeni standard. Predvideno pa je, da bodo imele tudi stalne in občasne komisije.

Samoupravni organ združene organizacije dela bo skupščina. Sestavljali jo bodo po trije delegati iz vsake TOZD. Delegacijo volijo delovni ljudje v TOZD neposredno za dve leti. Kolegijsko – izvršilni organi skupščine podjetja so: odbor za poslovno politiko, odbor za spremljanje in izvajanje samoupravnih aktov, odbor za narodno obrambo, odbor za sistem dohodka in osebnih dohodkov, arbitraža. Tudi skupščina bo lahko imenovala bodisi stalne ali občasne komisije.

Predvideno je, da bodo v vseh temeljnih organizacijah združenega dela ustanovili odbore samoupravne delavske kontrole. Imeli bodo od 5 do 7 članov. Člane komisije delavskega nadzora bodo izvolili delavci TOZD neposredno s tajnim glasovanjem za eno leto. Odbor delavske kontrole v podjetju pa bo štel devet članov. Pristojnosti komisij samoupravnega delavskega nadzora so naštete v 96. členu samoupravnega sporazuma. Med njihove osnovne dolžnosti sodi tudi skrb za nadzor o razvoju solidarnosti v kolektivu oziroma temeljnih organizacijah združenega dela, medsebojni povezanosti in odgovornosti. Šesto poglavje samoupravne ga sporazuma določa vlogo in mesto ter naloge družbenopolitičnih organizacij v podjetju. Samoupravni organi se s samoupravnim sporazumom zavezujejo, da bodo omogočili družbenopolitičnim organizacijam tvorno sodelovanje pri samoupravnih, ekonomskih in družbenopolitičnih dogajanjih v podjetju.

URESNIČEVANJE KONCEPTA SPLOŠNEGA LJUDSKEGA ODPORA V LITOSTROJU

Vsi zaposleni v obrambnih pripravah

O tem, da ni dovolj, da se organizacija priprav na splošni ljudski odpor omejuje le na odgovorne delavce v delovni organizaciji, ampak mora zajeti vse zaposlene, zgovorno kaže primer delovne skupnosti Litostroja, kjer organizirano delovanje na področju splošnega ljudskega odpora odpira pot že do slehernega neposrednega proizvajalca in tako ustvarja resnične možnosti za krepitev obrambne zavesti v uresničevanju ciljev splošnega ljudskega odpora.

Kako so v eni največjih ljubljanskih delovnih organizacij, v 3500-članskem kolektivu Litostroja stekle priprave na izvajanje koncepta splošnega ljudskega odpora, smo se pogovarjali z vojaškim referentom **Francem Nolimalom.**

„V naši delovni skupnosti je bil odbor za splošni ljudski odpor formiran v začetku leta 1970. V njem so predstavniki samoupravnih organov, proizvodnje, družbenopolitičnih organizacij ter člani civilne zaščite in teritorialne obrambe. Odbor je izvršni organ osrednjega delavskega sveta podjetja, kar pomeni, da v soglasju z njegovimi člani neposredno rešuje vsa vprašanja v zvezi z uresničevanjem koncepta splošnega ljudskega odpora. Mednje sodijo v prvi vrsti vzgoja kadrov, zagotovitev potrebnih sredstev in opreme ter urjenje enot civilne zaščite in teritorialne obrambe. Pri tem odbor dela po razvojnem in vojnem načrtu kot temeljnima postavkama v okviru uresničevanja koncepta splošnega ljudskega odpora v naši delovni organizaciji, podobno kot v vseh drugih delovnih skupnostih.“

TEMELJITE PRIPRAVE IN SODELOVANJE

V Litostroju so v zanjih treh letih zastavili široko akcijo za uresničitev koncepta splošnega ljudskega odpora, ki je „prišel“ v tem času že do slehernega zaposlenega. Z razvojnim in vojnim načrtom so danes seznanjeni vsi odgovorni delavci v podjetju, ki bodo v primeru vojne prevzeli pomembne vloge.

„Da smo se v Litostroju z vso zavzetostjo lotili priprav na splošni ljudski odpor, kaže brzčas tudi to, da so samoupravni organi sprejeli poseben akt, v katerem so zajeta vsa vprašanja v zvezi z uresničevanjem koncepta splošnega ljudskega odpora v delovni organizaciji. V njem ima posebno mesto program civilne zaščite. Odločili smo se, da se bomo pri našem delu poslužili dveh načinov izobraževanja, ki sta po našem prepričanju za delovno skupnost Litostroja najbolj sprejemljiva. Gre za stalno izobraževanje pripadnikov enot civilne zaščite. Tako so doslej že vsi pripadniki enot civilne zaščite, torej skoraj vsi zaposleni, končali tečaje, ki smo jih organizirali v sodelovanju z upravo za narodno obrambo pri skupščini mesta Ljubljane in z delavsko univerzo „Boris Kidrič“. Drug način izobraževanja so vaje enot civilne zaščite, ki jih skupaj z enotami teritorialne obrambe organiziramo v podjetju v soglasju z upravo za narodno obrambo pri mestni skupščini. Vaje so se pokazale kot zelo koristna in uspešna oblika medsebojnega sodelovanja enot civilne zaščite in teritorialne obrambe, ne nazadnje pa tudi sodelovanje med našim odborom za splošni ljudski odpor in pristojnimi organi za narodno obrambo pri mestni skupščini“, je dejal tovariš Nolimal.

„Podaljšana roka“ odbora za splošni ljudski odpor v Litostroju so posebni koordinacijski odbori za to področje, ki so jih formirale družbenopolitične organizacije v delovni organizaciji in ki s svojimi predlogi neposredno sodelujejo v pripravah na splošni ljudski odpor v podjetju.

Čeprav so lahko v Litostroju z organizacijo priprav na splošni ljudski odpor za zgled prenekateri delovni organizacije ne samo v Ljubljani, marveč tudi v Sloveniji, se srečujejo s številnimi problemi. Vendar pa materialna opremljenost in financiranje obrambnih priprav še zdaleč nista za litostrojčane največja problema, temveč je po njihovem prepričanju problem še vedno premajhna usklajenost dela organov, ki delajo pri uresničevanju koncepta splošnega ljudskega odpora v občini, krajevnih skupnostih in v delovnih organizacijah.

-iv

Kolektiv Opekarn Ljubečna pred odločitvijo

Sredi leta je 12 opekarn štajersko-prekmurskega območja podpisalo samoupravni sporazum o poslovno-tehničnem sodelovanju. Ker je sporazum sestavljen tako, da daje trdna zagotovila vsem opekarnam za nadaljnji razvoj, so tudi v Ljubečni po poprejšnji javni razpravi sprejeli sklep, da razpišejo referendum, na katerem naj bi se člani kolektiva odločili, ali bodo stopili med podpisnike sporazuma. Referendum o podpisu samoupravnega sporazuma o poslovno-tehničnem sodelovanju opekarn štajersko-prekmurskega območja bo v Ljubečni 15. okt.

V kolektivu Opekarn Ljubečna se zavedajo prednosti, ki jih tako sodelovanje prinaša. To podjetje, ki je tretje najmočnejše v republiki, je že doslej tesno sodelovalo z mnogimi opekarnami, na primer: Maribor-Košaki, Maribor-Radvanje, Gornja Radgona, Ptuj. Sedaj pa gre za to, da bi to sodelovanje še poglobili, da s pomočjo moderne organizacije proizvodnje, z združevanjem poslovnih funkcij, ki zagotavljajo večjo produktivnost, dosežejo razvoj organizacij združenega dela v močno in poslovno učinkovito organizacijo. Ta naj bi skupno načrtovala in usklajevala razvoj organizacij združenega dela v gospodarskih načrtih, usklajevala tržno politiko, skupno izvajala razvojno in raziskovalno delo ter usklajevala prizadevanja za stalno naraščanje osebnega in družbenega standarda delavcev, seveda z naraščanjem produktivnosti dela.

Med slovenskimi opekarnami je treba graditi mostove, ne pa plotove, če hočemo, da se bo ta panoga industrije gradbenega materiala hitreje in učinkoviteje razvijala, pravijo v Ljubečni. Takšno poslovno-tehnično sodelovanje, ki za mnoge ni več skrivnost, pa daje vse možnosti za učinkovit razvoj. Zato so v Ljubečni prepričani, da bo malo tistih, ki bi z glasovanjem nasprotovali taki usmeritvi. Če se bodo Opekarne Ljubečna vključile v ta sporazum, bodo na boljšem tudi potrošniki, saj bo tržišče ob specializaciji izdelkov dosti bolj enakomerno oskrbovano s prepotrebnimi opečnimi izdelki. Kolektivu Opekarn Ljubečna pa bo specializacija prinesla nove prednosti, ki jim bodo v prihodnje dale tudi boljši in debelejši kos kruha.

M. BRECL

KIK „Pomurka“
EXPORT - IMPORT
KMETIJSKO INDUSTRIJSKI KOMBINAT — POMURKA
MURSKA SOBOTA
JUGOSLAVIJA

s svojimi temeljnimi organizacijami združenega dela:

- MESNO INDUSTRIJO, MURSKA SOBOTA
- KMETIJSKIM GOSPODARSTVOM, RAKIČAN
- TOVARNO MLEČNEGA PRAHU, MURSKA SOBOTA
- OBRATOM ZA SODELOVANJE S KMETI, MURSKA SOBOTA
- »AGROMERKURJEM«, MURSKA SOBOTA in
- OBRATOM ZA GOZDNO IN LESNO GOSPODARSTVO, MURSKA SOBOTA

uspešno usklajuje osnovno družbeno in zasebno kmetijsko proizvodnjo z živilsko predelavo in prodajo, predvsem pa skrbi za kvaliteto svojih proizvodov, za katero jamči z dolgoletno tradicijo in izkušnjami.

ČESTITAMO VSEM DELOVNIM LJUDEM ZA OBČINSKI PRAZNIK OBČINE MURSKA SOBOTA IN JIM ŽELIMO ŠE VELIKO DELOVNIH USPEHOV!

V malem nogometu je med 15 ekipami poželo največ uspeha moštvo Luke Koper in zasluženo osvojilo prvo mesto.

Največ pokalov ostalo doma

II. športne igre delavcev v prometu in zvezah Primorske

V organizaciji medobčinske odbora sindikata delavcev v prometu in zvezah Nova Gorica in pod pokroviteljstvom Jožeta Pečnika, tajnika Republiškega odbora sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije, so bile minulo nedeljo v Novi Gorici II. športne igre delavcev v prometu in zvezah Primorske. Tako kot za vse večje športne prireditve v Novi Gorici je tudi za to poskrbela občinska zveza za telesno kulturo z Emilom Hvalico na čelu, ki je bil obenem tudi predsednik organizacijskega odbora.

Za športno srečanje v Novi Gorici je vladalo med kolektivi precej zanimanja, saj se je za igre prijavilo kar dvajset delovnih organizacij. Blizu 300 tekmovalcev in tekmovalk se je na prijetnem športnem srečanju potegovalo za čim višjo uvrstitev v streljanju, malem nogometu, kegljanju, balinanju in šahu.

Tudi to pot so šteli med najbolj pridne nogometaši. Začeli so takoj po slavnostni otvoritvi, saj je bila pot do finala izredno dolga. Za tekmovanje v malem nogometu se je namreč prijavilo kar 15 ekip. V polfinalu smo videli razburljivi tekmi med Cestnim podjetem Gorica in ekipo PTT Koper ter med Luko Koper in moštvom PTT Nova Gorica. V finalni tekmi pa je Luka Koper premagala ekipo Cestnega podjetja Nova Gorica s 3:0 in si tako priborila najvišji naslov. Slede: 2. Cestno podjetje Nova Gorica, 3. PTT Nova Gorica. 4. PTT Koper, 5. Avtoprevoz Tolmin, 6. Prometna sekcija Postojna, 7. PPVS Nova Gorica, 8. Avtopromet Gorica I., 9. Slavnik Koper itd.

Strelci so letos malce zatajili. Pa ne tisti, ki smo jih videli na avtomatskem strelišču v Gortanovi ulici, temveč oni, ki so se za tekmovanje prijavili, pa so ostali doma. Od 14 prijavljenih ekip je na strelišče prišlo namreč le osem moštev.

Največ krogov je nastreljala ekipa Cestnega podjetja Nova Gorica. Na drugo mesto so se uvrstili strelci Avtoprevoza Tolmin, na tretje pa ekipa PTT Koper. Slede: 4. PPVS Nova Gorica, 5. Splošna plovba Piran, 6. Luka Koper, 7. Slavnik Koper in 8. Intereuropa Koper. Med posamezniki pa so se najbolj odrezali Jože Pipan (Cestno podjetje Nova Gorica), Miha Razdevšek (prav tako Cestno podjetje Nova Gorica) in Pavel Vidič (Avtoprevoz Tolmin).

Posebno živahno je bilo minulo nedeljo na novogoriškem kegljišču. Za najvišje lovorike se je borilo kar 16 ekip, od tega tri ženske – dve iz Nove Gorice in ena iz Kopra. Zakaj so pustile druge delovne organizacije doma svoje športnice, ne vemo. Morda pa nekateri še vedno menijo, da je šport samo za moške!?

Najuspešneje so podirali keglje predstavniki Luke Koper, ki so s 589 podrtimi keglji pustili daleč za seboj drugouvrščeno postavo Strojne postaje iz Sežane (523 kegljev). Tretje mesto je zasedla ekipa Avtoprometa iz Nove Gorice, četrto postava PTT Kopra, peto Intereurope iz Kopra itd.

In kegljačice? Zmagale so Koprčanke (PTT) s 411 podrtimi keglji. Slede: 2. PTT Nova Gorica 336 in 3. PPVS Nova Gorica (305). Škoda, da si ekipe, tako v moški kot v ženski konkurenci, niso bile malce bolj izenačene!

V balinanju je nastopilo deset delovnih organizacij. V finalnem srečanju so predstavniki Cestnega podjetja iz Nove Gorice visoko porazili ekipo Splošne plovbe Piran in s tem zasluženo osvojili v tej mikavni športni panogi prvo mesto. Slede: 3. Sekcija za vzdrževanje prog Nova Gorica, 4. PTT Koper, 5. Luka Koper, 6. PPVS Nova Gorica, 7. SVTK Nova Gorica, 8. Slavnik Koper, 9. Avtoprevoz Tolmin in 10. PTT Nova Gorica.

V šahu je od 13 pripravljanih ekip nastopilo le 7 moštev. Tudi v tej panogi so zmagali predstavniki Cestnega podjetja iz Nove Gorice, ki so le za točko pustili za seboj ekipo Luke Koper. Na tretjem mestu so pristali šahisti Slavnika, na sedmem, to je zadnjem pa predstavniki PPVS Nova Gorica, ki so zbrali le 6 točk.

Ne glede na to, da so nekatere ekipe pustile to pot na cedilu svoje delovne in športne tovariše, so II. delavske športne igre zaposlenih v prometu in zvezah Primorske lepo uspele. Seveda v prvi vrsti po zaslugi prizadevnih organizatorjev iz Nove Gorice in ne navsezadnje tudi po zaslugi prelepega jesenskega dne . . .

A. Ul.

POJEM ŠIROKE IZBIRE, SOLIDNE POSTREŽBE, ZMERNIH CEN, POJEM DOBREGA NAKUPA

TRGOVSKO PODJETJE nama LJUBLJANA

PRVI PODPISNIKI

● V škofjeloški občini kmalu sporazum o financiranju telesne kulture

Delovne organizacije Selške doline so pretekli ponedeljek prve v škofjeloški občini podpisale samoupravni sporazum o financiranju telesnokulturnih dejavnosti. Z njim so se obvezale, da bodo od 1. oktobra letos do konca prihodnjega leta prispevale za to dejavnost 0,39 odstotka skupnih osebnih dohodkov.

S takim prispevkom bo v občini zagotovljeno za osnovno dejavnost na področju telesne kulture 1,600.000 dinarjev letno, kar je skoraj za petino več, kot so si ustrezne organizacije uspele pridobiti doslej. Občinski proračun jim zagotavlja le četrtino te vsote.

Delovne organizacije s področja Poljanske doline bodo samoupravni sporazum podpisovale 22. oktobra, z ožjega škofjeloškega področja pa teden za tem. Tako bodo v škofjeloški občini med prvimi v republiki zagotovili pogoje za delovanje temeljne telesnokulturne skupnosti. Ustanovili so jo 15. septembra, srednjeročni program razvoja telesne kulture v občini, ki bo osnova njenega delovanja, pa je občinska skupščina sprejela že junija.

M. S.

TELOVADNICA SOLIDARNOSTI

Letošnji praznik Šaleške doline so svojevrstno proslavili na osnovni šoli Biba Roeck v Šoštanju. Šola je predzadnja izobraževalna ustanova v občini Velenje, ki je bila še brez telovadnice. Ker pa so želeli tudi 560 učencem osnovne šole Biba Roeck zagotoviti pogoje za normalni pouk telesne vzgoje, saj so bili učenci zdaj le 1 šolsko uro na teden v telovadnici TVD Partizan, in sicer le učenci višjih razredov, so se odločili za solidarnostno akcijo za zbiranje denarja za telovadnico.

Uspeh akcije je zdaj že viden – osnovna šola Biba Roeck je dobila sodobno telovadnico, velikost 28 x 18 m. Gradnja se je od prvotnih 800.000 dinarjev podražila na 1,450.000 dinarjev. Denar za dela so prispevali krajevna skupnost Šoštanj, temeljna izobraževalna skupnost Velenje, pa velenjski občinski sklad za negospodarske investicije, delovne organizacije iz Velenja in Šoštanja in drugi. Občani pa so zbrali okrog 30.000 dinarjev.

Slavja ob odprtju telovadnice so se udeležili številni gostje, med katerimi so bili tudi predstavniki Visoke šole za telesno kulturo iz Ljubljane, delegacija z Velenjem pobratene občine Vrnjačka Banja ter Dagmar Šušter, predsednik iniciativnega odbora za ustanovitev telesno kulturne skupnosti SR Slovenije. O pomenu nove telovadnice za vseh 560 učencev osnovne šole Biba Roeck in za Šoštanj sta spregovorili Irena Blažič in Karmen Bajc, učenka 8. razreda. Irena Blažič pa je ta pomemben telesnovzgojni objekt tudi izročila svojemu namenu.

Brez telovadnice je v občini Velenje zdaj le še osnovna šola Karel Destovnik-Kajuh v Šoštanju; prve lopate za to telovadnico pa bodo zasadili že prihodnje leto, dela pa bo financiral velenjski občinski sklad za negospodarske investicije.

(vš)

Srečanje planincev PTT Ljubljane in Zagreba

Na pobudo upravnega odbora Planinskega društva PTT Ljubljana je bil maja v Zagrebu sestanek predstavnikov planinskih društev PTT Ljubljana in Zagreb, na katerem sta se društvi dogovorili o medsebojnem sodelovanju. Sklenjeno je bilo, da bodo člani ljubljanskega društva sodelovali na prireditvah zagrebškega društva, člani zagrebškega društva pa na prireditvah ljubljanskega društva. Poleg tega pa je bilo dogovorjeno, da bosta društvi priredili vsako leto dvoje srečanj, eno na Hrvaškem, drugo v Sloveniji. Na predlog zagrebškega društva so medsebojna srečanja dobila ime „Srečanje bratstva planincev PTT Ljubljane in Zagreba". S takim imenom je bil dan velik poudarek pomembnosti medsebojnih srečanj za razvijanje bratstva in sodelovanja med člani obeh društev.

Prvo letošnje srečanje je bilo v organizaciji Planinskega društva PTT Sljeme Zagreb v soboto in nedeljo 1. in 2. septembra na Velebitu. Udeležilo se ga je 45 planincev iz Ljubljane in 40 iz Zagreba. Planinci so preživeli dva prelepa dneva. Sonce, prelep razgled z vrhov Vučjaka, Velikega Zavižana in Gromovače na morje in otoke ter na notranjost Velebitskega pogorja, prelep izlet po čudovito speljani „Premužićevi stazi" od Zavižana do Alana skozi gozdove, preko travnikov in po čudovitem kamnitem svetu, polnem vrtač, visokih sten in pečin najrazličnejših oblik. Ogled fjorda Jablanac v zahajajočem soncu. Tovariški planinski večer v Senju, izmenjava spominskih daril, lepa slovenska in hrvaška pesem, stiski rok, pozdravi in poljubi in vse prehitro sta minila dva prelepa dneva na Velebitu.

Drugo srečanje je bilo v soboto in nedeljo, 22. in 23. septembra, v organizaciji Planinskega društva PTT Ljubljana na Vršiču. Zaradi slabega vremena pa je moral organizator spremeniti program. Kljub vsemu pa je dvodnevno srečanje ljubiteljev planin izredno uspelo. Prihodnje leto se bodo srečali zagrebški in ljubljanski planinci nekje v Hrvatskem Zagorju.

J. DOBNIK

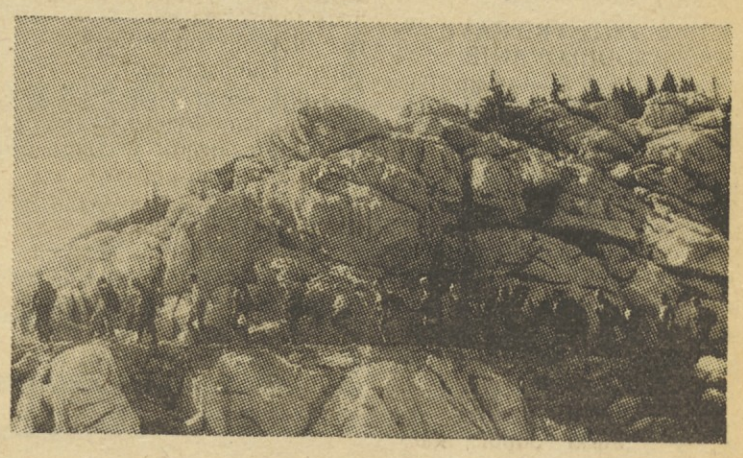

● KEMIČNA TOVARNA HRASTNIK:

RAZVOJ NIKOLI NEZNANKA

Kemična tovarna v Hrastniku – eden redkih stoletnikov v zgodovini slovenske industrije – z vsem svojim bogatim in pestrim razvojem nazorno izpričuje, kako se je morala tovarna nenehno prilagajati gospodarskim, tržnim in družbenim razmeram, če je hotela obstajati. Zdaj se morda prav neverjetno sliši, kaj vse so že proizvajali v Hrastniku, modernizirali so proizvodnjo, jo opuščali, se spet odločali za nekaj novega, boljšega . . . Leta obnove po vojni so bila kljub vsemu najbolj občuten prelomni trenutek, saj je bilo treba začeti znova proizvajati tako rekoč iz nič. Tovarna je dobila nove vzpodbude z uvedbo delavskega samoupravljanja. Opuščena je bila proizvodnja umetnih gnojil, predvsem superfosfata, in nadomeščena z vrednejšo proizvodnjo kromovega galuna in ortofosfatov. Z dodatno komoro so tudi povečali proizvodnjo žveplene kisline, kar velja še za solno kislino in glauberjevo sol.

Nov prelomni trenutek je prišel 1957. leta, ko je delavski svet sprejel sklep o rekonstrukciji in se s tem zavestno odrekel delu osebnih dohodkov v korist izgradnje. Že čez dve leti je v Hrastniku najprej nastal nov obrat za kloralkalno elektrolizo in še dve leti kasneje obrat za proizvodnjo fosforne kisline in polifosfatov. Z izredno zavzetostjo sta bila oba obrata postavljena v rekordnem času, elektroliza v dobrem letu dni, obrat fosfornih soli pa celo v desetih mesecih. Približno istočasno sta prenehala obratovati obrat žganega apna in žveplene kisline, ki sta za modernizacijo terjala preveč sredstev in tudi njuna lokacija ni bila najbolj primerna za nadaljnji razvoj tovarne.

Bistvenega pomena je bilo, da je kemična v Hrastniku vezala svoj nadaljnji razvoj na fosfor in klor. Novozgrajene naprave so bistveno povečale proizvodnje kapacitete, neposrednim proizvajalcem pa precej izboljšale delovne pogoje. Ni brez pomena, da se je ob tem menjal odnos do dela in tudi delež in pomen tovarne v sklopu slovenske in jugoslovanske kemične industrije. Prvič v zgodovini tovarne je bila ustvarjena baza za normalno rast in tehnični razvoj.

Od 1961. do 1967. leta je tovarna ves čas večala asortiment in osnovne kapacitete. Začela je s proizvodnjo kondenziranih fosfatov in si zagotovila paro in vodo ter druge pogoje za večanje proizvodnje. Pomembno leto v razvoju kemične je bilo 1967, ko je bila z uvedbo plina in rekonstrukcijo sušenja ter kondenzacije povečana kapaciteta tripolifosfata na dvojno količino, leto kasneje pa je bil rekonstruiran tudi obrat visoko kondenziranih polifosfatov. Do lanskega leta je podjetje povečalo in moderniziralo še proizvodnjo kristalnih fosfatov, zgradilo eno največjih sežignih peči za sintezo klorovodika oziroma solne kisline, dogradilo dve novi elektrolitski celici, opustilo pa močno dotrajano in že skoro nerentabilno proizvodnjo sto let starih železovih oksidov in barv.

Kemična je zadnja leta pridobila še dva nova proizvodna obrata izven Hrastnika, in sicer obrat aditivov v Radečah in Kozmetiko v Trbovljah. Tudi to je prispevalo k dvigu bruto produkta in uvrstilo tovarno v vrsto srednje velikih podjetij kemične industrije. Število zaposlenih se je podvojilo, razvoj pa se je spet „zavrtel“ tako daleč, da je treba misliti na povečanje kapacitet in še bolj na modernejše metode vodenja in kontrole. To bo ena od bistvenih nalog novih TOZD – štirih – ki bodo polno zaživele prihodnji mesec.

Hrastniška kemična tovarna ima ta čas zaposlenih 406 delavcev, od tega 18 z visoko in višjo izobrazbo, 41 s srednjo, 7 nižjo strokovno, 24 je visokokvalificiranih, 117 kvalificiranih, 22 polkvalificiranih in 177 nekvalificiranih delavcev. Te številke opravičujejo sklep – pospešeno ga bodo začeli uresničevati prihodnje leto – da je treba posvetiti vso pozornost strokovnemu izpopolnjevanju članov delovnega kolektiva.

Posebno pozornost daje podjetje tudi izboljšanju življenjskih pogojev svojih članov. V prihodnje bo moralo veljati to še posebej za gradnjo novih stanovanj, saj je še precej delavcev, ki nimajo primerne strehe nad glavo.

Kemična tovarna v Hrastniku

TRŽIŠKI KOVAČI OPUŠČAJO PROIZVODNJO KLASIČNEGA KMETIJSKEGA IN POLJEDELSKEGA ORODJA IN SE PREUSMERJAJO V PROIZVODNJO REZERVNIH DELOV ZA KMETIJSKE STROJE

Kosam in srpom bijejo zadnje ure

Tovarna kos in srpov v Tržiču med pobudniki ureditve razmer med domačimi proizvajalci kmetijske mehanizacije, predvsem po delitve dela, ki je nujno potrebna ● Nered ne škoduje samo proizvajalcem kmetijske mehanizacije, marveč zavoljo tega trpi tu di oskrba domačega trga z rezervnimi deli za kmetijske stroje

Niso tako daleč časi, ko so kmetje od blizu in daleč prihajali v tržiški kot, v tamkajšnjo Tovarno kos in srpov in kupovali orodje, ki so ga skovali in skalili tržiški kovači. Toda časi so se spremenili, z njimi pa polagoma bije tudi „zadnja ura“ kosam in srpom. Vendar pa jim, temu verjeli ali ne, kljub prodoru kmetijske mehanizacije še ni popolnoma odzvonilo. O tem dovoj zgovorno kaže morda samo suhoparen podatek, da so tržiški kovači pred dobrimi desetimi leti prodali skoraj pol milijona kos, letos pa jih bodo, upoštevaje tudi izvoz, prodali okoli 250.000 kosov!

Toda to še zdaleč ne pomeni, kot zatrjujejo v Tovarni kos in srpov, da bodo v dolini ob Bistrici tako kmalu opustili proizvodnjo klasičnih kmetijskih orodij. Kmetijske mehanizacije spričo naravnih pogojev namreč še nekaj časa ne bo mogoče povsod uporabiti, zato bo po klasičnem kmetijskem in poljedelskem orodju še vedno povpraševanje, čeprav zdaleč ne takšno, kot pred leti. Pohod kmetijske mehanizacije je neustavljiv. Slediti so mu morali za vsako ceno tudi tržiški kovači, zato so že lani izdelali nekaj več kot 10.000 kosov kompletnih kos za motorne kosilnice, v letošnjem prvem polletju so prodali že 13.000 kompletov, do konca leta pa se bo verjetno njihovo število še podvojilo. Po modernizaciji tovarne bodo izdelali letno od 40.000 do 60.000 kosov kompletnih kos za motorne kosilnice. S tako povečano proizvodnjo bodo počasi „ujeli korak“ s kmetijsko mehanizacijo.

KMETIJSTVO JIM KROJI USODO

Vsa zadnja leta vplivajo na proizvodnjo tržiške Tovarne kos in srpov gibanja v slovenskem kmetijstvu. Tako je še pred tremi leti znašal v njej delež proizvodnje klasičnega poljedeljskega orodja nekaj več kot 43 % celotne proizvodnje tržiških kovačev, leta 1978 pa bo ta delež še komaj 9-odstoten! Toda na drugi strani je proizvodnja rezervnih delov za kmetijske stroje dosegla leta 1970 skoraj 16 % celotne proizvodnje Tovarne kos in srpov, čez pet let pa se bo njen delež rezervnih delov povečal na več kot 52 %, kar kaže, da bodo v tej tržiški delovni organizaciji preusmerili z leti vso svojo proizvodnjo na izdelovanje rezervnih delov za kmetijske stroje.

Povsem na mestu je, da je takšna proizvodna usmeritev prevladala v Tovarni kos in srpov že v zadnjih dveh letih. Slej ko prej ostaja za tržiške kovače najbolj zanimiva in umljivo tudi donosna prav proizvodnja rezervnih delov za kmetijske stroje. Zato bodo tudi tehnologiji kot primernosti in kvaliteti teh izdelkov posvetili v prihodnje največ skrbi. V ta prizadevanja se vključujejo tudi načrti Tovarne kos in srpov za dolgoročno sodelovanje z ostalimi našimi proizvajalci kmetijske mehanizacije. Predvsem skušajo doseči čimprejšnjo delitev dela, saj je prav za proizvodnjo kmetijske mehanizacije značilen nered, ki vlada že vrsto let in ki ga bo treba odpraviti že v bližnji prihodnosti. Takšno stanje pa ne škodi zgolj proizvajalcem kmetijske mehanizacije, marveč zaradi njega trpi v precejšnji meri tudi oskrba trga z rezervnimi deli za kmetijske stroje. Po izkušnjah tržiške Tovarne kos in srpov bi povezanost med proizvajalci kmetijske mehanizacije prispevalo predvsem k standardizaciji in tipizaciji kmetijske mehanizacije, o kateri danes še ne moremo govoriti. Toda, naj bo kakorkoli že, Tržičani so v tem neredu ravnali edino prav, ko so se kar sami odločili za proizvodnjo rezervnih delov za tiste kmetijske stroje, ki so na najvišji tehnični ravni in za katere vlada na domačem trgu čedalje večje povpraševanje.

MODERNIZACIJA ZAGOTAVLJA SOCIALNO VARNOST

Ob spoznanju, da bo iz leta v leto vse bolj in bolj upadala proizvodnja klasičnega kmetijskega, zlasti pa poljedelskega orodja, so v Tovarni kos in srpov ob pravem času uvideli, da bodo morali vsem zaposlenim zagotoviti socialno varnost in delo. To jim ne bo tako težko, saj terja tudi proizvodnja rezervnih delov za kmetijske stroje delavce, vešče v kovaškem, kalilskem in oblikovalnem delu in teh med tržiškimi kovači ne manjka.

Spričo nove proizvodne usmeritve so se v Tovarni kos in srpov odločili za modernizacijo proizvodnih obratov, ki jih bodo še letos opremili za izdelovanje kompletnih kos za motorne kosilnice in kom bajne, nožev za kultivatorje in re zervnih delov za druge kmetijske stroje. Modernizacija jim bo omogo čila, da bodo že v bližnji prihodno sti s proizvodnjo rezervnih delov z kmetijske stroje kos potrebam do mačega trga, seveda pa računaj tudi na večji izvoz, saj je po rezerv nih delih za kmetijske stroje povpra ševanje tudi na inozemskih tržiščih. Izvozne težnje namreč niso novost v tržiški Tovarni kos in srpov, ki že zdaj izvaža svoje izdelke v več ko 20 držav.

Ob rob novim proizvodnim na črtom tržiških kovačev velja nemara še zapisati, da je prav iz Tržiča prišla pred meseci pobuda za dogovarjanje med našimi proizvajalci kmetijske mehanizacije spričo nujne delitve dela, še toliko bolj pa je razveseljiva njihova pobuda, da morajo proizva jalci kmetijske mehanizacije razširiti svoje sodelovanje s trgovino, ki ne kaže posebnega zanimanja za kla sično kmetijsko in poljedelsko orodje in rezervne dele za kmetijske stroje, čeprav bi se morala zavedati, da bo morala v sodelovanju s proiz vodnimi organizacijami čimprej ure diti oskrbo domačega tržišča, pred vsem z rezervnimi deli za kmetijske stroje.

–jv

ELEKTROTEHNIČNO PODJETJE BLISK

VODOVOD — CENTRALNO GRETJE — ELEKTROINSTALATERSTVO — STROJNA MEHANIKA — LIVARSTVO — KLEPARSTVO — SERVIS

MURSKA SOBOTA, Lendavska cesta 5

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM OB ČINE MURSKA SOBOTA ZA OBČINSKI PRAZNIK IN JIM ŽELI ŠE VELIKO DELOVNIH USPEHOV!

● Priporočamo naše storitve!

JUGOBANKA

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE, izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja ga uredniški odbor. Direktor, glavni in odgovorni urednik IVO TAVČAR. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313/VI, telefon uredništva 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033. Račun pri Narodni banki v Ljubljani, št. NB 501-1-991, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-12100. Posamezna številka stane 1,50 din. Naročnina je četrtletna 19,50 din — polletna 39,00 din — in letna 78,00 din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tiska ČZP »Ljudska pravica«, Ljubljana